

Täysistunto

Torstai 2.4.2020 klo 16.02—22.05

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 22.05.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (16.02—17.59), toinen varapuhemies Juho Eerola (17.59—19.57) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (19.57—22.05).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Vaalien toimittaminen

Täydennysvaalit eräiden valiokuntien varajäsenten määrän lisäämiseksi toimitetaan perjantaina 3.4.2020 kello 13 pidettävässä täysistunnossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ehdokaslistat 15 varajäsenen lisäämiseksi perustuslakivaliokuntaan sekä 9 varajäsenen lisäämiseksi ulkoasiainvaliokuntaan, hallintovaliokuntaan, lakivaliokuntaan, liikenne- ja viestintävaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan, puolustusvaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan, sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, talousvaliokuntaan, työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan ja ympäristövaliokuntaan on jätettävä keskusteluaan viimeistään 3.4.2020 kello 10.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Katri Kulmuni
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Me olemme hieman järjestäneet tätä niin, että ne ministerit, joille etukäteen tiedetään tulevan kysymyksiä, ovat aitiossa. Sen lisäksi on muita valtioneuvoston jäseniä, jotka pystyvät olemaan paikalla. Heillekin voi esittää kysymyksiä, ja he vastaavat sitten omilta paikoiltaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

3.1. Suullinen kysymys yritysten tukemisesta koronavirusepidemiassa (Sakari Puisto ps)

Suullinen kysymys SKT 43/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Kysymyksiin. Edustaja Puisto.

Keskustelu

16.04 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Koronatilanteen taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan suuria, kun yritysten ja yksinyrittäjien kassavirta sakkaa pahasti ja samanaikaisesti ongelma on akuutti. Tämä koskee myös näiden yritysten työntekijöitä. Normaalioloissa erilaisia tukia on jaettu sellaisillekin yrityksille, jotka eivät ole niitä tarvinneet. Nyt puolustettavina ovat suomalainen työ ja yrittäjäys poikkeusoloissa. Monet terveet yritykset eivät kestä, jos kustannukset juoksevat mutta tuloja ei ole. Näiden firmojen on päästävä yli ainakin vaikeimmat kuukaudet, jotta konkurssien ja irtisanomisten aalto vältetään. On myös tärkeää, että vaikeuksiin joutuvien tilannetta korjataan — emme voi toistaa 90-luvun virhettä. Kysyn arvoisalta ministeriltä: aikooko hallitus lisätä toimintakykyisten pk-yritysten tukia, ja miten seurataan, että toimet kohdistuvat mahdollisimman oikeaan paikkaan?

16.05 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja on täsmälleen oikeassa kysymyksessä. Nämä ovat täysin ratkaisevia kysymyksiä siinä, kun katsotaan sitä, miten tästä kriisistä mennään eteenpäin, nimenomaan talouden ja työllisyyden kautta. Kaikissa toimissa, mitä hallitus tekee, taustalla on mahdollisimman hyvä työllisyyden ylläpitäminen, ja siinä yrityksillä on keskeinen rooli. Lisäbudjetissa laitettiin miljardi lisää rahaa yrityksiin suoriin tukiin eli ely-keskusten ja Business Finlandin

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

kautta, yksinyrittäjille tuli siinä pieni tuki. Mutta kyllä ongelma on ilman muuta se, että tämä kasvaa koko ajan. Ja hallituksessa on yleisesti ollut henki, että lisäbudjettia voidaan tehdä lisää tarpeen mukaan. Mutta koko ajan pitää muistaa myös se, että ei tarkoitus ole lähteä laajentamaan sitä kompensointia muuten kuin siltä osilta, miten tulee kustannuksiin liittyviä kompensointeja. Eli jos yrityksellä on kiinteitä kustannuksia, pyrimme kompensoimaan niitä ja hakemaan sinne apua, mutta tulotason tipahtamisessa [Puhemies koputtaa] meillä ei ole niihin edellytyksiä.

16.06 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritysten tilanne on tosiaan vaikea. Jos firmat lähtevät alta, menevät työpaikatkin ja merkittävä siivu julkisen talouden rahoituspohjasta. Ainakin jotain tukea on päätetty antaa yrittäjille tähän akuuttiin tilanteeseen. Nyt tukien ehdoksi on tosin laitettu esimerkiksi yrityksen kehittäminen, vaikka ensisijaista on kuitenkin pitää firma edes hengissä tämän vaikean ajan. Toiminnan kehittäminen on varmasti monelle yritykselle tarpeen, mutta uusia tuotteita tai uusia markkinoita ei hankita käden käänteessä. Yrittäjät ovat muun muassa kertoneet, että on tullut tarve sepittää hakemuksiin tarinoita digitalisaatiosta ynnä muusta, jotta he saisivat tukea välittömään tilanteeseen. Arvoisa ministeri, tämä ei liene tarkoitus, joten kysyn: onko teillä tarkoitus puuttua tämänkaltaisiin esiin tuleviin ongelmiin pikimmiten?

16.07 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin tietoinen siitä, että niin Business Finlandin kuin elyn puolella kriteereissä on kehittämiseen liittyvät toimenpiteet. Toisaalta ohjeistus on se, että sitä tulkitaan verrattain la-veasti tällä hetkellä, enkä pane välttämättä pahakseni, vaikka yritykset tällä hetkellä myös miettivätkin sitä, mikä olisi heidän seuraava steppinsä eteenpäin. Mutta tunnistan erittäin hyvin tämän: me löydämme lukuisia aloja, joissa sinun on hirveän vaikea löytää kehittämis-ideaa siitä nykyisestä eteenpäin, ja tämä on tuskainen tilanne. Ja minä takaan ja allevii-vaan, että minä teen joka ikinen päivä töitä niitten satojen viestien kanssa, joita tulee, että saataisiin jotain näistä vietyä eteenpäin, mutta tämä on vaikea tilanne. Ja sitten koko ajan pitää miettiä sitä, että tämä on tullut äärettömän nopeasti. Meillä tekevät hirveän hyvää työ-tä ely-keskukset, Business Finland, Finnvera, mutta on tullut parissa viikossa sellainen vyöry päälle, että inhimillisyyden nimissä pitää antaa armoa myös heille vähäsen.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Kun on etukä-teen tiedossa se, että ryhmistä kaikki ensimmäiset kysymykset liittyvät koronaan, niin käy-tännössä yhdistän lisäkysymykset ja varsinaiset kysymykset.

16.08 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsinkin palve-lualoilla yritykset ovat vaikeuksissa, kun ovet on suljettu kuukausiksi tai asiakkaat ovat muuten kaikonneet. Sadattuhannet työntekijät ovat yt-neuvottelujen piirissä. Samaan ai-kaan maatalous on päinvastaisissa ongelmissa, kun ulkomaalaisia kausityöntekijöitä ei saada matkustusrajoitusten vuoksi. Tämä osoittaa, miten vaarallista on jättää huoltovar-muuden kannalta elintärkeä sektori vierastyövoiman varaan. Toivomme, että tästä otetaan opiksi pitkällä tähtäyksellä.

Arvoisa puhemies! Maatalouteen on kuulemma mahdotonta saada kotimaasta työnteki-jöitä, ja suurimpana syynä mainitaan heikko palkkaus. Perussuomalaiset esittävät tänään

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

kiireellistä väliaikaista lainsäädäntöä, jonka puitteissa epidemian vuoksi lomautetun tai irtisanotun henkilön oikeus työttömyysturvaan säilyisi tilanteessa, jossa hän ottaa vastaan huoltovarmuuden kannalta oleellista kausityötä. Tämä lisäisi työn houkuttelevuutta myös suomalaisten silmissä lisäämättä kuitenkaan maatalousyrittäjien kustannuksia. Kyse olisi tietysti nimenomaan tätä vuotta koskevasta järjestelystä.

Kysyn hallitukselta: onko teillä valmiutta tämänkaltaiseen toimenpiteeseen?

16.10 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä on tänään juuri käsittelyssä lainsäädäntöesitys, jolla mahdollistetaan nyt tänne maahan jo päässeiden, kausityötä tekevien maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden mahdollisuus siirtyä työnantajalta toiselle, eli ei tarvitse siihen erikseen lupaa hakea.

Tämä tilanne on todella maataloudessa nyt akuutti, koska noin 15 000 kausityöntekijää on ollut työssä näillä tiloilla. Tällä hetkellä tehdään kylvötoita ja istutetaan taimia ja niin edespäin, eli nyt on se vaihe, jolloin luodaan pohja sille, mitä satoa sitten loppukesästä tullaan korjaamaan. Tästä syystä tämä uudistus palvelee sitä, että he, jotka nyt näissä kevätöissä ovat, voisivat myös siirtyä työnantajalta toiselle ja jatkaa täällä eri tehtävissä tehden työtä.

Tietenkin työvoiman saatavuuden kannalta on tärkeää keskittyä siihen, että tietoa menee nyt avoimena olevista työpaikoista. Sitä tehdään yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa, tiedotetaan oppilaitoksille, [Puhemies koputtaa] työvoimatoimistoille ja niin edespäin, jotta näihin työllistyisi mahdollisimman paljon.

Kaikki tehdään sen eteen, että maatalous saa työntekijänsä.

16.11 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Haatainen hyvin vastasi siihen, mitä tällä hetkellä jo tehdään, mutta suhtaudun kyllä hyvin avoimesti tämänkaltaisiin ajatuksiin, joita edustaja Halla-aho tässä nosti esille. Kannustan myös muita ryhmiä tuomaan näitä ratkaisuehdotuksia pöydälle. Hallitus suhtautuu niihin vakavasti ja ottaa ne mielellään vastaan. Me olemme yhdessä ison kriisin ja haasteen edessä. Tämä edustaja Halla-ahon esiin nostama haaste on yksi, mutta meillä on paljon muitakin haasteita, ja kyllä suhtaudun aidon vilpittömästi siihen, että yhdessä tätä kriisiä myös ratkaisemme, ja otamme tämän edustaja Halla-ahon esiin nostaman asian tarkasteluun.

16.12 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on surullista kerrottavaa mutta täyttä totta tänä päivänä: Minuun otti yhteyttä eräs yrittäjä, jolla on reilut 50 työntekijää, ja yritys on toiminut noin 25 vuotta. Koronakriisin vuoksi yrityksen liikevaihto on tippunut noin 80 prosenttia. Mitä heidän pitäisi tehdä, arvoisa hallitus? Työntekijät ovat olleet nyt noin 70-prosenttisesti lomautettuna, olette ehdottaneet Finnvera-lainaa, mutta ymmärtääkseni se on kallis vaihtoehto ja yrittäjälle vaaditaan takuita 20-prosenttisesti. Business Finland -raha on yksi vaihtoehto, mutta se on tarkoitettu yrityksen kehittämiseen, kun taas nyt pitäisi pitää pystyssä yritykset, kuten edustaja Puisto mainitsi. Jokainen ymmärtää, että tällä hetkellä on hiukan haastavaa kehittää yritystä. Kysyn teiltä, arvoisa hallitus: oletteko ajatelleet suoraa tukea yrityksille ja sellaisilla keinoilla, että yrityksen on helppo saada se nopeasti?

16.13 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä hallituksessa on mietitty kaikkia mahdollisia keinoja ja on käyty läpi kaikki mahdol-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

liset alueet. Sen voin sanoa, että tällä hetkellä ovat harvassa ne sektorit, joissa ei ole hätä, eli kyllä me tarvitsemme niitä avustuksia joka puolelle tällä hetkellä. Sitä, kuinka paljon meillä tulee liikkumatilaa, varmaan ensi viikon riihessä voidaan pikkasen linjata, mutta sanoisin oikeastaan tähän tapaukseen — en tietenkään tunne tapausta — että on vedottu hyvin vakavasti kaikkiin osapuoliin, niin pankkeihin, niin verottajaan, niin Finnveraan kuin elyynkin: tulkitkaa laveasti tällä hetkellä tilannetta. Olemme poikkeuksellisessa tilanteessa, ja se koskee kaikkia meidän toimijoita myös julkishallinnon puolella.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys suojavaarusteiden riittävydestä koronavirusepidemiassa (Sari Sarkomaa kok)

Suullinen kysymys SKT 44/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sarkomaa.

Keskustelu

16.13 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Tehy on juuri kertonut, että henkilöstöä kehoitetaan säästämään suojaamia ja myöskin olemaan noudattamatta ja toimimaan vastoin ohjeita. HUSille varmuusvarastoista toimitetut suojaimet ovat olleet osin vanhentuneita, THL on kertonut suojainpulan jarruttavan koronatestausta, ja kotihoitoon on jopa annettu ohje käyttää huivia suojaimena. Kysyn: miten on mahdollista, että hallitus sanoo suojavaarustetilanteen olevan hyvä? Hallituksen tilannekuva näyttää olevan rajussa ristiriidassa kentän toimijoiden viestin kanssa. Kysynkin: voitteko te, hallitus, vakuuttaa, että suojavaarusteet varmasti riittävät koko epidemiaan, että suojavaarusteita riittää sairaaloihin ja kotihoitoon ja niitä on myös riittävästi etulinjassa toimiville poliiseille? Tämä on aivan välttämätöntä, jotta voimme turvata arvokasta työtä tekevän henkilöstön terveyden ja hengen, samoin tämä on välttämätöntä potilaiden suojaamiseksi. Moni on todella huolissaan, ja kysynkin: onko nyt tapahtumassa vastaava vakava virhe kuin Helsinki-Vantaan lentokentän osalta tapahtui?

16.15 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä samaa viestiä tulee myös meille hallitukseen, mitä edustaja Sarkomaa tässä nosti esiin: kentällä on huoli näiden suojavaarusteiden riittävydestä.

Me olemme varautuneet suojavaarusteiden osalta meidän voimassa olevan pandemiasuunnitelman mukaisesti ja olemme avanneet nyt nämä Huoltovarmuuskeskuksen varmuusvarastot näiden suojavaarusteiden osalta ja toimittaneet sieltä näitä suojavaarusteita kaikille erityisvastuualueille, kaikkiin sairaanhoitopiireihin. Me myöskin tarkkailemme päivittäin tätä tilannetta kentällä. On aivan päivänselvää, että terveydenhuollon henkilökunta on siellä etulinjassa ja me haluamme suojella heitä ja heidän terveyttään. Me hankimme nyt jatkuvasti lisää myöskin näitä suojavaarusteita kansainvälisiltä markkinoilta, mutta näiden suojavaarusteiden valmistus on aloitettu myöskin täällä kotimaassa. Me teemme kaikkemme, että näitä suojavaarusteita riittää.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

On tietenkin myös tärkeää, että ympäri maata sairaanhoitopiireissä [Puhemies koputtaa] näitä suojavarusteita käytetään tarkoituksenmukaisesti.

16.16 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huoli on todellakin vakava, ja kysyn nyt: voitteko te luvata, että te perutte tämän ohjeen, että kotihoitossa pitäisi käyttää omaa huivia suojaimena? Tämä on herättänyt vakavaa huolta siitä, että eikö tässä vaiheessa epidemiaa voida turvata riittäviä suojaimia henkilöstölle.

Sairaanhoitajaliitto ja Tehy ovat vakavasti olleet huolissaan suojainpulasta mutta myöskin hyvin ristiriitaisista ohjeista. Päivittäin esimerkiksi kotihoitoon on annettu aivan erilaisia ohjeita, ja pahimmillaan ministeri Kiuru antoi samana päivänä kahdet erilaiset ohjeet kotihoitoon, ja tämä on johtanut siihen tilanteeseen, että kentällä ei tiedetä, minkälaisia ohjeita noudatetaan.

Kysynkin: onko tarkoitus nyt kuulla Tehyn ja Sairaanhoitajaliiton ääntä ja selkeyttää sitä ohjeistusta, jota kentälle annetaan? Ja kysyn vielä: kun kunnat ovat huolissaan siitä, riittävätkö suojaimet, kun on tullut tärkeä ohje, että jokaisella kotihoidon käynnillä, ympärivuorokautisessa hoivassa, asumispalveluissa [Puhemies koputtaa] pitää käyttää suojaimia, niin saavatko kunnat nuo suojaimet? Kun annoitte ohjeen, ministeri Kiuru, niin varmistitteko, että suojaimet riittävät myöskin sinne kuntiin? Se on aivan välttämätöntä [Puhemies koputtaa] riskiryhmien suojelemiseksi.

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt, edustaja Sarkomaa, on päätettävä eduskunnassa, kumpi on linja. Hallituksella on linja, joka on se, että kotihoidossa ja tehostetussa palveluasumisessa olevat asiakkaat ansaitsevat sen, että heitä suojellaan. Tämä linja on kova, tiedän sen. Se tarkoittaa sitä, että alueella ollaan hädässä siitä, riittävätkö suojaimet, jos epidemiaviikot jatkuvat näin. Se on aivan selvää. Mutta nyt on kysymys siitä, riittävätkö Suomessa tehohoitopaikat, jos meiltä pettää suojaus sekä tehostetun palveluasumisen että kotihoidon suhteen. Olen ajatellut, että ihmisten terveyden ja hengen suojeleminen on niin tärkeä asia, että me teemme sen, että me suojelemme näitä kotihoidon asiakkaita, ja siitä on pidettävä kiinni. Tiedän, että me pyydämme paljon. Nyt kentällä on järjestettävä — niin kuin tässä edustaja [Puhemies koputtaa] Pekonen totesi — suojaimet niin, että niitä riittää myös kotihoitoon.

16.18 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa kuulla pääministerin suusta, että hallitus on kiinnostunut muiden ryhmien ehdotuksista ja suhtautuu avoimin mielin niihin ratkaisuehdotuksiin, mitä myös opposition suunnalta tulee. Kokoomus on esittänyt ratkaisuja hallituksen käyttöön niin yritystoiminnan turvaamiseksi, työpaikkojen pelastamiseksi kuin lasten ja nuorten oikeuksien turvaamiseksi tässä kriisitilanteessa.

Näistä suojaimista: Kansainvälinen kysyntä kasvaa koko ajan samassa suhteessa kuin täällä Suomessakin, ja huoli on kova siitä, että suojavarusteita riittää kaikille tarvitsijoille. On huoli myös siitä, että valmiusvaraston ovet on jo avattu ja osa sieltä saaduista varusteista on jo vanhentuneita. Miten hallitus aikoo turvata näiden varusteiden riittävyyden, ja millä tavalla tätä kansainvälistä kysyntää turvataan myöskin tänne Suomeen?

16.19 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy heti alkuun todeta, että meidän huoltovarmuusvarastot ovat kansain-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

välisestikin poikkeuksellisia. Muissa maissa ei tällaisia varastoja ole, ja siitä syystä muualla maailmassa useissa maissa ollaan jo todella pulassa näiden suojavarusteiden kanssa. Kun me katsomme uutisia päivittäin, me saamme lukea, kuinka suojavarusteet ovat loppuneet jo monista maista. Meillä niitä edelleen varmuusvarastoissa on tälläkin hetkellä, mutta kuten edustaja Sirén totesi, kansainvälisiltä markkinoilta me yritämme jatkuvasti ostaa lisää kotimaahan näitä suojavarusteita, ja tällä viikolla pitäisi jo ensimmäisen kuorman tänne saapua.

Mitä tulee näihin vanhentuneisiin suojavarusteisiin, kirurgisiin maskeihin, niin oli tiedossa, että edellisen pandemian ajalta meille on jäänyt varastoon myöskin vanhentunutta materiaalia, joka on tarkastettu, testattu ja tutkittu, että se on käyttöön sopivaa. Uutisissa on liikkunut myöskin tietoja, [Puhemies koputtaa] että HUSissa olisi käytössä Huoltovarmuuskeskuksesta toimitettuja, vuonna 2012 vanhaksi menneitä suojavarusteita, mutta tämä ei pidä paikkaansa. Niitä ei ole toimitettu Huoltovarmuuskeskuksesta tämän epidemian aikana.

Puhemies Matti Vanhanen: Sekä kysyjät että ministerit, teillä on kellot siinä edessä. Seuratkaa niitä. On minuutin aikaraja.

16.21 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä niin kuin perusongelma on se, että se viesti, mikä tulee kentältä, on eri kuin mitä te kerotte. Uskon, että teillä on halu löytää ratkaisu tähän suojavarustekysymykseen, mutta esimerkiksi eilen erään yliopistollisen sairaalan syöpäosastolta potilas kertoi, että henkilöstö oli siellä ilman suojavarusteita — eli nämä eivät kohtaa, ja tämä asia täytyy saada kuntoon.

Sitten toinen asia on tämä testaaminen. On hyvä, että hallituksella on nyt tavoite ja työ käynnissä, että testaamisen määrää nostetaan. Ehdottaisin kuitenkin, että me ottaisimme tähän vielä kunnianhimoisemman otteen. Testaaminen on polku ulos tästä kriisistä. Testaaminen mahdollistaa sen, että ne ihmiset, jotka ovat sairastaneet, voivat palata töihin ja normaalielämään, ja tämä on taas polku sille, että yritykset pääsevät toimimaan ja työpaikalla työt jatkuvat, ja päästään eristämään myöskin ne ihmiset, jotka ovat taudinkantajia. Nyt ehdotan, että otetaan paljon kunnianhimoisempi ote yhdessä. Yksityisellä sektorilla on paljon käyttämätöntä kapasiteettia, yliopistoilla on paljon käyttämätöntä kapasiteettia. [Puhemies koputtaa] Testataan jokainen Suomessa sitä tarvitseva. Voitaisiinko tämä strategia nyt muuttua?

16.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletan, että meillä on sitten sama strategia, koska tuo strategia on myös hallituksen strategia, ja näin, että myös edustaja Orpo sitä julkisuudessa peräänkuulutti. Me nostamme jatkuvasti testauskapasiteettia. Päivä päivältä on menty nimenomaan siihen suuntaan, että saadaan koko ajan tätä kapasiteettia nostettua. Me olemme kartoittaneet ne yritykset, jotka voivat olla meillä apuna ja tukena tämän testausprosessin eri vaiheissa. Me olemme myöskin kartoittaneet korkeakoulukentän mahdollisuuden tulla talkoisiin mukaan, siinä ministeri Kosonen on tehnyt tärkeää työtä. Tällä keinovalikoimalla, joka meillä on, me pääsemme jo siihen, että hyvin nopeasti me saamme jälleen kaksinkertaistettua tämän nykyisen kapasiteetin, joka on tällä hetkellä 2 500 päivässä. Ongelma on se, että emme hyödynnä edes kaikissa sairaanhoitopiireissä ja kaikilla alueilla tätä päivittäistä maksimikapasiteettia. Tältä osin nimenomaan tämä teidän linjanne on myöskin tämän hal-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

lituksen linja. [Puhemies koputtaa] Mitä nopeammin ja mitä suuremmalla volyymilla saamme testausta tässä maassa eteenpäin, sitä paremmilla vesillä me olemme.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.3. Suullinen kysymys testaamisen laajentamisesta koronavirusepidemiassa (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 45/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tanus.

Keskustelu

16.23 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Minäkin haluaisin kysyä testauksesta. Suomessa laboratoriossa varmistettuja koronataapauksia oli eilen 1 446. Luku ei ole suurempi, koska edelleenkin testeihin eivät pääse altistuneet, eivät sairastuneet, eivät edes kuumeessa ja hengitystieoireissa olevat. Suomessa testataan edelleenkin vain sairaalaanmenokunnossa olevat ja osa terveydenhuollon ammattilaisista, vaikka WHO on koko ajan vaatinut laajaa testaamista. Viruksen kantajat ja levittäjät on saatava tehokkaasti kiinni ja eristykseen.

Tosiasiata on, että kapasiteettia ja keinoja Suomessa on ollut, mutta niitä ei ole otettu käyttöön. Ja aivan, jopa HUSin vuorokautisesta kapasiteetista iso osa on saattanut jäädä käyttämättä, vaikka testattavia olisi ollut. Kysyisinkin nyt asianomaiselta ministeriltä: saadaanko vihdoon viimein ja välittömästi testaaminen myös Suomessa sille kuuluvalla tasolla, koska todella ilman testausta ei saada todellista tilannekuvaa eikä voida tehdä faktapohjaisesti oikeita linjauksia eikä päättää myöskään niiden kestosta?

16.25 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin, me tarvitsemme tämän koko testiprosessin yhteyteen ne testaajat alkupäähän, varsinaisen diagnostiikan laboratorioissa sille tasolle, että nämä näytteet voidaan myöskin viedä sen diagnostiikan läpi, ja toiseen päähän me tarvitsemme jäljityksen, joka johtaa sitten tartunnan saaneen eristämiseen ja altistuneiden karanteeniin laittamiseen. Tämä on se prosessi, jonka täytyy toteutua sen päivittäisen kapasiteetin tasolla, ja olemme sitä koko ajan nostamassa. Ja koska tämä tauti, jota vastaan taistelemme, on aivan uusi, ei se päivässä eikä toisessakaan käy. Tämä on se Suomen linja, josta myös edustaja Tanus tässä puhui.

Minimi on tällä hetkellä se, että tällä nykyiselläkin määrällä pitää testata kaikki ulkomailta tulleet, kaikki ne, jotka ovat sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökuntaa, joilla on aihetta epäillä pientäkin sairastumista, sen lisäksi, mitä te juuri äsken esitte. [Puhemies koputtaa] Nyt me laajennamme riskiryhmien ja muun kriittisen henkilöstön suuntaan.

16.26 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tällä viikolla tässä salissa ja myös infotilaisuudessa kertonut, että meillä yhtenä haasteena itse asiassa tällä hetkellä on se, että nämä linjaukset, joita hallitus on tehnyt, eivät jalkaudu ken-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

tälle sillä tavalla kuin pitäisi. Tämä tietenkin johtuu siitä, että meillä on tässä yhteiskunnassa, esimerkiksi jos me katsomme tämän kriisin hoitoa, sairaanhoitopiirit, jotka ovat kuntayhtymiä, ja meillä on myös kunnat toimijoina, meillä on yksityisen puolen terveydenhuolto ja työterveydenhuolto, eli meidän sosiaali- ja terveydenhuollon kenttämme on aika pirstoutunut. Tällä hetkellä kaikkialla Suomessa niitä linjauksia, joita hallitus on tehnyt, ei ole noudatettu. Yksi esimerkki tästä on vaikkapa Kela, joka on ilmoittanut jälleen, että täällä pääkaupunkiseudulla toimipisteitä suljettaisiin tilanteessa, jossa ihmiset kipeästi tarvitsevat myös toimeentuloonsa ratkaisuja, ja hallituksen linja nimenomaisesti ei ole ollut se, että suljetaan virastoja ja tällaisia toimipisteitä, jotka ovat ihmisille kriittisiä.

Me joudumme nyt hallituksena joka päivä paimentamaan tätä kenttää, [Puhemies koputtaa] että niitä linjauksia noudatetaan, jotta nämä ohjeistukset joka puolelle jalkautuvat. Mutta totean myös sen, että tämä on erittäin haastava kokonaisuus.

16.27 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lomautukset ja myöskin irtisanomiset ovat valitettavasti tänä päivänä satojentuhansien suomalaisten arkea. Muun muassa Suomen suurin työttömyyskassa YTK on varoittanut vakavista ruuhkista ja siitä, että vaikka he yrittävät tällä hetkellä rekrytoida henkilöitä hakemusruuhkia purkamaan, on hyvin mahdollista, että näitä työttömyyshakemuksia käsitellään vielä ennen joulua.

Oikeuskansleri on huomauttanut viime viikolla valtioneuvoston yleisistunnossa, että tämäntyppinen tilanne vaarantaa perustuslaillisen oikeuden sosiaaliturvaan. Nämä työttömyysturvahakemukset tulisi kuitenkin käsitellä 30 päivässä. Millä tavalla hallitus aikoo nyt puuttua tähän tilanteeseen, joka nyt vakavasti uhkaa satojentuhansien suomalaisten toimeentuloa ja myöskin perheitten hyvinvointia? Onko mahdollista, että yritykset kuitenkin jatkaisivat, jos on mahdollista tässä tilanteessa, palkanmaksua [Puhemies koputtaa] ja niille myöhemmin korvattaisiin sitten tämä palkanmaksu, jotta tästä akuutista kriisistä päästäisiin yli?

16.28 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Essayahin esiin nostama kysymys ja huoli on todella aiheellinen, ja me olemme sitä hallituksessa pohtineet. Olen myös käynyt keskusteluja työttömyyskassojen johtajien kanssa tällä viikolla tästä tilanteesta, ja olemme yhdessä yrittäneet myöskin miettiä erilaisia ratkaisuja, erilaisia vaihtoehtoja, miten me voisimme helpottaa paitsi kassojen tilannetta myöskin Kelan tilannetta, jotta ihmiset, jotka tämän koronakriisin vuoksi joutuvat lomautetuiksi tai työttömiksi, eivät kohtaaisi tästä syystä aiheutuvia taloudellisia huolia ja ongelmia.

Me seuraamme tällä hetkellä päivittäin paitsi kassojen myöskin Kelan tilannetta. Tällä hetkellä vielä tällaista ruuhkahuippua Kelan maksatuksessa ei ole, mutta tiedostan sen, että se on edessäpäin ja tulee yleensä vähän jälkijunassa. Tämä on iso, akuutti kriisi, johon me yritämme hakea nyt yhdessä ratkaisuja myöskin kassojen johtajien kanssa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys yrityssaneerausmenettelystä koronavirusepidemiassa (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 46/2020 vp

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.29 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies! Oikeusministeri Henriksson ilmoitti 28.3., että konkurssilainsäädäntöä muutetaan niin, että konkurssiin ei voi hakea viikon kuluksua. Se on hyvä uudistus, ja se on syytä panna merkille, mutta tämä konkurssilain muutos ei yksin riitä. On edettävä monella rintamalla. Konkurssin lykkääminen ei auta, jos kassan pohja näkyy. Jos yrityksen tuote, olipa se palvelu tai tavara, on sinällään markkinoilla pärjäävä, tulee yritystä auttaa kuopan yli yrityssaneerauksella, toisin sanoen velkojen järjestelyllä. Meillä on yrityssaneerauslaissa hyvä pohja, niin sanottu yksinkertaistettu yrityssaneeraus, jossa voidaan muun muassa jättää selvittäjä määrittämättä. 13. luvun pohjalta voitaisiin rakentaa yksinkertaistettu menettely. Onko tämä mahdollista, ministeri Henriksson?

16.30 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Harkimolle tästä kysymyksestä. Me olemme nyt oikeusministeriössä tehneet paljon työtä sen eteen, että tässä lyhyessä aikataulussa pystyttäisiin tuomaan tänne eduskuntaan sellaisia uudistuksia, jotka edesauttavat yrittäjien hankalaa, hankalaa tilannetta, mihin he nyt joutuvat tämän koronakriisin vuoksi.

Huomenna meillä on tiedostustilaisuus. Yhtenä osiona tulee olemaan tämä konkurssilainsäädäntöön tehtävä muutos, jolla me tavoittelemme sitä, että velkojat eivät pysty asettamaan yritystä konkurssiin ainoastaan maksukehotuksella viikon kuluksua, eli tämä otetaan nyt tästä pois. Me olemme myös valmiudessa ja valmiita katsomaan, minkälaisia mahdollisia muutoksia yrityssaneerauslakiin voitaisiin tehdä, mutta ensisijaisen tärkeää on nyt, että saadaan ensinnäkin tämä konkurssiuhka pois pelikentältä. Sellaista esitystä on nyt tulossa, mutta myös muuta tulee.

16.32 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämämme koronan kurimuksessa jatkuu. Perussuomalaisten Puisto nosti esille yrittäjien ahdingon ja sen seuraukset, ja edustaja Halla-aho toi myös maatalouden kausityöntekijöiden tilanteen esille ja perussuomalaisten esityksen siihen. Meillä on toiminimiyrittäjiä, yksinyrittäjiä, pieniä ja keskisuuria yrittäjiä, vähän suurempiakin yrityksiä ja valtava määrä työntekijöitä tekemässä töitä näissä. Se, miten tästä kurimuksesta selvitään, määrittää suomalaisten tulevaisuuden pitkään.

Lukuisten yritysten toiminta on sesonkipainotteista. Keväällä, kesällä ja alkusyksystä tehdään se tulos, ja siihen on panostettu vahvasti, investoitu isoja rahoja. Nyt näyttää siltä, että koronatilanne tulee jatkumaan vähintään kesään, jopa syksyyn, eli uusi mahdollisuus tienaamiseen voi mennä pitkälle.

Tässä on kaikki katastrofin ainekset nyt olemassa, joten, hallitus: oletteko tehneet pidemmän ajan suunnitelman ja ottaneet tämän yrittäjien kausipainotteisen tulonmuodostuksen huomioon? Nyt eivät pelkät lainanotot ja kehittämishankkeet auta. Nyt tarvitaan suora tukea.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

16.33 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä liittyy laajempaan kokonaisuuteen siitä, kuinka me voimme minimoida tämän tilanteen, missä nyt ollaan. Tässä jokainen suomalainen voi nyt auttaa niin yrittäjiä, tätä maata kuin itseään siten, että noudattaa niin hyvin kuin vain ikinä pystyy ja osaa niitä yhteisiä neuvoja siitä, miten koronavirusta saadaan hidastettua ja estettyä.

Hallituksen patteristo sille on, että paitsi on lainantakauksia merkittävässä määrin — pankkien täytyy saada rahaa liikkeelle — niin on maksulykkäyksien käsittelyjä, on verohelpotuksia, on suoraa tukea pienille, keskisuurille, isoille firmoille, kaikkea sitä. Ja kuten keskustelussa on tullut esille, meidän täytyy saada nopeasti nämä toimet liikkeelle, joten me olemme laittaneet nopeasti niitä väyliä ja kanavia pitkin nyt kaikki nämä toimet eteenpäin, niin että ne ovat heti toiminnassa. Meitä ei auta kahden kuukauden kuluttua tai puolen vuoden päästä tehdä niitä asioita.

Jos suomalaiset nyt toimivat ohjeiden mukaan, niin me pääsemme siihen, että tämä kurimus loppuisi ennen kesää, mutta [Puhemies koputtaa] jos se jatkuu, niin siitä tulee entistä monimutkaisempaa — siksi ohjeiden noudattaminen on nyt kaikille keskeistä.

16.34 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministerin vastaus suojanaamareista kyllä hiukan kuulosti samanlaiselta selitykseltä kuin kaksi viikkoa Helsinki-Vantaan kentän osalta. Minä toivon, että tästä suojanaamarikysymyksestä ei tule nyt uutta lentokenttäepisodia, ja toivon, että otatte tämän äärimmäisen vakavasti.

Ministeri Kulmuni, elävästä elämästä esimerkki: Minuun otti yhteyttä kasvualan yritys, 10—15 prosenttia vuosittain kasvua, eivät saa tällä hetkellä Finnveran takausta, kun pääoma miinuksella, ja sama pankin kanssa. He tällä hetkellä työllistävät kymmenen ihmistä, joissa on kaksi yrittäjää, kuusi ohjelmoijaa toiminimellä, yksi tukityöllistetty noin 20 tuntia ja kolme nollatuntisopimuksella olevaa työntekijää. Nyt he pelkäävät, että he eivät pääse edes elyn yhden—viiden henkilön tukiin, koska heillä ei ole tätä yhtä henkilöä siellä 30:tä tuntia. Mikä on teidän viestinne tällaiselle yritykselle, joka ei pääse edes tällaiseen tukeen tällä hetkellä kiinni?

16.35 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän kysymyksen alkuosaan: Kyllä minä otan tämän vakavasti. Otan vakavasti, kuten koko hallitus, ja me olemme sen vuoksi tätä suojainkysymystä selvittäneet hyvin perusteellisesti. Meillä on tällä hetkellä kolme hankintarengasta — niin täällä kotimaassa, niin Huoltovarmuuskeskuksen kautta kuin myös sitten ulkoministeriön kautta pyrimme saamaan maahan tavaraa niin pian kuin mahdollista — mutta me olemme muiden maiden kanssa tämän saman tilanteen edessä, että meillä ei tällä hetkellä kauppa käy sillä tavalla kuin pitäisi, me emme saa niin nopeasti tavaraa maahan kuin haluaisimme, ja tämä on asia, jota Suomen hallitus ei yksin pysty ratkaisemaan. Mutta me suhtaudumme tähän vakavasti. Tietenkin on myös selvää, että meillä eri puolilla maata on eri tilanne. Kunnissa, sairaanhoitopiireissä, heidän omien varastojensa tilanne on erilainen, kaikkialla ei niin hyvä kuin olisi pitänyt olla. Sen vuoksi myös Huoltovarmuuskeskuksen varastot on avattu ja sieltä nyt toimitettu eri puolille maata tavaraa, ensimmäistä kertaa ikinä.

Puhemies Matti Vanhanen: Kun kysymyksessä oli kaksi aihetta, niin kaksi vastausta.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

16.36 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Noin nopeasti kuunneltuna edustaja Wallinheimon kysymyksestä: Jo tuossa aiemmin minulle sanoitte, että tällainen ongelma on, ja sanoin jo aikaisemmin, että nämä tilanteet tulevat tällä hetkellä hirveän nopeasti. Siellä on pohjilla vanhaa ohjeistusta, ja tänä päivänä on lähtenyt uutta ohjeistusta esimerkiksi Finnveran puolelle, mutta aiemmin on jo elyille lähetetty kirjettä, että tulkitaan laveasti näitä tilanteita. Jos on tällainen tilanne, jota kuuntelin nyt tuossa nopeasti, niin kyllä minun henkilökohtainen ohjeeni olisi elyn kanssa käydä keskustelu tuosta tilanteesta. Sillä, ovatko ne henkilöt just täsmälleen sen 30 tuntia siellä töissä, ei saa olla tässä tilanteessa mitään merkitystä. Kyllä elyn pitää ymmärtää se tai ohjata oikeaan paikkaan silloin.

16.37 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on nyt käynnissä yritysten eloonjäämistäistelu. Suoran rahallisen tuen tarve on akuutti. Tämä näkyy siinä, että Business Finland ja ely-keskukset ovat saaneet eiliseen mennessä 20 000 tukihakemusta. Näihin ministeri Lintilä jo viittasi.

Yrittäjiltä tulee kuitenkin nyt yritystukihakemuksiin liittyen yhä enemmän valituksia siitä, että Business Finland pyytää älyttömiä lisäselvityksiä. Sieltä pyydetään tilintarkastajan lausuntoja pienyrityksiltä, joilla ei lain mukaan edes tarvitse olla mitään tilintarkastajaa. Siellä vaaditaan vuoden 19 vahvistettua tilinpäätöstä, jota harvalla on. Hakemuksen tai kirjanpitoajon täytyisi riittää tuen saamiseksi.

Jos valtavasta hakemusmäärästä aletaan tekemään älyttömiä lisäselvityspyyntöjä, mikään aika ei riitä niiden käsittelyyn ja yrittäjät saavat tuen sijaan byrokratiaa. Mihin toimenpiteisiin te aiotte ryhtyä, jotta Business Finland ja ely-keskukset saavat kunnon välittömän ohjeistuksen näiden byrokratiakippuroiden vähentämiseksi? Pelkkä kirje tai lavean tulkinnan ohje ei nyt riitä. Minimoidaan byrokratiaa ja tuetaan rivakasti yrityksiä. Mitä aiotte tehdä?

16.39 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan nyt tässä julkisesti antaa jo kiitoksen Business Finlandin organisaatiolle, joka on tehnyt äärettömän hyvää työtä: erittäin nopeassa ajassa valtava määrä hakemuksia läpi. Toisaalta minulle tulee näitä samoja palautteita koko ajan, ja vielä minulle ei ole tullut sellaista palautetta, johon olisin suhtautunut eri tavalla kuin Business Finland. Tässä tilanteessa täytyy kuitenkin pitää kriteerit aina kunnossa. Emme me voi lähteä täysin yliolokaisesti tähän tilanteeseen. Valitettavasti minulla ei ole tällä hetkellä tarkkoja lukuja, mitä on, mutta on tehty erittäin hyvää työtä täysin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Siinä, että halutaan tiettyjä lukuja, minä luulen, että yleensä taustalla on se, että halutaan katsoa tarkemmin yrityksen talous. [Puhemies koputtaa] Kyllä meidän pitää kuitenkin pitää kiinni siitä, että me tuemme niitä yrityksiä, jotka ovat elinkelpoisia.

16.40 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä on paljon nyt tehty oikeansuuntaisia toimia, mutta se, mikä on se yritysten suunnalta tulevien viestien kärki — minkä uskon, että ministeri Lintilä tietää hyvin — on nimenomaan erityisesti palvelualan yritysten akuutti kassakriisi ja sitten se, että todellakin nämä byrokraattiset kuviot ovat sen verran hankalia, että niitä ratkaisuja siihen kassan auttamiseen ei löydy mahdollisimman nopeasti.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Minusta nyt tässä tilanteessa, ja komissio on selkeästi antanut siihen suuntaan vinkkiä, ei esimerkiksi valtiontukisäännöksiä pidä lukea kuin piru raamattua vaan nyt pitää tehdä päätöksiä. Sama kriisi on koko Euroopan unionissa, ja sen jälkeen kun kriisi on ohi, selvitelään — sen jälkeen. Mutta siihen akuuttiin kassakriisiin — ja erityisesti kiinnitän huomiota nyt ravintola-, matkailu- ja kulttuurialoihin — niitä toimia vielä tarvitaan enemmän, esimerkiksi arvonlisäveron palautus tai työnantajamaksujen siirtäminen kokonaan valtion piikkiin, se ensimmäisestä sairauspäivästä alkaen pois yrityksen kontolta. Tämäntyyppisiä ratkaisuja vielä [Puhemies: Ja kysymys!] ehdotetaan ja kiritetään.

16.41 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Orpo kiinnitti huomiota tähän ravintola-alaan, johon liittyen nyt ravintola-asetuksen kautta toivottiin valiokunnastakin mietinnössä, että suunnataan kompensatiota ja tukea. Näitä tukijärjestelyjä mietitään parasta aikaa työ- ja elinkeinoministeriössä. Siellä on vaihtoehtoja punninnassa, ja me tulemme käymään ne tiukasti läpi, että mitä voidaan tehdä ja mikä olisi se paras mahdollinen keino vastata tähän tarpeeseen. Lisäksi yrityksiä, kaikkia yrityksiä, niin ravintola-alaa kuin muita yrityksiä, helpottavat ne ratkaisut, jotka tehtiin jo työmarkkinajärjestöjen yhteisellä sopimuksella koskien näitä lomautusaikoja, lyhentämissä ja niin edespäin, eli sitä kautta tulee myös tukea.

Sitten, tänään esittelyssä on yrittäjien työttömyysturvaa koskeva esitys, eli yrittäjälle tulee nyt — kaikille yrittäjille, myös freelanceryrittäjille ja eri muodoissa toimiville yrittäjille — mahdollisuus työttömyysturvaan ilman, että lakkauttaa, lopettaa toimintansa. Tällä pyritään nyt siihen, että turhilta lopetuksilta ja konkursseilta [Puhemies koputtaa] välttyttiin, ja toimeentulo turvataan myös yrittäjälle.

Eli tätä kaikkea pohdimme, ja tuomme esitykset.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys yksinyrittäjien tukemisesta koronavirusepidemiassa (Ilmari Nurminen sd)

Suullinen kysymys SKT 47/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Nurminen.

Keskustelu

16.43 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Tässä ministeri toikin jo esille yksinyrittäjien ja freelancereiden aseman, joka on erittäin huolestuttava myös tällä hetkellä. He ovat partureita, suutareita, taksinkuljettajia, rakennusalan yrittäjiä, jopa sanomalehtesi jakaja voi olla tällainen. Yksinyrittäjän toimeentulo on koronan vuoksi vaarassa, ja tilanne on tullut heillekin täysin yllättäen. Silti on pystyttävä maksamaan laskut ja elättämään perhe. Siksi on hienoa, että hallitus on tarttunut nopeasti toimeen ja pyrkinyt auttamaan myös heitä tämän vaikean tilanteen yli. Hallitus on antanut tosiaan tänään lakiesityksen yksinyrittäjien väliaikaisesta työttömyysturvasta, joka on siinä mielessä tärkeä ja historiallinen, että se saatiin näin nopeasti, ja lisäksi on päätetty suorista tuista näihin kiinteisiin kuluihin, säh-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

köön ja vuokriin ja moniin muihin. Kun moni varmasti tätäkin kyselytuntia katsova miettii, millä tavalla ja miten näitä voidaan hakea, niin voisiko ministeri Lintilä vielä vääntää rautalangasta näille yksinyrittäjille, miten haetaan näitä tukia, mitä on saatavilla?

16.44 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy myöntää, että tässä on vähän yritysneujana tuntenut olevansa viimeiset viikot, ja ei siinä mitään, se kuuluu ministerin rooteliin tietysti se. Yksinyrittäjälle tällä hetkellä se sapluuna yritetään tehdä hyvin yksinkertaiseksi: kunnassa, kaupungissa yrityspuolella on henkilö, joka auttaa tässä tilanteessa, ja heille tulee siitä kriteeristö, millä voidaan myöntää yksinyrittäjälle. Ja nyt pitää huomata: Sitä 2 000 euron tukea käytetään kulujen kompensointiin. Heillähän tulee olemaan työttömyysturvan puolella mahdollisuus siihen noin 750:een, sillä edellytyksellä, että he eivät käytä sitä 2 000:ta euroa omaan palkanmaksuun. Eli ensimmäinen ohje: omaan kaupunkiin, omaan kuntaan yrityspuolelle kaikki ne henkilöt, joilla Y-tunnus on ja [Puhemies koputtaa] jotka ovat tehneet yritystoimintaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.6. Suullinen kysymys koronavirusepidemian aikaisten etäopetuskokemusten hyödyntämisestä (Hilkka Kemppi kesk)

Suullinen kysymys SKT 51/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kemppi.

Keskustelu

16.45 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Jaamme tässä salissa huolen ikäihmisten terveydestä, taloudesta ja lapsista, mistä on tänään puhuttukin. Koronaepidemian myötä suuri osa koululaisista on siirtynyt etäopetukseen. Me teimme digiloikan yhdessä yössä. Korkeakouluissa etäopetuskulttuuri on ollut jo pitkään, mutta peruskoulun etätyöalustat ovat täysin uusia. Tänään aamulla Opetushallituksen johtokunnan kokouksessa tuli vakuuttunut olo siitä, että suomalaiset lapset ovat turvassa ja kuntia ei ole jätetty tässä asiassa yksin. Koulujen digiloikka yhdessä yössä onnistui opettajien ja muun koulun henkilökunnan joustavuudella. Etäopetukseen siirtyminen on kuitenkin nostanut esille koulujen erilaiset edellytykset etäopetuksen järjestämiseen. Lasten oppimisen kannalta tilanteen pitkittyminen on tietenkin isoin haaste tässä kohtaa. On hyvä, että opettajien digiosaamiseen tartuttiin jo viime kaudella hallituksen kärkihankkeessa ja lapsi- ja perhepalveluiden muutoshjelmaa on edistetty. Se on nyt oleellista, että vanhemmuuden tukeen kiinnitetään huomiota, kun moni perhe [Puhemies koputtaa] on kotona uudessa tilanteessa. Arvoisa opetusministeri Andersson, miten keräämme talteen ja hyödynnämme tänä poikkeusaikana saatua tietoa ja kokemuksia? Monet maat ovat avanneet alustoja siihen, miten saamme tämän tiedon [Puhemies koputtaa] hyötykäyttöön.

16.46 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustajakin toteaa, suomalaiset opettajat, myöskin sivistystoimen johtajat, rehtorit, kaikki

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

opetusalan ammattilaiset ovat tehneet erittäin ison työn siinä, että Suomessa hyvin lyhyessä ajassa, käytännössä päivässä, siirryttiin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin ja etäopetukseen suomalaisessa peruskoulutuksessa. Se, että on eroja kuntien välillä ja että voi olla eroja koulujen välillä, myöskin koulujen sisällä, on ymmärrettävää huomioiden sen, että meillä ei ole Suomessa tällaista vakiintunutta sisältöä sille, mitä etäopetus peruskoululaisten osalta tarkoittaa. Opetushallitus on jo tehnyt, tekee edelleen ja päivittää koko ajan sisällöllisiä ohjeita siitä, mitä pedagogisesti laadukas etäopetus peruskoululaisille tarkoittaa, ja Opetushallitus on mielestäni myöskin luonnollinen taho, joka voi kerätä näitä hyviä käytäntöjä siitä, miten eri kouluissa on vastattu näihin haasteisiin, jotta myöskin opettajat eri puolilla Suomea ja eri kouluissa nyt voivat oppia toisiltaan, [Puhemies koputtaa] kun näyttää siltä, että tullaan vielä jatkamaan tällä tavalla ainakin sinne toukokuun puoliväliin asti.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.7. Suullinen kysymys poikkeustilanteen aiheuttamista lastensuojeluongelmista (Emma Kari vihr)

Suullinen kysymys SKT 48/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Emma Kari.

Keskustelu

16.48 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Monessa suomalaisessa perheessä eletään nyt raskaita viikkoja. Lohdullinen uutinen vanhemmille on se, että nykytiedon valossa lapset eivät ole koronaviruksen riskiryhmää.

Lapset ovat kuitenkin koronatoimien vaikutusten riskiryhmää. Kaikkiin lapsiin ei ole saatu kouluista yhteyttä. Poliisin mukaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan määrä on kasvanut. Vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat tulevat todennäköisesti lisääntymään. Monessa perheessä avuntarve kasvaa lähiviikkojen aikana. Kriisin vaikutukset lapsiin näkyvät usein vasta viiveellä. Aika rajoitusten päättymisen jälkeen tulee olemaan kriittinen. Varautuminen korjaaviin toimenpiteisiin on aloitettava ajoissa. Kysyisinkin: mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä vähentääkseen poikkeustoimien aiheuttamia lastensuojeluongelmia?

16.49 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajan huoli on jaettu huoli. Meidän suurimpia huolenaiheitamme suomalaisessa koulutuspolitiikassa jo ennen tätä koronavirusta on ollut se, että lasten perhetausta on vaikuttanut yhä vahvemmin lasten oppimistuloksiin, ja on päivänselvää, että perheet Suomessa ovat hyvin erilaisissa tilanteissa, mitä tulee mahdollisuuksiin tukea lapsia tämän etäopetusjakson aikana. Siksi on tärkeää, että kaikki suomalaiset noudattavat näitä ohjeita, jotta tästä poikkeuksellisesta ajanjaksosta tulisi mahdollisimman lyhyt.

Se, mitä hallituksessa nyt tehdään, on se, että yhtäältä ohjeistetaan kuntia siitä, että niin perheiden kuin oppimisen tukijärjestelyjen pitää olla kunnossa ja toimia myöskin etäopetuksen aikana. Perheiden ja lasten oppimisen tuen tarvehan ei ole kadonnut minnekään etä-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

opetukseen siirtymisen myötä, ja näiden palveluiden pitää toimia myös tässä tilanteessa. Sen lisäksi valmistaudumme myöskin lisäämään resursseja niin oppimisen osalta kuin laajemmin perheiden tukeen. On puhuttu lasten ja nuorten omasta tukipaketista, jota valmistellaan tässä kevään mittaan, jotta me voimme antaa riittävästi lisäresursseja kunnille syksyllä, kun palataan [Puhemies koputtaa] toivon mukaan normaaliin marssijärjestykseen ja lapsetkin pääsevät palaamaan kouluihin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.8. Suullinen kysymys perheiden tukemisesta koronavirusepidemiassa (Mai Kivelä vas)

Suullinen kysymys SKT 49/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

Keskustelu

16.50 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Koronaepidemia on mullistanut meidän kaikkien elämän lyhyessä ajassa, ja tilanne on monella tapaa kuormittava ja stressaava hyvin suurelle joukolle ihmisiä. Minä haluaisin nyt kiittää kaikkia, jotka tässä tilanteessa jaksavat ja venyvät normaalia enemmän, jotta tästä selvitään.

Olen ollut huolissani perheiden jaksamisesta, kun arki on mennyt kokonaan uusiksi. Koululaisten etäopiskelu ja mahdollisesti samanaikainen päiväkotikotien lasten kotihoito ja arjen pyörittäminen vaativat paljon lisävoimia paitsi opettajilta myös vanhemmilta. Moni vanhempi onkin nyt valtavan paineen alla kannatellensa perheen hyvinvointia. Perheen toimeentulosta huolehtimisen lisäksi on järjestettävä etäoppiminen ja päiväajan hoito kotona. Ajattelen, että tässä tilanteessa on tärkeä miettiä, miten ennaltaehkäisevästi voidaan tukea perheitä, kaikkia perheitä. Haluaisin kysyä hallitukselta: miten perheiden jaksamista voidaan tukea tässä tilanteessa?

16.51 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin tiedossa, että tämä on erittäin raskas ajanjakso myös suomalaisille perheille, ja olen moneen otteeseen myös kiittänyt koko hallituksen puolesta vanhempia jaksamisesta ja joustamisesta tässä tilanteessa. Se, mikä perheissä on myös tärkeää muistaa, on se, että vaikka eletään poikkeusoloissa, poikkeuksellisessa tilanteessa, niin apua saa ja pitää edelleen pyytää. Apua on myöskin edelleen saatavilla, niin koulujen oppilas- ja opiskelijahuollon kautta kuin esimerkiksi kuntien perhetyön kautta. Ja on äärimmäisen tärkeää, että perheet myöskin tietävät, että nämä palvelut ovat käytettävissä ja hyödynnettävissä. Samaten, mitä opetussektoriin tulee, varhaiskasvatuksen yksiköt ovat auki ja ykkös—kolmosluokkalaisilla on mahdollisuus lähiopetukseen, mikäli perheessä on sellainen tilanne, että omat voimavarat eivät riitä tai oma työtilanne ei salli pienten lasten hoitamista kotona.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.9. Suullinen kysymys rajoitusten purkamisen edellytyksistä koronavirusepidemiassa (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 50/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

Keskustelu

16.52 **Anders Adlercreutz r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Krisen är akut nu. Under de senaste veckorna har vi fattat många beslut för att hindra att viruset sprids okontrollerat. Besluten har varit helt otvetydigt nödvändiga för att skydda människoliv. Men efter stormen kommer ändå lugnet. Tiden är mogen för att gå en diskussion om när och hur vi avskaffar begränsningarna. På vilka villkor kan det här ske? Den diskussionen är inte lätt, men den måste ändå föras.

Arvoisa puhemies! Taistelemme virusta vastaan, koska se on välttämätöntä ihmishenkien suojelemiseksi. Tavoitteena on varmistaa terveydenhuoltojärjestelmän kestävyys ja suojata riskiryhmiä. Tämän me tiedämme.

Arvoisa pääministeri, meidän pitää myös luoda näkymä siihen tilanteeseen, että näistä rajoituksista voidaan luopua, koska myrskyn jälkeen tulee myös tyyni. Pitää keskustella siitä, millä mitataan se tilanne, että pääsemme tästä ulos: onko se vaikka tartuntojen lisääntymisvauhti tai vaikka todennettu tehohoitopaikkojen tarpeen väheneminen. Miten se tilanne määritellään? Mikä on exit-strategiamme?

16.54 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä kysymys. Hallitus on ilmoittanut ja keskustellut ja myös päättänyt tämän viikon maanantaina, että me kokoamme nyt hyvin laajasti ryhmän suunnittelemaan sitä, millä tavalla tästä kriisistä päästään ulos. Tietenkin yhtenä näkökulmana täällä on tämä terveydellinen näkökulma, juuri nämä mittarit, mistä edustaja Adlercreutzkin kysyi ja kertoi, mutta tietenkin myös se, millä tavalla rakennetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä polku yhteiskuntaan kriisin jälkeen. Tämä työ on käynnistetty. Hallitus tulee kertomaan tämän ryhmän kokoonpanosta ja toiminnasta myöhemmin, mutta olemme tunnistanee, että tämä on iso kysymys koko yhteiskunnassa, ja sen vuoksi tarvitsemme hyvin laajasti osaaamista koko yhteiskunnasta nyt tätä työtä tekemään.

16.55 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun hallitus miettii yritysten tukemista, niin yksi hyvä työkalu olisi väyläinvestoinnit. Se raha ei menisi hukkaan samalla lailla kuin suoranainen tuki, joka maksetaan yrityksille. Se auttaisi myös työntekijöitä saamaan töitä. Meillä Kaakkois-Suomessakin on esimerkiksi valtatie 15, Saimaan kanavan sulkujen pidentäminen sekä Luumäki—Imatra-kaksoisraide, ja tällaisia samanlaisia hankkeita on maa täynnä. Olisiko minkään näköistä mahdollisuutta, että hallitus laittaisi yhden vuoden liikenteestä kerätyt rahat tällä hetkellä väylähankeisiin, jotka kuitenkin on toteutettava todennäköisesti aika lyhyessä juoksussa myöhemmin? Tällaisissa ti-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

lanteessa olisi vielä se etu, että tällä hetkellä suomalainen työmies olisi se, kuka ne työt tekisi.

16.56 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Laaksoa erittäin hyvästä ja ajankohtaisesta kysymyksestä.

Nyt jos katsotaan näitä työkaluja, joita meillä on nyt välittömästi käytössä, niin tämä hallitushan lisää perusväylänpitoon joka ikinen vuosi 300 miljoonaa euroa. Se on ely-keskusten, eli alueellisten keskusten, käytettävissä olevaa rahaa, ja se voidaan käsittääkseni minä tahansa aikana vuodesta panna liikkeelle, eli nämä asfaltointityöt voitaisiin käynnistää vaikka välittömästi, jos näin halutaan.

Merkittävämpiä nopeita toimia on, että Huoltovarmuuskeskuksen kautta olemme jo tukeneet näitä välttämättömiä meriliikenneyhteyksiä jo useilla kymmenillä miljoonilla euroilla, jotta pidetään käynnissä tavaraliikenne Suomesta ulos ja Suomesta sisään. Sen lisäksi ollaan käynnistetty näitten suurimpien kaupunkien MAL-sopimukset, joissa on satojen miljoonien eurojen arvosta projekteja. Toivotaan tietenkin, että nämä neuvottelut näitten suurten kaupunkien kanssa saataisiin käyntiin, mutta tuossa toukokuussa tulevassa lisäbudjetissa on toivottavasti myös kuljetusalaa ja myöskin tienrakennusta edistäviä toimia.

16.57 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronaepidemia koskee meitä kaikkia, mutta sen vaikutukset jakautuvat epätasaisesti suomalaisten kesken. Suomessa lähisuhdeväkivalta on paljon yleisempää kuin useammassa muussa EU-maassa. Elämän rajoittuminen tällä hetkellä neljän seinän sisälle on monelle ihmiselle vaarallista, jopa hengenvaarallista. Lehdistä onkin viime päivinä saanut lukea, että poliisin kotihälytystehtävät, jotka liittyvät lähisuhdeväkivaltaan, ovat kasvaneet. Kysynkin: miten hallitus pyrkii turvaamaan uhrien avunsaannin poikkeusoloissa, kun uhrin tilanne ja avun hakeminen ovat vaikeutuneet, kun tekijä on samoissa tiloissa 24/7?

Kannan huolta myös näiden perheiden lapsista. Poikkeusolot tulevat näkymään monin eri tavoin meidän sosiaalityössämme. Lastensuojelun ja nuorisotyön kuorma tulee lisääntymään viikkojen edetessä. Kysynkin: miten hallitus on huolehtinut sosiaalihuollon toimintakyvystä ja kantokyvystä, kun monissa kunnissa on ollut jo ennen epidemiaa huutava pula muun muassa sosiaalityöntekijöistä?

Puhemies Matti Vanhanen: Tämä menee ainakin kahden ministerin toimialalle, mutta vain yksi vastaa, ja se on sisäministeri Ohisalo.

16.58 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset erittäin tärkeästä kysymyksestä. On juuri näin, että poliisi raportoi nyt jo rankasta elämästä siellä neljän seinän sisällä, kun yritetään tehdä töitä, yritetään jaksaa, kärsitään talousvaikeuksista, potentiaalisesti mielenterveysongelmat lisääntyvät. Tässä kaikessa hallitus on aktiivinen, hakee yhtäältä lisäresursseja jatkuvasti poliisille, ja toisaalta pidetään huoli siitä, että turvakodit ovat jatkuvasti käytössä, pidämme huolen siitä, että erilaiset auttavat puhelimet auttavat ihmisiä, akuuteissa tilanteissa erilaisilla tsättipalveluilla voidaan etänä myöskin hakea sitä apua ja turvaa — ne ovat erittäin keskeisiä. Totta kai nyt kun elämme tässä poikkeustilanteessa, niin siinä, kuinka lähdemme tästä rakentamaan elämää eteenpäin, pitää myös se ennaltaehkäisyn näkökulma nähdä ihan kaikessa, ja siellä myös poliisi-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

sin erilaiset toiminnot, joissa poliisi tekee yhteistyötä eri viranomaisten kesken, ovat erittäin keskeisiä. [Välihuuto] — On tullut, ja on tulossa.

16.59 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun keskustellaan suojavälineiden riittämättömyydestä ja jatkuvasti tulee uutisissa esille, että eri osaluille ne eivät riitä, niin kyllä niitä saatavilla on ja kyllä se Huoltovarmuuskeskuskin sen tietää ja moni muukin tietää, että niitä on tarjolla vielä hyvin. Nyt vain pitää nopeasti tarttua tilanteisiin ja toimia.

Yrittäjän hätä on konkreettinen. Ja kun me tiedämme, että ei pelkästään pienillä yrityksillä ole likviditeettiongelmaa vaan myös isoilla, niin mitä hallitus konkreettisesti tekee sille, että ne yritykset eivät ajautu konkurssiin tai suuriin taloudellisiin vaikeuksiin sen takia, etteivät ne pysty kassaa kierrättämään? Tähän ei ole tullut vielä konkreettista vastausta. Tähän pitäisi joku lääke löytyä. Näitä viestejä tulee varmasti ministerille koko ajan.

Ja toinen asia: Erityisesti nämä pienet yritykset eivät paljon kostu siitä kahden tonnin tuesta, koska jo vuokra voi itse asiassa olla se kaksi tonnia kuussa, vaikkapa parturiyrittäjällä tai jollakin muulla — puhumattakaan kuntosaliryttäjistä, jolla vuokra on tuhansia euroja — ja se ei oikeastaan lämmitä heitä. Pitäisi saada jotain konkreettisempaa, [Puhemies koputtaa] koska muutenhan he eivät laita kiinni esimerkiksi liikuntakeskuksia. Tiedän monta yrittäjää, jotka eivät laita niitä kiinni, koska he eivät selviä niistä kuluista, ja vuokratulo on kaikkein suurin.

17.00 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä yhteydessä vetoan kaikkiin niihin vuokranantajiin, joilla suinkin on mahdollisuutta tulla vastaan vuokralaisia — kiitettävän hyvin ovat tulleet, kiitettävän hyvin, ja iso kiitos heille, isoille merkittävälle vuokranantajille, jotka ovat tulleet yrityksiä vastaan.

Edustaja Niikko on täsmälleen oikeassa. Kyllä se kaksi tonnia tulee olemaan hyvin pieni monille, mutta monille se voi olla juuri se raha, jolla pystytään jatkamaan toimintaa. Se, kuinka kauan tällä mennään, jää hallitukselle arvioitavaksi — haetaanko seuraavaa vai mitä tehdään? Alkuun sanoitte, että tämä tulee menemään eteenpäin. Kyllä, sanoin jo pari viikkoa sitten, että tämä tulee kolmena aaltona. Me olemme nyt periaatteessa kakkosaallossa, eli tällä hetkellä on isommat pk-yritykset ja niin sanotut midcap-yritykset, joittenka rahoitusta käydään läpi, ja seuraavana ovat sitten isot yritykset. Ja me olemme käyneet Finnveran kanssa... Me olemme tänään viimeksi valtiovarainministeri Kulmunin kanssa tavanneet pankkien johtoa, lähinnä siitä, miten raha liikkuu — Finnvera, pankit — ja on sovitettu siitä, [Puhemies koputtaa] että tulee yhteistyötä, jolla selvitetään kaikki karikot, ja seuraava on sitten Teollisuussijoitus sinne isoon päähän.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt siirrytään asiakohtaan 10. Asiakohdat 4.—9. käsitellään aikataulutettujen lähete keskustelujen jälkeen.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 108/2019 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 3/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 108/2019 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maakaasumarkkinalain muuttamisesta ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2019 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 4/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 104/2019 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyljetuotteiden kaupasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 103/2019 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 2/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

20.11 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä ei ole näitä poikkeustilalakeja, vaan kyse on EU-lainsäädäntöön tehdyn muutoksen saattamisesta suomalaiseen lainsäädäntöön. Tämän asian taustalla on se, että EU päätti vuonna 2009, että hyljetuotteiden myynti EU-alueella kielletään siksi, että varsinkin Kanadassa hylkeitä metsästettiin hyvin julmin tavoin. Tähän tehtiin kuitenkin poikkeus, joka käytännössä mahdollistaa sen, että inuiittien, alkuperäiskansan, perinteisen metsästyksen tuotteita saa myydä. Suomi sai aikoinaan tähän sellaisen poikkeuksen — koska Itämeren hyljekanta on viime vuosina vahvistunut, niin että metsästys on osittain perusteltua — että käytännössä silloin kun hylkeitä on kannan säätelemiseksi laillisesti metsästetty, niitä tuotteita on myöskin saanut myydä. Tämä on kuitenkin riitautettu WTO:n riitojenratkaisuelimessä, joka totesi, että ainoa tämmöinen hyväksyttävä poikkeus on tämä niin sanottu inuiittipoikkeus. Tämä niin sanottu Suomi-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

poikkeus sen sijaan kaatui WTO:ssa, ja sen mukaiseksi sitten muutettiin EU-lainsäädäntö, ja nyt on kysymys saman asian saattamisesta voimaan Suomen kotimaisessa lainsäädännössä.

Se, että hylkeet ovat 2000-luvulla lisääntyneet, on sinänsä osoitus siitä, että ympäristön suojele toimii, nimittäin 70—80-luvulla Itämeren hylkeet olivat sukupuuton partaalla. Suuri osa naaraista oli ympäristömyrkkujen takia lisääntymiskyvyttömiä. Onneksi monet toimet, sekä kotimaiset että kansainväliset toimet, ovat johtaneet siihen, että ympäristömyrkkujen määrä Itämeressä on saatu vähenemään. Se on ihmisten terveyden kannalta hyvä asia, että kaloissa on vähemmän ympäristömyrkyjä kuin silloin aikoinaan pahimmillaan, ja se on myöskin mahdollistanut sen, että hylkeet jälleen pystyvät lisääntymään niin, että niistä on jopa sitten aiheutunut kalastukselle haittaa. Sen johdosta tosiaan Suomessa erityisesti harmaahylkeen pyyntiin annetaan lupia, ja kalastajat pitävät sitä oman toimeentulonsa kannalta välttämättömänä.

Haluaisin kuitenkin muistuttaa siitä, että kun mennään tarpeeksi kauas ajassa taaksepäin, muutaman sukupolven verran, niin meressä oli sekä kalaa että hylkeitä paljon enemmän kuin nyt. Kalastajien toimeentulon kannaltahan kaikkein olennaisin asia on, paljonko meressä on näitä kaupallisesti hyödynnettäviä kalakantoja, ja sen kannalta taas sitten ratkaiseva asia on se, voivatko vaelluskalat lisääntyä niiden luontaisilla lisääntymisalueilla. Ainakin eduskunnan ympäristövaliokunta — en ole ihan varma, onko myös maa- ja metsätalousvaliokunta — aina kun käsitellään Itämeren vuotuisia EU-kalastuskiintiöpäätöksiä, on todennut sen, että näiden kalakantojen vahvistumisen kannalta olennaisin asia olisi saada palautettua kalojen luontaiset lisääntymisreitit eli käytännössä rakentaa kaloille kulutiet vesivoimalaitosten ohi tärkeimpiin lisääntymisjokiin.

20.16 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan nyt kun käsitellään tätä hylje-kauppaa säätelevää lainsäädäntöä, se ei millään tavalla liity näihin vallitseviin poikkeusoloihin, ja puhun hyvin lyhyesti, että pääsemme sitten käsittelemään näitä kiireisempiä asioita. Mutta olkoon tämä nyt osoitus siitä, kuinka vahva, demokraattisesti johdettu oikeusvaltio Suomi on, että tällaisiakin lainsäädäntöjä voidaan viedä eteenpäin ja pysymme ainakin siinä aikataulussa, minkä Euroopan unioni on meille asettanut.

Tosiaan valiokuntahan on ollut omassa käsittelyssään yksimielinen, ja siinä mielessä suuri sali voi täällä nyt hyväksyä varmasti hyvillä mielin tämän sinänsä aika teknisluontoisen esityksen tähän lakiin. Mutta se, mihin Suomi voisi tietysti pyrkiä vaikuttamaan, on EU-päätöksenteko tässä asiassa. Kuten edustaja Hassi hyvässä ja monipuolisesti asiaa tarkastelleessa omassa puheenvuorossaan toi esille, niin kun Itämeren eri lajien tilaan vaikuttaa hyvin paljon se, millä tavoin ihminen alueella toimii, niin se, että ihminen sitten suosii omalla toiminnallaan erityisesti jonkun toisen lajin toimintaa, voi haitata sitten taas luonnon tasapainoa siinä, missä sitten esimerkiksi nyt lisääntyvät hyljekannat rokottavat rajusti monien jokien uhanalaisia lohi- ja taimenkantoja. Tässä mielessä EU-tason sääntelyä pitäisi päästä muuttamaan siihen suuntaan, että kun Itämeren hylkeellä olisi se arvo, mikä sillä perinteisesti Suomessa on ollut tällaisena arvokkaana riistaeläimenä, niin silloin varmasti päästäisiin paremmin kohti sitä tasapainoa, että ne kiintiöt, jotka vuosittain pyynnille asetetaan, saataisiin täytettyä, ja näin myös sitten se kalakantojen kestävyydelle tuleva vahinko saataisiin minimoitua.

Tämä vain, arvoisa puhemies, tällä erää tästä.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 103/2019 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lannoitevalmistelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

20.18 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Tästäkin vain sanon lyhyesti, että asiaa on käsitelty meillä maa- ja metsätalousvaliokunnassa ja eduskunta voi varmasti tämän nyt hyvillä mielin hyväksyä. Kysymys on enemmän teknisluontoisesta esityksestä, mutta valiokunnassa on keskusteltu laajemmin sitten tästä ravinteiden kierron tasapainosta, joka on kestävä kehityksen kannalta iso kysymys, ja tarvitsemme välttämättä niihin aivan globaalejakin ratkaisuja tulevaisuudessa. EU:n lannoitevalmisteasetukseen liittyvä kansallinen lannoitevalmistelain uudistaminen on tarkoitus aloittaa tänä vuonna. Toivottavasti meillä yhteiskunta näiden poikkeusolojen jälkeen on valmiina pikimmiten sitten tätä asiaa edistämään, ja siinä yhteydessä on sitten tärkeää saada sellaisia kestäviä ratkaisuja lannoitevalmistesektorille, että esimerkiksi yhdyskunnissa syntyvät ravinteet saadaan sitten tulevaisuudessa paremmin hyötykäyttöön viljelykseen eivätkä ne päädy esimerkiksi vesistöjä kuormittamaan. — Tämäkin käsittely, arvoisa puhemies, nyt tällä kertaa hyvin lyhyesti.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 3/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 2/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 2/2020 vp sisältyvät 1.-21. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi turvallisuuselvityslain ja ilmailulain 101 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 1/2020 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Ilmoituksia

10.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 2.4.2020 antanut hallituksen esitykset HE 30-40/2020 vp, joista esitykset HE 32, 33 ja 35-40 otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 32/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.03 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Äsken keskusteltiin yrityksistä, ja lisäksi tietenkin yritysten tilanteiden vaikutukset ovat tulossa varsin nopeasti myös kuntiin. Tänä on täällä esittelyssä ensimmäinen kuntiin liittyvä paketti. Tämä on siis osa — ministeri Kulmuni tulee kohta kertomaan lain, joka liittyy siis näihin Verohallinnon toimenpiteisiin ja viivästyskorkoon, viivästyskoron määräaikaisiin muutoksiin ja maksujärjestelyjen ehtojen muutoksiin. Vaikutusten arvioinnista: Tämä vaikuttaa kuntiin, ja sen takia on samanaikaisesti esittelyssä laki, jolla tätä vaikutusta kuntien osalta helpotettaisiin tai — jos arviot osuvat yksiin — estettäisiin. Tämä tehdään lisäämällä 36 b § normaaliin kuntien valtionosuuslainsäädäntöön.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Tämän pienenemisen kuntien verotuloista on arvioitu tällä hetkellä olevan yhteensä 547 miljoonaa euroa, josta kunnallisvero alenee 422 miljoonaa, yhteisövero noin 45 miljoonaa, ja kiinteistöveron osuuden arvioidaan olevan noin 80 miljoonaa euroa. Tämä maksatus tulisi samassa suhteessa kunnille ja maksettaisiin valtionosuuksien normaalien maksatuksien yhteydessä. Tämä olisi vain väliaikainen niin, että kun me tiedämme yritysten pysyvän nämä veronsa ja maksunsa hoitamaan sitten ensi vuoden puolella tämän lykkäyksen jälkeen, niin siinä kohtaa tämä summa otettaisiin kunnilta pois. Siitä syystä sanon jo tässä kohden, että tämä on siis ensimmäinen osa, joka nyt tulee kunnille, ja arvioimme tästä eteenpäin. Ensi viikon aikana meillä toivottavasti on jo yhdessä kuntien ja valtiovarainministerin kanssa tehtynä suunnitelma siitä, mitkä ovat seuraavat elementit siihen kuntien varsinaiseen tulojen alenemiseen ja toisaalta menojen kasvamiseen tulevat helpotukset. Mutta tämä 547 miljoonaa euroa on esityksenä.

Toivomukseni on, että eduskunta voisi käsitellä tämän mahdollisimman pian, jotta saisimme näin helpotusta kunnille.

17.06 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on todellakin hyvä ja tarpeellinen. On tärkeää, että yritysten verotuksen maksujärjestelyjä koskevien tukitoimien kuntien taloudellista tilannetta heikentävä vaikutus nyt tältä osin pyritään kompensoimaan.

Se toki täytyy sanoa, että koronaepidemian vaikutukset kuntien talouteen ovat moninkertaiset tämän esityksen suuruusluokkaan nähden. Kuntataloutta joudutaan tämän kriisin jälkeen ja toki sen aikana pohtimaan aivan uudesta näkökulmasta, ja tältäkin osin hallitusohjelma on jo nyt vanhentunut ja tulisi todellakin käydä nyt tarkasti läpi ja kirjoittaa uudestaan.

On myös huomattava, että kuntien tilanteet vaihtelevat suuresti. Koronaepidemia runtelee toisia kuntia kovemmalla kädellä kuin toisia. Kuntakentässähän on eletty vaikeita aikoja jo ennen tätä koronaepidemiaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kentässä oli monin paikoin yt:t päällä, ja monissa kunnissa tehtiin juuri ennen koronan tuloa suunnitelmia esimerkiksi opetustoimen palveluverkon supistuksista, samoin varhaiskasvatuksen osalta, kun lasten määrä vähenee ennakoitua nopeammin. Näidenkään osalta tilanne ei ole lainkaan helpottunut.

Se, että tässä nyt kompensoidaan näitä vaikutuksia, ei tietenkään sitten tuo kunnille mitään ylimääräistä, uutta, ja ajattelen, että hallitus varmasti nyt kehysriihessään joutuu aika tarkasti käymään läpi suunnitelmansa kuntien uusista tehtävistä ja velvoitteista. Niitä ovat esimerkiksi hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin, mitä myös kristillisdemokraatit ovat voimakkaasti olleet ajamassa, mutta sitten nostan esiin myös oppivelvollisuuden laajentamisen. Erityisesti nyt tässä suhteessa, kun olemme nähneet, millä tavalla etäopetus jo tässä alkuhetkinä vaikuttaa, olisi kyllä tärkeää, että hallitus nopeasti perääntyisi tästä oppivelvollisuuden pidentämisesityksestä. Meillä on lapsia ja koululaisia, joihin opettajat eivät ole edes saaneet yhteyttä tämän etäopetuksen aikana, ja on selvää, että kun tästä koronakriisistä päästään ohi, meillä on kaikilla asteilla runsas joukko lapsia, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja erityisopetusta, ja tähän tulisi nyt suunnata kaikki ne voimavarat, mitkä olisi mahdollista suunnata.

17.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys näistä peruspalveluitten valtionosuuksien muuttamisesta niiltä osin kuin verotuksen maksujärjestelyjen muu-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

tokset ikään kuin etukäteisesti tilitetään on varmasti äärimmäisen tärkeä ja tarpeellinen tällä hetkellä tuohon kuntakenttään, mutta on kuitenkin ymmärrettävä se, että tässä ei todellakaan sinne kuntiin ole tulossa nyt ylimääraistä, liiallista rahaa. Kun nyt ajatellaan, miten tämä kriisi on runnellut tietenkin ennen kaikkea tätä terveyspuolta mutta sitten myöskin yritysten ja yksinyrittäjien toimeentuloa, ja millä tavalla sitten verotulojen kertyminen myöskin sinne kunnallisveron puolelle heikentyy, niin tästä kriisistä tulee todellakin erittäin kova ja syvä myöskin kuntien talouden kannalta. Kunnissa totta kai on huolehdittavana oma henkilöstö, joka on nyt tällä hetkellä, jos ajatellaan tätä kriisiä, ihan sitä oleellisinta henkilöstöä Suomessa, eli heidän osaamisensa ja heidän työpanoksensa varassa tässä yhteiskunnassa nyt pitkästi ollaan. Siinä mielessä jotenkin tuntuu, että täytyy nyt vain toivoa viisautta sinne hallitukselle juuri tähän kehysriiheen pohtia kokonaisuudessaan, mikä on nyt suomalaisen kuntakentän ulostulo tällaisessa tilanteessa.

Erityisesti tulee huomioida se, että kun tämä rasitus on nyt ihan tämän normaalitoiminnan ylläpitämiseksi näin kova, niin kaikesta ylimääraisestä on nyt syytä tinkiä. Tuossa jo eilen toin puheenvuorossani esille, kun pääministeri Marin esitteli näitä poikkeustoimenpiteitä ja kun samassa yhteydessä poikkeustoimenpiteenä myöskin tämä etäopetuksen järjestäminen jatkuu, juuri tämän saman asian, mistä edustaja Räsänenkin täällä mainitsi: meidän on syytä luopua uusista velvoitteista etenkin, kun vielä opetussektori itse sitä pyytää. Heillä ei ole näitten valtavien muospaineitten keskellä, mitä tämä etäopetukseen siirtyminen on aiheuttanut, voimavaroja lähteä tekemään uutta muutosprosessia, etenkin näin mittavaa ja kattavaa, josta oppivelvollisuuden pidentämisessä kaikille pakollisena olisi kysymys.

On ymmärrettävä myös se, että nyt tällä hetkellä on valtavaa suuria oppimiseroja ehtinyt kertyä näitten lasten välille ja on todellakin erityistarpeisia lapsia ja monenlaisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria. Nyt sen, että päästään palaamaan taas takaisin siihen normaaliin koulurutiiniin, pitää olla kaikkein tärkein tavoite, ja kaikki panokset on pistettävä siihen, että lapset ja nuoret saavat sen tarvitsemansa tuen.

Todellakin kiitän ministeriä siitä, että hän joutuisasti on Kuntaliiton kanssa tehnyt näitä järjestelyitä, että yksinyrittäjien työttömyysturva saatiin nopeasti ja hyvin vähällä byrokratialla eteenpäin sieltä kuntien kautta. Kuntien viesti sieltä kuntien elinkeinotoimijoiden puolelta on pitkälti se, että antakaa jatkossakin kunnille paljon sitä harkinnanvaltaa näissä asioissa, koska ne kunnat, siellä olevat ihmiset, etenkin kun mennään pieniin kuntiin, keskisuuriin kuntiin, tosiaan tuntevat sen oman paikkakuntansa asian erittäin hyvin, tuntevat ne paikalliset yrittäjät hyvin. Tietysti tällaisessa tilanteessa on tärkeätä, että jos siellä on julkisia hankintaprosesseja ja muita, niin niissä erityisesti nyt painotettaisiin sentyyppisiä kriteereitä, joilla voitaisiin auttaa nyt sitten niitä oman alueen yrityksiä ja oman alueen toimijoita. Siinä mielessä toivonkin, että ihan sieltä ministeriön suunnasta mietittäisiin sitä, että — ja autettaisiin kuntia siinä — juurikin näillä hankinnoilla pystyttäisiin nyt varmistamaan, että pystyttäisiin pitämään niitä omalle alueelle, omalle paikkakunnalle tärkeitä yrityksiä pystyssä — tietenkin niin, että meillä ei hankintalakia rikota ja kriteerit ovat sellaisia kuin pitääkin.

Arvoisa puhemies! Me odotamme, että tulevaisuudessa lisäbudjeteissa varmasti sitten kuntia tullaan vastaan erityisillä panostuksilla, jotta me pystymme tämän suomalaisen kuntakentän, joka meillä poikkeuksellisella tavalla tuottaa hyvinvointipalveluita, pitämään pystyssä ja viemään tämän kriisin yli.

17.14 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Meillä on tosiaan käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta. On tietenkin tärkeää, että hallitus nyt toimii ripeästi, ja siinä mielessä kiitän kuntaministeriä, että meillä jo tämä ensimmäinen paketti täällä on. Totta on tietenkin myöskin se, että vain noin reilu tunti puolitoista sitten olemme saaneet tämän hallituksen esityksen julkisesti. Itsekin toimin hallintovaliokunnassa, kuntavaliokunnassa, varapuheenjohtajana, ja tiesimme, että tämä on tulossa, mutta esitys on nyt vasta meidän käsissämme, ja käymme täällä jo tästä asiasta lähetekeskustelua.

Tässä tullaan siis korvaamaan kunnallisveron, yhteisöveron ja kiinteistöveron osalta tiettyjä kompensaatioita ja näitten maksujen lykkääntymisten vaikutusta ja myöskin sitten euroina sitä puolta. Mutta mitä muita toimia hallitus nyt suunnittelee? Aikaisemmin on ollut selvää se, että kehysriihessä tehtäisiin kunnille myöskin muita toimia, ja kun kuntaministeri ja valtiovarainministeri ovat täällä paikalla, niin kysyisin, että mitä toimia on.

Ja erikoissairaanhoidosta: Jokainen meistä, joka on kuntapäätäjää, tietää, että kunnat maksavat meidän erikoissairaanhoidomme kuluja kuntayhtymien kautta, ja nyt erikoissairaanhoidon kulut kasvavat myöskin niissä kuntayhtymissä, joissa ei ole varsinaisia tartuntatautitapauksia, koska kaikki varautuvat siihen, ja se on tietenkin tärkeää, ja on totta, että sitä täytyy tehdä. Esimerkiksi Oulussa, jossa siis Oulun kaupunki on noin puolet sairaanhoitopiiriin erikoissairaanhoidon maksupuolesta, arvio oli nyt, että loppuvuoden osalta pelkästään Oulun kaupungin osuus nousee noin 50 miljoonaa euroa, eli sairaanhoitopiiriin osalta se tarkoittaa noin 100:aa miljoonaa euroa kokonaisuudessaan. Tämä 50 miljoonaa euroa on yli puolitoista veroäyriä meidän kaupunkimme osalta plus sitten vielä se, että kaupunki on itse laskenut, että pelkästään kevään osalta erilaisten verotulojen vähennykset ovat melkein toiset 50 miljoonaa euroa, eli puhutaan yli kolmen veroäyriin vaikutuksesta pelkästään sinne veropuolelle. Jos otetaan vertailu, niin silloin kun Oulussa, meidän kaupungissamme, tuli tämä ict-työpaikkojen, noin 5 000 työpaikan, tippuminen nopeasti, lyhyessä aikataulussa, silloin yhteisöverot tippuivat vähän reilut neljä veroäyriä, eli tulopuolella on lähestulkoon yhtä suuresta asiasta kyse tämän vuoden osalta.

No sitten toiseen asiaan. Koulujen osalta ja etäopetuksen ja sen puolen osalta tarvitaan toimia, ja kunnat tietenkin niitä tällä hetkellä tekevät. Moni kunta on tällä viikolla esimerkiksi aloittanut erilaisten välipalapusien ja muiden jakelun, mikä on tosi tärkeää. Lasten arjessa on nyt paljon vähemmän aikuisia ja vähemmän turvaverkkoja, ja riski siihen kasvaa koko ajan, että sitä lapsen tai nuoren hätää ei huomata eikä sitä nähdä. Sen takia myöskin kannan huolta lastensuojelun resursseista, koska se on muutenkin tässä vaiheessa vuotta niin, että huhti-toukokuussa tulee yleensä se kaikkein suurin aalto lastensuojelun puolelle. Meidän on pystyttävä panostamaan ennaltaehkäiseviin palveluihin, jotka ovat vastuullisia ja vaikuttavia ja perheille oikea-aikaisia. Kysyisinkin nyt oikeastaan molemmilta ministereiltä, kuntaministeriltä ja valtiovarainministeriltä: kun tiedetään, että me olemme tässä viime viikkoina käsitelleet ja tulemme seuraavina viikkoina käsittelemään sellaisia lakiesityksiä ja erilaisia toimenpiteitä, kuten muun muassa yrittäjän sosiaaliturva, jotka eivät ole meidän lainsäädännössämme aikaisemmin olleet, niin pystymmekö me tässä vaikeassa tilanteessa antamaan myöskin kunnille kannustimia siihen, että he pystyvät tekemään näitä vaikuttavia, ennaltaehkäiseviä panostuksia esimerkiksi lapsiin ja nuoriin? Niitten rahallisten määrien ei tarvitse välttämättä olla edes suuria, mutta jos me annamme tällaista salista sen viestin, että olisi esimerkiksi 10 tai 20 miljoonaa euroa näissä kuntarahoissa sellaisiin toimiin, että kunnat oikeasti lähtisivät esimerkiksi pilotoimaan tiettyjä asioita —

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

on vaikuttavia tuloksia viime kausilta siitä, että kun kotiapuun panostetaan, se näkyy lastensuojelussa, ja niin edelleen — niin pystyisimmekö myöskin sitä kannustavuutta tuomaan täältä kautta kunnille? — Kiitos.

17.19 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kuntien rooli tästä kriisistä selviämisessä on erittäin merkittävä, ja miksi näin? Siksi, että kunnat tuottavat suurimman osan niistä palveluista, joita meidän kuntalaiset sitten käyttävät, niin koulutuksesta kuin terveydenhuollosta, lastensuojelusta ja niin edelleen, ja ovat myös järjestäjinä erittäin monissa tärkeissä palveluissa. Sinällään tämä esitys, jonka hallitus nyt tuo nopealla aikataululla, on erittäin hyvä ja kannatettava mutta — kuten ministerikin totesi esittelypuheenvuorossaan — ei missään nimessä riittävä, vaan lisää ehdotuksia varmasti on tulossa, ja niitä tarvitaan.

Se, mikä nyt tässä on isona haasteena esimerkiksi kasvavien kaupunkien osalta, on se, että merkittävimmät tulot ovat yhteisöverotuotot ja kuntaverotuotot tuloverojen kautta, siis työtä tekevien ihmisten tuloveroista syntyvät kertymät, jotka nyt tässä tilanteessa tietysti merkittävästi pienenevät. Samanaikaisesti kustannukset kasvavat. Harva kunta vielä on lähtenyt lomauttamaan henkilöstöä, mikä on varmasti ihan hyvä asia, sillä toivottavaa olisi, että töitä olisi myös tämän kriisin jälkeen, ja sitä varmasti tulee olemaan niin kasvatuksen, oppimisen kuin sosiaali- ja terveydenhuollon puolella ja monissa muissakin tärkeissä tehtävissä. Mutta jotta kunnat pääsisivät tästä tilanteesta yli niin että henkilökuntaa ei tarvitse lomauttaa, niin kunnat tulevat tarvitsemaan ihan suoraa tukea — ja oletteko harkinneet hallituksessa sitä, että osa tästä tuesta voitaisiin suunnata suoraan sairaanhoitopiireille, kuten myös edustaja Talvitie ehdotti? Nimittäin jos sitä ikään kuin suunnataan kuntien kautta, niin silloin se menee aina yhden kiepin kautta, ja kun tiedetään jo nyt, että esimerkiksi täällä Uudellamaalla erikoissairaanhoidon kustannukset varmasti tulevat merkittävästi kasvamaan nyt tänä aikana, niin olisi ehkä hyvä pohtia myös sen tyyppistä järjestelyä, jolla voitaisiin suoraan tukea sairaanhoitopiiriä, ilman että sen tarvitsisi kiertää ikään kuin sen kunnan kautta. Se kunnan osuushan menee aina sen mukaan, kuinka monta kuntalaista on siellä hoidettu, ja nyt tässä on ehkä tarpeetonta katsoa niin tarkasti, minkä kunnan asukas on, kun tiedetään, että kustannukset sinänsä kasvavat ja tämän tyyppinen tuki olisi sairaanhoitopiireille tässä tilanteessa varmasti erittäin tarpeen ja myös auttaisi kuntia merkittävästi.

No, haluan myös yhtyä näihin edustajien Essayah ja Räsänen tässä aiemmin esittämiin toiveisiin siitä, että hallitus nyt vakavasti harkitsee, minkälaisia uusia tehtäviä tässä kunnille annetaan. Kuten tiedetään, kuntien taloustilanne oli jo ennen tätä koronakriisiä erittäin haastava. Oikeastaan Suomessa oli ainoastaan yksi kunta, jonka kuntatalous oli hyvällä tilalla, ja se on se paikka, jossa me tällä hetkellä olemme, eli Helsinki. Kaikki muut kunnat [Johannes Koskisen välihuuto] olivat jo ennen tätä kriisiä taloudellisissa vaikeuksissa. Sen vuoksi nyt olisi toivottavaa, kuten kuntakentän vahva viesti on ollut, että annettaisiin ennemminkin väljyyttä siinä, millä tavalla niitä nykyisiä lakisääteisiä tehtäviä hoidetaan, ja mahdollistetaan entistä enemmän sitä yhteistyötä ja jakamista nykyisissä tehtävissä kuin että nyt lisättäisiin merkittävästi kuntien velvollisuuksia. Nimittäin tärkeää nyt olisi — kun tästä kriisistä jossain vaiheessa päästään ulos — paitsi se, että sinä aikana, kun meillä on päällä tämä eristäytymistilanne tai karanteenitilanne monissa kotitalouksissa, ne palvelut pystytään viemään mahdollisimman hyvin sinne koteihin, myös se, että nyt jo tiedetään tietysti se, että kaikkia ei valitettavasti tavoiteta, ja se lisää palveluiden tarvetta sitten tämän kriisin päätyttyä.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Vielä ehdotuksena, tai kysymyksenä oikeastaan, kun ministerit ovat täällä paikalla: Kehysriihessä varmasti tulee lisää toimenpiteitä. Oletteko pohtineet: kun me nyt tiedämme, että esimerkiksi kunnat ovat myös isoja vuokranantajia monessa tilanteessa ja on paljon muitakin tällaisia isoja institutionaalisia vuokranantajia, joista osa on jo lähtenyt siihen, että ne antavat esimerkiksi maksuaikaa tai jopa vuokria anteeksi tiloissaan toimiville yrittäjille ja yhteisöille — olen vähän saanut vihiä siitä, että mahdollisesti olisi pohdinnassa jonkunlaisia muitakin esityksiä hallitukselta tähän vuokranantajien tai vuokralaisten tilanteeseen — niin onko tulossa joitakin esityksiä ikään kuin suoraan tähän, jotta kunnissa tiedetään, kun tehdään näitä päätöksiä, että lähdetäänkö tekemään ikään kuin kuntakohtaisia päätöksiä vai tuleeko valtion puolelta tähän jotakin suoraa apua ja tukea?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari. Hänen jälkeensä ministerillä on mahdollisuus kommentoida.

17.24 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallitus siis esittää, että kunnille korvataan koronatilanteesta aiheutuva verotulojen viivästymisen täysimääräisenä tänä vuonna. Kuntien verotulojen arvioidaan vähentyvän väliaikaisesti yhteensä 547 miljoonalla eurolla. Se on hyvin merkittävä summa. Summasta kunnallisveron osuus on 422 miljoonaa euroa, yhteisöveron osuus 45 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron 80 miljoonaa euroa. Korvaus maksettaisiin samassa suhteessa kuin kunnille jaetaan vuonna 2020 kunnallisveroa, yhteisveroa ja kiinteistöveroa. Lisäksi kunnat saisivat verojen maksujärjestelyihin liittyvän viivästyskoron, joka tilitetään kunnille verolainsäädännön mukaisesti. Kunnille siis ohjataan helpotusta vuonna 2020, hyvä niin.

Koronavirus kurittaa kuntataloutta, mutta kuinka lujaa, sitä on vielä mahdotonta arvioida. Poikkeusolojen kesto ja valtion ja kuntien elvytystoimet määrittelevät, miten lopulta kuntatalouden käy. Kunnat ovat rajapinnassa ja toimeenpanevat valtion tekemiä päätöksiä. Valtiolta varmasti tarvitaan vielä vastaantuloa. Muuten koko kuntakenttä tulee olemaan kriisissä.

Kunnat ovat joutuneet sulkemaan palveluyksiköjä, mikä näkyy muun muassa asiakasmaksujen loppumisena. Kuntien merkittävät ongelmat johtuvat kuitenkin verotulojen vähenemisestä sekä kasvavista sosiaali- ja terveydenhuollon menoista. Sosiaali- ja terveydenhuollon menot kasvavat erityisesti hoitotoimenpiteistä ja viruksen leviämisen ehkäisemiseksi tehtävistä toimenpiteistä johtuen. Myös tässä kohtaa sote-uudistuksen merkitys kasvaa.

Osassa kunnan toimintoja poikkeustilanne vaikuttaa toiminnan sisältöön ja toteutustapaan mutta ei välttämättä kustannuksiin. Esimerkiksi opettajan palkka on totta kai sama sekä lähiopetuksessa että etäopetuksessa. Menojen määrään vaikuttaa merkittävästi se, miten kunta pystyy siirtämään supistettujen toimintojen henkilöstöä muihin tehtäviin ja sopeuttamaan näiden toimintojen menoja.

Puhemies! Kuntien on kuitenkin varauduttava siihen, että epävarmuus kuntatalouden tulojen ja menojen kehityksestä lisääntyy. Kiitän hallitusta tästä esityksestä. Tiedän, että hallituksessa on selkeä ja kirkas kriisitietoisuus myös kuntien tilanteesta. Kehysriihi tulee olemaan avainasemassa siinä viestissä, mitä kunnille osoitetaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Paatero, tiivis puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

17.28 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Kyllä, kiitoksia tuesta tälle esitykselle.

Kuten tässä on todettu monessa puheenvuorossa, arvion tekeminen on hieman haastavaa tässä kohtaa, kun me emme tiedä, kuinka pitkäksi ensin tämä tilanne poikkeusolojen osalta kestää ja kuinka pitkälle ne vaikutukset sitten ulottuvat irtisanomisten, lomautusten, kuntien kasvavien palveluiden ja muiden osalta, jotka vaikuttavat sitten sekä menoihin että tuloihin. Sen takia myöskin tähän hallituksen esitykseen on kirjoitettu sinne loppuun, että ”arvioimme”. Me saamme reaaliaikaisen tiedon Verohallinnosta näistä lykkäyksistä, mutta arvioimme myöskin siinä kohtaa, kun ne tulevat takaisin maksuun, ja pystymme muuttamaan tätä hallituksen esitystä tarpeen mukaan, kun näemme vaikka syksyllä, mihinkä tämä on menossa. Se on lisätalousarviokäsittelyllä sitten täällä hyvinkin nopeasti, jos tuntuu olevan tarvetta esimerkiksi tähän lisäämiseen.

Sitten tähän kysymykseen, mitä kaikkea muuta ja millä aikataululla: Meillä on keskustelut sekä sairaanhoitopiirien kanssa että kuntakentän kanssa, ja seuraavaksi huomenna iltapäivällä tulee olemaan tilaisuus, jossa on laajasti kuntakenttää ja kuntakentän erikokoisten kuntien edustajia ja kuulemme palautetta, mitkä heidän mielestään olisivat parhaat keinot ja mitkä ovat tällä hetkellä ne akuutimmat tarpeet, joihinkä näitä tulee. Me olemme lähteneet ajatuksesta — kaksi ajatusta — että kunnille korvataan näitä menetyksiä, ja toinen on, että menemme normaaleilla järjestelyillä: elikkä valtionosuuksien lisäykset, yhteisöveron osuuden muutokset, varmaan myöskin tämä edustaja Multalan esille nostama suora valtiontuki voi olla — tämmöinenkin on ollut käsittelyssä — ja sitten lopuksi vielä se harkinnanvarainen tuki. Elikkä kaikki ovat elementtejä, joita meillä tällä hetkellä on jo olemassa — jotta ei rasiteta kuntia liiallisella byrokratialla, ei hakemusmenettelyillä, ei hankihakemuksilla ja muilla. Tämä on se ajattelu, millä tällä hetkellä mennään eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.21.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja sitten jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 11 käsittelyä.

20.21 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia. Kunnille korvattaisiin verotuksen maksujärjestelyjen muutoksista vuonna 2020 väliaikaisesti aiheutuvia kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverotulojen viivästymisiä. Korvaus maksettaisiin kunnille vuoden 2020 maksuunpanon mukaisten kunnallisveron jako-osuuksien, yhteisöveron jako-osuuksien ja arvioitujen kiinteistöverojen suhteessa. Selkokielellä: esityksen tarkoituksena on helpottaa kuntien ahdinkoa tässä koronakriisissä.

Kuntaliitto on arvioinut, että koronakriisi heikentää kuntataloutta 1,5 miljardia euroa, ja voimme todellakin vain kuvitella, millaisia suuria taloudellisia menetyksiä myös kunnille

tästä koronakriisistä aiheutuu. On erittäin tärkeää, että kunnissa kuitenkin pystytään toimimaan. Huolestuttavia ovat nämä tiedot kuntien yt-neuvotteluista — tämä kuntien määrähän on päivä päivältä enemmän ja enemmän. Tilanne on todella hankala, ja siellä työntekijät ovat sitten lomautusuhan alla tai jopa lomautettuina. Uudellamaalla muun muassa Mäntsälä on kunta, joka on ilmoittanut yt-neuvottelujen alkamisesta. Toki se tuntuu todellakin pahalle, ja tästä se lähtee myös omalla alueellani eli Uudellamaalla. Meillä on kaiken kaikkiaan 26 kuntaa, ja tästä tämä sitten alkaa — ympäri Suomen yt-uhissa olevia kuntia on pitkä litania.

Arvoisa puhemies! Tuossa jo aikaisemmassa puheenvuorossani nostin esille kesätyöntekijöiden tilanteen. Hyvin moni nuori on saanut juuri kuulla, että ne omat kesätyöt on peruttu tältä kesältä johtuen siitä, että yrityksillä ei ole mahdollisuutta heitä palkata. Tässä toivoisin hallitukselta katsetta kuntakentälle ja tukea, että kunnat voisivat palkata näitä kesätyöntekijöitä, nuoria opiskelijoita tekemään edes lyhyitä työpätkiä. Kunnista löytyy kyllä työtä. Täällä on nostettu esille myös kausityö — muun muassa mansikanpoiminta, puutarhatyö, maanviljelijöiden tarjoamat työt — mutta valitettavasti kaikilla kaupunkialueilla näihin töihin ei nuori voi lähteä. Olisikin erittäin tärkeää, että kunnat pitäisivät huolta siitä — ja että hallitus kantaisi siellä perälautana huolta myös kunnista ja kohdentaisi sinne sen resurssin juuri työntekijöiden palkkaamiseen. Tässä kyllä katson kohti nuoria.

Nuoret elävät tällä hetkellä hyvin epävarmaa aikaa. Monet koululaiset ja opiskelijat opiskelevat etänä ja pohtivat ja miettivät tulevaisuutta, sitä, mihin suuntaan tässä ollaan menossa. Tarvitaan keskusteluapua ja tukea ja myös neuvontaa ja ohjausta, että mihin mennään. Työ on sellainen asia, että se kyllä selkeyttää korvienväliä ja pitää asiat ojennuksessa. Aamulla kun lähdet työhön kesäaikaan, niin se kannustaa, auttaa jaksamaan ja luo toivoa myös tulevaisuuteen. Siihen toivoisin, että hallitus kiinnittäisi erityistä huomiota, kun puhutaan valtionosuuksista ja näistä toimenpiteistä, että millä tavalla kunnissa voidaan tukea sitä, että yhä useampi nuori saisi sieltä omasta kotikunnasta työtä.

20.25 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on meillä nyt ollut tänään käsitellyssä useita esityksiä, joissa yrityksille on annettu mahdollisuuksia rahoituksellisesti toimia vakaammin, kun tämä kriisitilanne on iskenyt rajusti päälle. Yksi tehokkaimpia keinoja, mitä myöskin kansainvälisesti paljon käytetään, ovat nämä veronlykkäykset. Puhuimme jo valtion verotuksen puolella tästä asiasta, ja tässä yhteydessä on myöskin veronlykkäysten vaikutuksia kuntatalouteen, jota pyritään nyt kompensoimaan tehokkaasti.

Ensimmäiseksi täytyy kiittää hallitusta siitä, että näissä asioissa on toimittu todella ripeästi, todella ripeästi, ja se on tässä erinomaisen arvokasta, ja se täytyy meidän heti tässä rekisteröidä.

Tämä kompensointijärjestelmä koskee nyt kyllä kaikkia mahdollisia kuntia. Kaikilla on nyt tässä tilanteessa vaikeuksia, suurilla ja pienillä kaupungeilla, suurilla ja pienillä maalaiskunnilla. On yhteinen intressi nyt varmistaa kuntatalouden kestävyys tämän kriisin ylitse, koska aidosti, aidosti tämä koettelee monia ratkaisevan tärkeitä peruspalveluja.

Arvoisa puhemies! Minä pyysin tämän puheenvuoroni jo aikaisemmassa keskusteluvaiheessa. Tämän päivän kuluessa nämä lykkääntyvät tänne iltaan. Minun tarkoitukseni oli muutamalla sanalla kommentoida edustaja Räsäsen puheenvuoroa ja muidenkin kristillisdemokraattien käyttämää puheenvuoroa siitä, että kun tässä kuntatalouksille tulee tiettyjä vaikeuksia tämän kriisin oloissa, niin tämä hallituksen linja pyrkiä oppivelvollisuusikää nostamaan pitäisi nyt pyrkiä kumoamaan. Olisin tätä asiaa debatoinut ja todennut, että op-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

pivelvollisuusiän nostaminen on rakenteellinen uudistus, jota ei voida lyhytjänteisillä talousargumenteilla kumota. Siitä asiasta olisi voinut jatkaa keskustelua. Nyt sitä ei kannata jatkaa tässä yhteydessä enempää.

20.27 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta tämän vuoden ensimmäisen lisäbudjetin yhteydessä vauhditti ja kiirehti esityksiä, joilla kuntatalouden ongelmia saadaan oikenemaan, ja kiitettävällä ripeydellä tämä ehdotus on tullut käsitteilyyn. Sehän tulisi kohtalaisen aikaisin, jos ensimmäinen erä saadaan maksuun kesäkuussa, ja kun siinä kompensoidaan sellaisia veromenetyksiä, jotka tapahtuisivat tilitysten myötä vasta tässä pitkin vuotta, niin siinä mielessä hyvinkin varhain saadaan tätä liikkeelle. Mutta paljon tarvitaan lisää, ja tärkeätä on, että tämä kuntien menetysten kompensointi hoidetaan pääsääntöisesti valtionosuusjärjestelmän kautta. Kun nämä yllättävät lisämenot ja samoin tulonmenetykset koskettavat kaikkia kuntia, niin pitää lähteä siitä, että mahdollisimman yhdenvertaisella tavalla sitten korvataan ja helpotetaan valtion kautta kuntien peruspalveluiden ylläpitämistä.

Tässä on esitetty julkisuudessa kovasti vaatimuksia, että yhteisöveron jako-osuutta pitäisi radikaalisti muuttaa ja siellä kuntien osuutta kasvattaa, mutta sehän on hyvin vaihteleva tämä yhteisövero luonteeltaan, ja varsinkin tässä tilanteessa sen pohja romahtaa useissa kunnissa totaalisesti. Oikeampi reitti on juuri mennä näitten valtionosuuksien kautta ja se, että valtio ottaa riskin siitä yhteisöveron rajusta vaihtelusta vuodesta toiseen ja pitkinäkin aikasarjoina.

Kuntien omaa taloudellista toimeliaisuutta pitää tietysti tukea ja myöskin sitä, että haetaan näinä aikoina niitä priorisointeja, mihinkä ne kuntalaisten veroeurot käytetään. Näiden peruspalvelujen ylläpitäminen vaikeissakin oloissa on iso testi, ja se myös samalla parantaa tämän suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan mainetta ja hyväksyttävyyttä. Sitten kun päästään normaalimpiin aikoihin, pitää sitten myöskin vahdata, että kaikki osallistuvat kykyjensä mukaan yhteiskunnan rahoittamiseen. Nyt joudutaan järjestämään kriisipaketteja ja jakamaan rahaa aika massiivisia määriä, ja niiden korvaaminen sitten tulevilla ratkaisuilla on tietysti vaikea asia. Tärkeätä on, että hallitus on myös jo lähtenyt nimeämään tällaista feeniks-työryhmää siihen, miten sitten nouseaan tuhkasta koronan helpotettua. Täältä noustessakin tarvitaan sitten taas sekä kunta- että valtiotasoa pitämään yllä ja kohentamaan palveluja ja suomalaisen yhteiskunnan toimivuutta.

20.30 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Nyt todellakin kunnissa tehdään niitä isoja ratkaisuja, joilla koronasta selvitään. Siellä huolehditaan terveydenhuollosta, sosiaalityöstä, siitä koulunkäynnin haasteesta, mitä etätyöskentely aiheuttaa, ja todella pyritään tekemään suomalaisten arjesta mahdollisimman sujuvaa, takaamaan oikeus terveyteen ja toimeentuloon myös kriisin keskellä. Ja kuten valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Koskinen nostikin esiin, tähän kaikkeen tarvitaan rahaa, ja siksi kuntien talousahdinkoon on puuttuttava mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti.

Tämä hallituksen esitys on vasta ensimmäinen askel. Isompi pakettihan on tuloillaan, mutta jo tämä auttaa ratkomaan niitä kuntatalouden vaikeita tilanteita, joita oli toki jo ennen kriisiä mutta joita tämä kriisi on syventänyt.

Samalla tosiaan, verotulojen putoamisen rinnalla, palvelutarve on kasvanut, ja sekin on tässä tilanteessa tunnistettava. Me olemme täältä eduskunnasta käsin pyytäneet ja vedonneet, että kunnat edelleen tarjoaisivat tukea ja apua ihmisille, että nyt se yksin kotiin jäävä

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

lapsi tai nuori saisi edelleen apua, saisi jonkun vaikkapa puhelimitse kiinni, että yksikään vanhus ei jäisi ilman seuraa ja ruokaa tänä aikana, ja tämä kaikki todella vaatii sitä, että yhdessä huolehditaan kuntien toimintakyvystä, ja tämä toki vaatii sekä näitä lyhyen aikavälin toimia mutta ennen kaikkea myös pidemmän aikavälin toimia.

Täällä mainittu feeniks-paketti on tärkeä myös kunnille. Kun katsotaan julkisen talouden suunnitelmaa pidemmällä aikavälillä, niin on etsittävä niitä useamman vuoden ratkaisuja, miten pääsemme tästä yhdessä eteenpäin ja miten hyvinvointivaltion perusta saadaan turvattua jatkossakin. Nythän tässä nimenomaan hyvinvointivaltiota testataan, ja ollaan huomattu, että se on noussut arvoon arvaamattomaan, ja jotta meillä on sitä puskuria jatkossakin, niin nyt on todella tärkeää laittaa sekä julkinen talous että kuntatalous kuntoon ja tehdä se niin pitkäjänteisesti, että vahingossakaan ei liian rivakalla tasapainottamisella toisaalta vaikeuteta tästä kriisistä selviämistä — selviämiseen kun kaivataan niin inhimillistä tukea kuin ihan talouden pyörien pitämistä pyörimässä siellä paikallistasolla, kun kuitenkin siitä toimeliaisuudesta ja yrittäjyydestä sitten verotulot tulevat ja sitä kautta varmistetaan, että jatkossakin kunnissa saadaan pidettyä hyvinvointivaltiota yllä.

Mutta tämä on todella vain ensimmäinen askel, ja lisää on tulossa. Nähdäkseni on tärkeää, että hallitus on toiminut todella rivakasti siinä, että otetaan käyttöön kaikki mahdolliset toimet, joilla saadaan kuntatalous turvattua, sillä lopulta siellä niitä hyvinvointivalti- on palveluita paljon pyöritetään.

20.33 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Suomessa kuntatalous oli kriisissä jo ennen tätä pandemian aiheuttamaa kriisitilannetta. Kuntatalous oli viime vuoden tilinpäätösennakoiden perusteella huonommassa jamassa kuin mitä se on koskaan nykyisen kaltaisten tilastojen aikana ollut. Tämä on valitettavasti hankala lähtökohtatilanne sille, että tulevat vuodet ja lähimmät pari vuosikymmentä väestörakenteen muuttuessa tulevat haastamaan sekä kuntataloutta että ylipäänsä julkista taloutta kaiken aikaa kiristyvällä tavalla. Ja tässä tilanteessa tämä koronapandemian aiheuttama talouden äkkipysähdys ja siitä koituvat rajut vaikutukset julkiseen talouteen tietysti tekevät koko tästä yhtälöstä entistä haastavamman. On todella tärkeää, että kun hyvinvointiyhteiskunta käytännössä toteutuu kuntien kautta, niin nyt valtiovalta tulee nopeilla toimenpiteillä kuntatalouden tueksi. Kuntaliitto on arvioinut, että puolentoista miljardin isku välittömästi koituu tämän koronapandemian ja siitä seuraavan taloudellisen taantuman vaikutuksesta kunnille.

Ja totta kai tämä tilanne täytyy akuutisti ratkaista, mutta kun edustaja Kiljunen täällä peräänkuulutti debattia näistä hänen mainitsemistaan rakenteellisista uudistuksista, niin nyt olisi kyllä tietysti maan hallitukselta suurta valtioviisautta pidättäytyä sellaisista massiivisia kuntien menoja lisääviä toimia tekevistä lakiesityksistä, kuten vaikkapa tästä toisen asteen tekemisestä pakolliseksi ja sitä myötä maksuttomaksi kaikilta osin kaikille opiskelijoille, koska nyt pitää keskittyä aivan perusasioihin, niihin asioihin, joitten varaan Suomesta on rakennettu maailman paras maa. Pidetään kulmakivet kunnossa, ja sen jälkeen meillä on tulevaisuudessa taas varaa lähteä mahdollisesti laajentamaan tätä kuntien tarjoamaa palvelukokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana haluan kuitenkin mainita sen, että kun tässä kriisin keskellä on nyt monissa toiminnoissa, myös kuntien toiminnoissa, jouduttu ottamaan valtava digiloikka pakon edessä, niin tästä digiloikasta on syytä pyrkiä pitämään kiinni myös tulevaisuudessa siltä osin kun sillä voidaan tuottavuutta ja palveluitten vaikuttavuutta parantaa.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

20.35 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Kunnat, jotka suomalaisessa yhteiskunnassa kohtaavat ja palvelevat ihmisiä ja yrityksiä päivittäin ja ratkovat näitä koronan mukanaan tuomia ongelmia, ovat hädässä. On hyvä, että hallitus etsii asiaan vastauksia, mutta tämä esitys ei mitenkään riitä.

Ministeri täällä istunnossa aikaisemmin kuvasi sitä, että kunnille maksettaisiin runsaat 500 miljoonaa euroa normaalien valtionosuuksien yhteydessä kompensointia verotulomenetyksistä. Oletus on, että kun tiedetään yritysten pystyvän taas maksamaan ensi vuonna, niin tämä summa otettaisiin kunnilta pois, eli annetaan, ja imuroidaan ensi vuonna takaisin. Tämä on siis vain hetkellinen hätäapu eikä aidosti paranna kuntien jo valmiiksi vaikeaa tilannetta eikä itse asiassa edes kata koko sitä aukkoa, minkä korona kuntien talouteen repäisee. Kuntaliitto on arvioinut, että menojen kasvun ja tulojen romahduksen yhteisvaikutus kuntatalouteen olisi puolitoista miljardia negatiivinen. Siksi nyt tarvittaisiin kokonaisvaltaisempaa otetta kuntien tukemiseen.

Odotamme, että hallitus tuo tulevina viikkoina, kehysriihessään ja seuraavassa lisätalousarvioesityksessä, päätöksille riittävän vaikuttavan toimien kokonaisuuden kunnille. Kunnilla on välineitä auttaa ihmisiä ja yrityksiä arjessa, jotta 1990-luvun karneatkokemukset voidaan välttää. Samoin kunnilla on muun muassa investointiensa ja palveluidensa kautta kyky tukea Suomea uudelleenrakennuksessa. Kunnilla ei kuitenkaan, Helsinki ehkä poikkeuksena, ole tällä hetkellä taloutensa puolesta rahkeita tehdä kunnollisia tukitoimia riittävässä laajuudessa. Ihmisten ja yritysten vuoksi toivonkin, että kunnille annettaisiin nyt riittävä tuki, jotta ne saavat välineensä laajasti käyttöön yhteiseksi hyväksi, ja samoin myöskin tulisi katsoa ihan sairaanhoitopiirien suoraa rahoitusta. Se olisi yksi tämmöinen konkreettinen väline, joka auttaisi tässä terveydenhuollon kriisissä ja toisaalta helpottaisi välillisesti myöskin kuntia.

Tulemme, arvoisa puhemies, lähitulevaisuudessa julkaisemaan kokoomuksen pelastuspaketin kunnille. Siitä saa vapaasti ottaa käyttöön ideoita.

20.38 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuntien taloudellinen tilanne on vaikeutunut, ja epävarmuus taloudesta kasvaa päivä päivältä. Koronaepidemia on vienyt Suomen poikkeusoloihin, jotka ovat muuttaneet arkea kaikissa kunnissa. Tilanne kunnissa oli vaikea jo entuudestaan, ja korona on tuonut haasteita moninkertaisesti. Useissa kunnissa käydään parasta aikaa yt-neuvotteluita, henkilöstöä lomautetaan ja jopa irtisanotaan.

Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä todetaan, että kunnille osoitetusta uudesta tehtävästä ja yrityksille myönnettävistä verolykkäyksistä koituu kunnille verotulomenetyksiä. Laskelmien mukaan nämä menetykset ovat suuruudeltaan noin 550 miljoonaa euroa. Tämän esityksen myötä kunnille tullaan kompensoimaan näistä verolykkäyksistä koituvat kustannukset. Nämä kompensatiot maksetaan valtiolle takaisin vuosina 2021 ja 2022, kun yrityksilläkin on puolestaan mahdollisuus takautuvasti maksaa nämä lykkäytyneet verot kunnille. Kyseessä on siis lainanomainen toimi, jolla varmistetaan sekä kuntien että yritysten toimintaedellytykset tämän vaikean ajan yli. Tämä esitys linkittyy myös muihin yrityksille kohdistuviin tukitoimiin.

Arvoisa puhemies! Esitys on kannatettava. Esitys tulee tukemaan kuntien maksuvalmiutta selviytyä koronan aiheuttamasta kassakriisistä lyhyellä tähtäimellä. Suureksi kysymykseksi kuitenkin jää pidemmän ajan tilanne. Mikä tilanne on vuoden kahden päästä tai sen jälkeen? Me emme tiedä, kuinka kauan koronaepidemia kestää, kuinka yritykset lopulta selviävät, miten paljon työttömyys lisääntyy, mitä lisäpalvelutarpeita korona aiheuttaa

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

niin kuntien palveluille varhaiskasvatuksessa kuin oppimisen tuen palveluille kouluissa ja tuleeko tämä lisäämään sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta muun muassa lastensuojelussa tai mielenterveyspalveluiden tarvetta. Näillä kaikilla on merkitystä kuntien taloudelle.

Entä kuinka verotulot kertyvät jatkossa? Putoaako kuntien veropohja, ja edellytetäänkö kunnilta kuitenkin samanaikaisesti verokompensaation takaisinmaksua? Tästä syystä toivonkin, että kun esityksessä kyse on lainanomaisesta tuesta, kuntien tilanne arvioitaisiin tarkoin vuosina 2021 ja 2022, sen, voisiko takaisinmaksun suorittaa mahdollisesti myöhemmin. Pahimmassa tapauksessa voi syntyä tilanne, että kuntien maksuvalmius ei ole toivotulla tasolla. Toisaalta, onko oikein, että kunnat joutuisivat maksamaan koronakriisin aiheuttamat kulut tärkeiden palveluiden osalta, jos tilanne yhteiskunnassa ei ole parantunut toivotulla tavalla?

Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen, että valtioneuvosto tulee tukemaan kuntia vielä kevään aikana uudella lisätalousarviolla. Päätöksiä on luvassa viimeistään kehysriihen yhteydessä. Sitä varten hallitus on kuullut valmisteluvaiheessa kuntia ja sairaanhoitopiirejä. Tämä on erittäin tärkeää, sillä nyt tarvitaan kaikki tieto, jotta hallituksen ja eduskunnan toimet tukevat kuntia mahdollisimman tehokkaasti. Näissä toimissa täytyy korostua heikoimmasta huolehtiminen myös ennaltaehkäisevästi. Kuntien tarjoamat tukitoiminnot kouluissa, nuorisotoimissa, mielenterveyspalveluissa, laajemmassa sosiaalihuollossa sekä päihdehuollossa on keskeistä pitää voimissaan myös tämän koronakriisin aikana.

Kriisitilanteet tuovat usein pinnan alla muhineita vaikeita tilanteita esille, ja ihmisille on näissä tilanteissa tarjottava apua, vaikka meillä onkin koronakriisi. Me emme voi toistaa 90-luvun virhettä tässä tilanteessa. Meillä on toimittava tässä kriisissä paremmin. Kun pidämme kaikki mukana, selviämme aina yhteiskuntana paremmin. Uskon, että meillä on siihen kaikki edellytykset — tällä hallituksella ja eduskunnalla.

20.42 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen hyvinvointipolitiikan tutkija ja Siv Sandberg on aikoinaan sanonut, että kunta on hyvä keksintö, ja olen kyllä hänen kanssaan todella samaa mieltä. Kunta on yhteisöllisyyden kehto. Se on paikka, jossa demokratia toteutuu parhaimmillaan erinomaisen hyvin. Ihmiset asuvat kunnassa, meistä jokainen, ja siellä tunnetaan ne ihmisten tarpeet, siellä myös osataan reagoida tilanteisiin kuin tilanteisiin, ja kunnat joustavat sen mukaisesti kuin tarvitsee.

Meillä on ollut jo tähän asti hyvin vaikea tilanne kunnissa taloudellisesti. Monet kunnat ovat lomauttaneet. Siellä on, voi sanoa, erittäin vakava tilanne ollut. Sen lisäksi meillä on ikääntyneisyyteen liittyviä tarpeita — niitä tulee hyvin paljon tässä vuosien aikana ja on jo tullut. Ja sitten on tietenkin tämä korona. Siihen liittyen me tarvitsemme todella paljon paljon nyt myöskin rahaa, mutta me tarvitsemme paljon muitakin.

Tässä edustaja Anneli Kiljunen käytti erinomaisen hyvän puheenvuoron siitä, minkälaisia tarpeita tässä nyt on tulossa: lastensuojelutarpeet, mielenterveys, päihdehuolto tulevat tarvitsemaan todella paljon nyt panostuksia, myöskin erikoissairaanhoito, ja tietysti toivon, että niitä kompensoitaisiin sitten mahdollisimman nopeasti erikoissairaanhoidolle, koska monet sairaanhoitopiirit ovat likviditeettiongelmissa jo tällä hetkellä.

Niin, arvoisa puhemies ja hyvät kuulijat, tässä hallituksen esityksessä, mitä nyt käsitellään, on nyt yksi yritys siihen, että me voisimme vähän helpottaa kuntien tilannetta. Siihen tietysti pitää olla tyytyväinen, mutta pitää nyt kyllä muistaa, että tämä on täysin ripsiliike suhteessa siihen, mitä tarvitaan. Ja tämäkin on tällainen eräänlainen lainananto, ja me tie-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

dämme, kuka sen lainan maksaa. Kun nämä kunnat ovat nyt jo niin heikossa hapessa, että ne ovat melkein konkurssissa, niin miten ihmeessä te voitte kuvitella, että ne maksaisivat sen tällä aikataululla? Me tarvitsemme lisää rahaa, ja nyt odotankin tietysti, että kun kehysriihi tässä nyt on, niin siellä sitten se paketti tulee olemaan.

Tässä edustaja Ikonen kertoikin, että me olemme kokoomuksessa tekemässä tällaista esitystä siitä, miten me näemme, miten kuntia pitäisi tukea. Kokoomus on aina ollut kunta-alue, ja me tulemme näyttämään sen, että me olemme sitä edelleen. Me haluamme puolustaa kuntia. Me tietysti olemme myös sitä mieltä, että tarvitaan rakenteellisia uudistuksia, me tarvitsemme hyvien käytäntöjen levittämistä, mutta me tarvitsemme myöskin tehtävien arviointia. Kyllähän itsekkin olen ollut viidessä hallituksessa, ja joka ikinen hallitus on yrittänyt vähentää niitä tehtäviä, mutta eipä se vain ole onnistunut. Kyllä nyt on otettava lusikka kauniiseen käteen ja todella uskallettava tehdä, ja varmasti tämä eduskunta on siinä apuna. Sitten me tarvitsemme kyllä sellaistaakin rohkeutta, että niitä uusia tehtäviä ei nyt missään nimessä kunnille annettaisi. Annettaisiin aikaa nyt ainakin jonkin aikaa toipua.

Siis nythän on tässä koronakriisissä ja tässä epidemiassa menty 100 kilometrin matkalta vasta 2 senttiä. Nimittäin viime viikolla sanoin, että on menty sentti, ja nyt on menty 2 senttiä. Tässä tulee näkymään vielä hyvin paljon sellaista, mitä me emme edes osaa vielä kuvitellakaan. Siitä syystä sanon, että meidän pitää tukea kuntia, pitää tukea taloudellisesti mutta myös sillä tavalla, että niitä uusia tehtäviä ei nyt kerta kaikkiaan anneta, koska sehän olisi, niin kuin voi sanoa, todella kuolemansuudelma.

Niin, kuten tuossa aluksi sanoin, kunta on hyvä keksintö. Toivon, että tästä salista löytyy niitä muitakin kunta-alueita kuin kokoomus. — Kiitos.

20.46 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Emmeköhän me kaikki täällä ole kunta-alueita. Kuntakenttä on tosiaan ollut taloudeltaan heikossa jamassa jo ennen koronapidemiaa. Epidemian arvioidaan heikentävän kuntien taloutta tänä vuonna ainakin puolelatoista miljardilla eurolla. Tämä ilmenee Kuntaliiton kyselystä, johon vastasivat 24 suurimman kaupungin talousjohtajat. Arviot perustuvat kunkin kaupungin tämänhetkiseen arvioon ja käsitykseen epidemian etenemisestä ja saattavat siis vielä nousta.

Valtion kuntien tueksi suunnatulla talouspaketilla on kiire, ja on hyvä, että sitä myös kiireellä kehysriiheen valmistellaan. Myös tämä esitys, jossa kunnille kompensoidaan verotulojen viivästymiä, joita yritysten maksujärjestelyjen vuoksi syntyy, osaltaan auttaa kuntien laskevassa verokertymässä.

Monessa kunnassa lomautusratkaisuja on lykätty poikkeusolojen ensimmäiseen arviointuun määräpäivään, 13.4., asti. Tärkeää on, että konkreettiset tukipäätökset varmistuisivat ennen tätä, jotta suurelta osalta kuntasektorin lomautuksia voitaisiin välttää. Lomautusten välttämiseksi tärkeää on myös kuntasektorin työntekijöiden joustavuus siirtyä suljetuista toiminnoista mahdollisuuksien mukaan tukemaan niitä kunnan toimintoja, jotka ovat ylikuormittuneita. Tätä työsarkaa varmasti löytyy monessa kunnassa.

Arvioiden mukaan koronavirusepidemian myötä kaupunkien ja kuntien kunnallis- ja yhteisöverotulot romahtavat yli 700 miljoonaa euroa. Sote-menojen kasvu heikentää kuntataloutta vähintään 400 miljoonaa euroa. Pelkästään HUS on arvioinut laskun kunnille olevan noin 200 miljoonaa tällä hetkellä. Maksu- ja myyntituottojen pieneneminen vähentää kuntien tuloja noin 200 miljoonaa euroa sekin ja lisäksi muut talousvaikutukset noin 100 miljoonaa euroa. Nyt esillä olevat luvut ovat minimiarvioita, ja on tosiaan mahdollista, että vaikutukset vielä moninkertaistuvat, riippuen siitä, kauanko epidemia kestää.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

On oleellista, että kuntasektorin tukipaketissa huomioidaan todelliset syntyneet kulut sote-palveluissa ja verokertymän pudotus ja kompensatio rakennetaan syntyneiden kustannusten perusteella. Sote-kulujen lisäksi selkeä kompensoitava kuluerä on hallituksen suosittelujen maksuvapautusten, kuten varhaiskasvatusmaksujen perumisen, aiheuttama tulojen pudotus.

Koska maamme eri alueet kohtaavat koronan vaikutukset eri tavalla, on äärimmäisen tärkeää huomioida tämä myös kuntia tuettaessa. Esimerkiksi lomautuksista kaksi kolmasosaa koskee tällä hetkellä Uuttamaata.

Arvoisa puhemies! Kuntien taloutta kannattaa nyt tukea, jotta ne pystyvät parhaalla mahdollisella tavalla huolehtimaan laadukkaista peruspalveluista ja estämään esimerkiksi lastensuojelun tai muiden heikompiosaisten elämän kriisiytymisen. Muuten maksamme kalliimpaa laskua inhimillisestä pahoinvoinnista vielä pitkään koronan jälkeenkin.

20.49 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Kun verovelvollinen saa maksujärjestelyssä lisää maksuaikaa veron maksamiseen, se merkitsee tietenkin veronsaajien, kuten kuntien, näkökulmasta sitä, että verot tilitetään myöhemmin, ja tässä on arvioitu, että nämä erilaiset veronmaksujärjestelyt pienentävät kuntien verotuloja vuonna 2020 yhteensä noin 550 miljoonaa euroa. Nyt tässä on kysymys siitä, että kummallista kyllä, nykyinen laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ei taivu siihen, että maksettaisiin korvausta tällaisesta kunnan verotulojen viivästymisestä johtuvasta määräaikaaisesta tilanteesta, ja sen takia me nyt teemme tässä tätä lainmuutosta.

Tarkoitus on ensi viikolla annettavassa tämän vuoden toisessa lisätalousarvioletuksessa kompensoida tämä tarkkaan ottaen 547 miljoonaa euroa, ja se koskee siis pelkästään näitten veronmaksujärjestelyjen vaikutusta. Se on selvää, että kuntatalouden tilannetta seurataan, koko ajan seurataan sitä, miten koronavirus vaikuttaa kuntien talouteen — tällä hetkellä se ei vielä ole aivan tiedossa — ja varmasti tarvitaan sitten lisää rahaa tulevissa, tuon ensi viikon todennäköisen lisätalousarvion jälkeen tulevissa, lisätalousarvioissa.

20.51 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on ollut hyvää, tasokasta keskustelua kuntien tilanteesta. Tämäkin lakiesitys liittyy tietysti koronaviruksesta aiheutuviin ongelmien torjuntaan, ja näitä esityksiä on viime viikkoina piisannut kovasti.

Kuten monet edustajat ovat täällä todenneet, kuntien tilanne on ollut hyvin vaikea jo ennen tätä koronapainajaista, ja on tietysti selvää, että tämä tuo lisää vaikeuskerrointa myös kuntien tilanteeseen. Siinä missä olemme huolissamme ja pohtineet esimerkiksi yrittäjien ja yritysten asemaa, on myös todettava, että kyllä myös kuntien asema on erittäin huolestuttava. Tässä mielessä tämä hallituksen esitys on kovin tervetullut, mutta on tietysti aivan selvää, että lisätoimia tarvitaan. Tällöin katseet kiinnittyvät ja kohdistuvat kehysriiheen. Hallituksella on kuitenkin kirkas kuntien kriisitietoisuus, ja tässä valossa uskon, että kehysriiheessä on tulossa lisää järkeviä toimia, joilla kuntien ahdinkoa kyetään helpottamaan.

On myöskin huomioitava, että kunnat ovat tärkeässä roolissa myös koronaepidemian jälkeisessä ajassa, kun kunnat jatkavat niiden palveluiden toteuttamista, opetus-, kasvat-, hoiva- ja hoitoaloja ja työtä, joka on sitä jälleenrakentamisen ydintä. Myös tämä on huomioitava, että kunnilla on edellytykset tehdä jälleenrakentamista.

Kunnille on myös annettava kiitosta. Ne ovat vaikeassa tilanteessa kaikin mahdollisin keinoin pyrkineet toteuttamaan poikkeusolojen ja poikkeusaikojen toimenpiteitä.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

20.54 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Lähipäivinä on arvosteltu kuntien lomautuksia esimerkiksi juuri koulusektorilla. Täytyy kuitenkin muistaa, että tähän tarvitaan myös valtiolta apua. Ei voida olettaa, että kunnat välttämättä pystyvät selviämään tilanteesta lomauttamatta henkilöstöä, ellei taloudellisesti tulla reilusti vastaan.

Koronakriisi on lisännyt myös mielenterveysongelmia entisestään. Kriisipuhelimissa on ennätysmäärä soittoja, ja terapialähetteen määrä kasvaa kovaa vauhtia. Kriisin jälkeen näihin ongelmiin pitäisi löytyä varoja, ja juuri ennaltaehkäisevään työhön, mikä on aina halvempaa kuin jo tulleiden ongelmien ratkaisu.

Kunnat tarvitsevat miljardipaketin hallitukselta jo kehysriihessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.30 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus pyrkii kaikin keinoin lieventämään koronaviruksen vaikutuksia niin ihmisille kuin yrityksille. Hallitus on muiden toimien ohessa päättänyt sellaisista verotoimista, jotka ovat nopeasti toimeenpantavissa. Verojen maksulykkäys on tällainen toimi. Kyse on miljardi-
luokan avusta yrityksille.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että maksulykkäyksen kohteena olevista veroista maksettavaa viivästys- ja viitekorkoa alennettaisiin väliaikaisesti 4 prosenttiin. Muutos koskisi 1.3.—31.8.2020 erääntyneitä veroja. Aikarajaus liittyy koronavirusepidemian aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien kärjistymiseen.

Samalla kun viivästyskorkoa alennetaan väliaikaisesti, Verohallinto helpottaa omilla toimillaan maksujärjestelyjen ehtoja. Maksuerät tulevat maksuun vasta kolmen kuukauden kuluttua maksujärjestelyn hyväksymisestä. Normaalisti erät alkavat kuukauden kuluttua. Maksujärjestelyssä yritys voi saada maksuaikaa jopa kaksi vuotta. Maksuohjelmaan lisätään veroja akuutin kriisin ajan automaattisesti eli toukokuun loppuun asti erääntyneet verot. Tämän jälkeen tilannetta arvioidaan uudelleen.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotettu lakimuutos ja Verohallinnon muutokset maksujärjestelymenettelyyn muodostavat kokonaisuuden, jolla helpotetaan maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten vaikeaa asemaa. Tavoitteena on yhdessä hallituksen muiden yrityk-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

siä tukevien toimien kanssa auttaa yrityksiä selviämään tämän poikkeuksellisen kriisitilanteen yli ja siten välttämään konkurssseja ja työpaikkojen menetyksiä.

Maksujärjestelyn myötä vuoden 2020 verotuloja siirtyy seuraaville vuosille eli vuoteen 21 ja 22. Maksujärjestelyyn liittyy valtiontalouden kannalta selkeästi sekin mahdollisuus, että verotuloja jää myös saamatta. Jos maksujärjestelymenettelyn piiriin tulisi arviolta 10 prosenttia veroista, vuoden 20 verokertymien arvioidaan alenevan yhteensä noin 1,4 miljardilla eurolla. Vaikutusarvioihin liittyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta tilanteen poikkeuksellisuudesta johtuen. Tällä hetkellä maksujärjestelyjä on kuitenkin hakenut jo noin 8 000 yritystä.

Esityksestä kunnille aiheutuvat kunnallisveron, kiinteistöveron ja yhteisöjen tuloveron verotuottomenetykset kompensoidaan nettomääräisesti valtionosuusjärjestelmän kautta. 10 prosentin verosiirtymäärävion mukaan tänä vuonna kompensoitavan veron määrä olisi yhteensä melkein 550 miljoonaa euroa. Seuraamme hyvin tarkasti Verohallinnon kanssa yhdessä, kuinka maksujärjestelyyn kuuluvien verojen määrän kehitys menee eteenpäin, ja muutosten vaikutuksia verontilityksiin veronsaajille.

Puhemies Matti Vanhanen: Tämän nykypoikkeusjärjestelyn oloissa jokainenhan saa paikaltaan käyttää sen normaalin puheenvuoron, mutta se ei kiellä sitä, että puheenvuorot voivat jäädä myös alle 3 minuutin mittaisiksi, jolloinkin tähänkin listaan puheenvuoron pyytäneistä jokainen ehtisi käyttää varatussa ajassa puheenvuoronsa.

17.33 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Yritetään pitää mielessä.

Tämä verojen maksulykkäys on varmastikin helpoin mahdollinen tapa saada yrityksille ikään kuin lainaa, ja jos nyt pitää paikkansa se tieto, että se on todellakin niin helppoa, että soitat verovirkailijalle ja otat yhteen ihmiseen yhteyttä ja sitä kautta tämä asia onnistuu, niin sehän on todellakin hienoa, että tällä tavalla tullaan tässä tilanteessa vastaan veronmaksajia.

Tietysti tämän viivästyskoron, joka tässä nyt sitten tälle ”lainalle” annetaan, laskemisesta 7 prosentista 3 prosentilla 4 prosenttiin toki voidaan vielä varmasti tuolla valtiovarojen verojaostossa, jossa itse olen jäsenenä, asiantuntijoita kuulla ja pohtia tätä. Jos katsotaan nyt tällä hetkellä markkinoilla olevaa korkoa, mikä se sitten tuolta pankista on, niin kyllähän tämä vielä korkea korko on, mutta todella, niin kuin tuossa alussa mainitsin, kun on niin helppoa saada se lainanjärjestely, ei ole mitään ylimääräisiä lainanjärjestelymaksuja — siinä mielessä se on todella yksinkertaista, jos tämä lykkäys on vain puhelinsoiton päässä — niin sillä tavalla tietysti on ymmärrettävissä, että jostakin kautta sitten myöskin näille järjestelyille tulee ikään kuin sitä hintaa.

Näillä saatesanoillani voisin sanoa, että muilta osin kannatan, mutta kuuntelen vielä tuolla valtiovarojen verojaostossa tarkasti, mikä korkotaso tässä lykkäävässä määrässä olisi sitten oikea. Tässä tilanteessa olisi tietysti äärimmäisen tärkeää, että se olisi mahdollisimman veronmaksajaystävällinen, koska tärkeähän on saada ne pääomat sieltä sitten aikanaan valtiolle. Tämä korko on nyt tätä yhteistä kriisin hoitamista.

17.35 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kuten valtiovarainministeri toi esiin, tässä koronasuossa ja siinä, että me pääsemme tästä yli ja yrityksille tulee sitä toivon näkymää, tarvitaan näitä ripeitä ja vaikuttavia toimia. Kiitos siitä, että hallitus on tämän esityksen nyt valmistellut, eli viivekorosta pystyttäisiin erilaisia alennuksia tekemään, lasket-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

taisiin tämä viivästys- ja viitekorko 4 prosenttiin väliaikaisesti, ja maksuerät tulisivat maksuun tosiaan kolmeksi kuukaudeksi ja maksuaika voisi olla jopa kaksi vuotta.

Ensinnäkin, arvoisa puhemies, toivon, kuten edustaja Essayah tuossa edellä, että valtiovarojen verojaosto miettisi vielä tätä 4 prosentin viivästys- ja viitekorkoa, koska tässä tilanteessa olisi mahdollista, että se olisi myöskin alhaisempi ajatellen juuri sitä, että 4 prosenttia on kuitenkin aika korkea. Tässä hallituksen esityksessä tuodaan esiin, että erittäin painavista syistä, kuten luonnollisen henkilön kokonaistilanteeseen tai yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvistä kohtuussyistä, tämä voisi olla myös koroton. Kun kyseessä on nyt lähetekeskustelu, niin tämä on nyt sitten evästys valtiovarojen verojaostolle, että katsotaan se, että nämä erityisen painavat syyt ovat myöskin oikeasti sellaisia, että joku niitä pystyy myöskin jossain vaiheessa käyttämään.

Sitten vielä yksi asia, arvoisa puhemies, joka ei aivan suoraan liity tähän hallituksen esityksen 33 sisältöön, mutta sen nopeasti tässä vielä sanon, kun valtiovarainministeri on paikalla. Kaikki eivät nyt saa Finnveran lainoja, eivät saa myöskään Business Finlandin lainoja sen takia, että siellä on edelleen kriteerissä se, jos oma pääoma on heikentynyt tai se on jopa negatiivinen. Liiketoiminnassa ne voivat olla sellaisia tilanteita, että on panostettu tuotekehitykseen, laitettu panostuksia siihen, että on saatu uusia työntekijöitä viime aikoina paljon, nähdään näkymä siitä, että yritys on kasvamassa mutta oma pääoma on heikentynyt, tai jostain toimipisteestä, joka on ollut negatiivinen, on juuri tämän kuluneen vuoden aikana luovuttu. Jotkut myöskin turvautuvat tällä hetkellä näihin niin sanottuihin pika-vippeihin, mutta kuluttajansuojalaki ei koske yrityslainoja. Nyt olisi tärkeää, että me pystyisimme kiireellisesti selvittämään, että tämä kuluttajansuojalaki — jossa siis eduskunta on tämän 20 prosentin korkokaton säätänyt viime kaudella, ja muut kulut ovat enintään 150 euroa — voitaisiin myöskin yrityspuolelle laajentaa. — Kiitos.

17.38 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle siitä, että tässä on tuotu nyt tämäkin esitys, jolla osaltaan pyritään vaikuttamaan siihen, että yritysten tilanne olisi mahdollisimman vähän hankala. Kaikkihan me tiedämme sen ja olemme varmasti kuulleet kymmeniä tai satoja tarinoita ja nähneet vierestäkin sitä tuskaa, mitä monet yritykset tällä hetkellä kokevat. Sen takia kaikki, mitä voimme tehdä sen eteen, että mahdollisimman moni yritys tästä kriisistä yli selviää, on hyväksi.

Tässä esityksessä alennetaan maksujärjestelyssä olevien verojen viivästyskorkoa, ja tosiaan toivottavasti nyt valtiovarainvaliokunta vielä sitten harkitsee, onko tämä ikään kuin viivästyskoron alennus nyt riittävä vai olisiko edellytyksiä vielä sitä tästä alentaa. Tietenkin mahdollistahan on se, että kun kriisi menee ohi ja rajoituksia päästään purkamaan, niin moni yritys pystyy sitten ikään kuin palaamaan normaaliuralle. Mutta oletettavaa on — jos vanhat merkit ikään kuin paikkansa pitävät, ja toisaalta lähes kaikki ekonomistit näin ennustavat — että ihan samanlaiselle kasvun uralle, edes hitaan kasvun uralle, tässä ei tulla pääsemään, vaan valitettavasti tilanne on toisenlainen, ja osa näistä yrityksistä, jotka nyt ovat lomauttaneet työntekijöitään, päätyy konkurssiin, vaikka olisivat terveitäkin olleet.

Täällä kyselytunnilla kovasti kyseltiin näistä tuista, joita yritykset voivat hakea, ja hallituksen puolelta vakuuteltiin, että niitä voidaan nyt ikään kuin kevyemmällä käsittelyllä ja myöskin ehkä kriteereillä myöntää. Silti tuntuu, että yrittäjissä on vielä paljon sellaisia, jotka eivät ikään kuin usko, että sieltä mitään saavat, tai jotka ovat jo jättäneet hakemuksensa aika pitkän aikaa sitten, mutta ei ole tullut minkäänlaista vastausta. Uskon ja olen kuullut myös, että käsittelytahti on kova ja paljon päätöksiä tehdään, mutta tässä vielä pohdittavak-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

si: olisiko mahdollista vielä lisätä sitä käsittelijöiden joukkoa ja antaa resursseja siihen, jotta käsittelyajat olisivat mahdollisimman lyhyitä, sillä monen yrityksen osalta kyse ei nyt tietenkään ole pelkästään veroista vaan kaikista muistakin maksuista ja kuluista, jotka pitäisi mahdollisimman nopealla aikataululla saada mahdollisimman lähelle nollaa, kun se tulopuoli on jo pitkään ollut nollassa. Jos ei tätä onnistuta tekemään tai saamaan tukea, jolla pystytään tästä akuutista kassakriisistä selviämään, niin silloin ei valitettavasti kovin paljon vaihtoehtoja jää jäljelle. Kaikki varmasti ymmärtävät sen, että yritykset ovat meille erittäin tärkeitä työpaikkojen luoja, ja totta kai muutenkin tässä yhteiskunnassa, joten varmasti hallituskin tekee kaikkensa sen eteen, että mahdollisimman moni terve yritys tästä kriisistä yli selviää.

17.41 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on yksi toimi, millä nyt pyritään ripeästi, joutuisasti auttamaan vaikeuksissa olevia yrittäjiä. Se on erittäin tärkeä, niin kuin täällä moneen kertaan on sanottu. Pidin tärkeänä aikaisemmin sitä, että tämä miljardin paketti kaikkien tuli nopeasti. On tärkeää, että tänään on tämä työttömyysturvaa koskeva esitys toisaalla esillä, ja on myös tärkeää, että on päätetty näihin maksuihin ja veroihin liittyvistä tietyistä helpotuksista ja lykkäyksistä. Tämä kyseinen esitys tästä maksujärjestelyjen viivästyskorosta on tärkeä, ja tietenkin myös on hyvä, että samaan aikaan, kun tämä lainsäädännöllinen muutos tehdään, niin Verohallitus on jo kertonut niistä omista joustavoittavista toimistaan tähän maksujärjestelmään liittyen, ja uskoisin, että tämä kokonaisuus myös tämän talon puolesta saadaan ripeästi ja joutuisasti sitten kaikkien eteenpäin.

Puhemies! Minusta on tärkeää nähdä, että tähän tavallaan tulee takautuvasti, eli tämä tulee koskemaan jo maaliskuun alusta asti olevia veroja ja päättyy sitten sinne elokuun loppuun. Kaiken kaikkiaanhan, vaikka tässä on sitten näitä verotulon menetyksiä miljardinkin verran — tämän vuoden tasoon arvioidaan reilu 700 miljoonaa valtion ja 500 kuntien puolella — niin tähän on lykkäävä eli sinänsä oikea toimi tässä vaiheessa. Oli myös tärkeä tietenkin se hallituksen päätös, että tämä kuntien osalta kompensoidaan kunnille. Nämä ovat kaikki tärkeitä. Mutta tosiaan on hyvä, että myös tätä kautta päästään käsiksi yrittäjien akuutin, hurjan tilanteen helpottamiseksi kaiken kaikkiaan.

Sinänsähän tällä voi olla, puhemies, myös myönteisiä talousvaikutuksia, ja kuten sanottua, jos tällä pystytään konkurssia estämään ja tilapäisiä maksuvaikkeitä helpottamaan, niin kyllä sillä erittäin paljon myönteistä vaikutusta kaiken kaikkiaan on.

Puhemies! Verojaosto varmasti käsittelee tämän joutuisasti mutta kuitenkin asiantuntijoiden näkemyksiin paneutuen. Uskon, että tähän korkotasoon hallituksella on ollut joku perustelu. Me tulemme käymään tietenkin läpi ne näkemykset, mitkä tähän liittyvät, ja tämä tulee saamaan asianmukaisen käsittelyn luonnollisesti myös meillä siellä verojaostossa valtiovarainvaliokunnassa.

17.44 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Näissä koronaplastuspaketeissa kautta Euroopan on ollut yhtenä perussisältönä juuri nämä veronsaajan, valtion ja julkissektorin, maksulykkäykset, verojen siirtäminen. Niistä muodostuu isoimpia miljardisummia, millä nyt välittömästi koetetaan apua kohdentaa. Tästä hallitus ansaitsee kiitokset, että näin ripeästi on tällainen esitys yhdessä tuon kuntien kompensatiopaketin kanssa tuotu.

Tuo arviohan on kovin tarkka suhteessa siihen, kuinka paljon olettamuksia siellä on takana. Ilmeisesti oikeampi olisi sanoa, että se on puolesta miljardista miljardiin, ja sekin voi

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

osua sen ohi riippuen siitä, miten yritykset käyttäytyvät ja miten syvä tästä koko kriisistä tulee.

Tässä yhteydessä on hyvä kannustaa hallitusta myös laajemmin puuttumaan toisiin koihin. Nimittäin nämä erilaiset lakisääteiset viivästyskorot ja pikavippikorot kautta linjan ansaitisivat vähintään tässä seuraavan puolen vuoden poikkeustilanteessa tulla säädellyiksi hyvinkin tiukkaan, mutta pitäisi osaksi myös pysyvästi alentaa esimerkiksi perinnän kuluja ja korkoja ja samoin ulosottokuluja, niiden kohdentumista velallisille ja niissä perittäviä viivästyskorkoja. Siinä voisi olla tämäntyyppinen määräaikainen, hyvinkin radikaali korkojen leikkaus, ja pysyvästikin voitaisiin saman tien niitä alentaa.

Meillähän valmiuslaki mahdollistaa jopa valmiuslain käyttöönottoasetusten kautta tällaiset määräaikaiset korkosäätelyt, jotka voisivat olla hyvin perusteltuja tässä tilanteessa, jossa tätä välitöntä yritysten ja myöskin muiden velallisten tilannetta helpotettaisiin vaikean kriisin oloissa.

Tämä menee enempiin tuonne oikeusministeriön puolelle selvitettäväksi, mutta myös verojen puolella on tällaisia eri kohtia, joissa tätä voi näiden isojen perittävien verojen osalta, arvonnäisäveron ja näitten valmisteverojen osalta, katsoa, että mitä siellä olisi vastaavasti tehtävissä tämän seuraavan puolen vuoden tilanteen helpottamiseksi.

17.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Yritykset ovat tällä hetkellä tavattoman suurissa vaikeuksissa ja ahdingossa, ja olisi todella tärkeää, että yksikään terve yritys ei tämän koronakriisin vuoksi ajautuisi konkurssiin. Siksi annan hallitukselle kiitoksen tästä esityksestä ja näistä muista tähän pakettiin liittyvistä esityksistä.

Ihan lyhyesti, puhemies, kaksi huomiota: Ensinnäkin toivottavasti yritysten ja yrittäjien kannalta nämä erilaiset helpotuskeinot ovat mahdollisimman pienen ja matalan byrokratian takana, jotta niitä on helppo käyttää ja hakea. Sitten toinen kysymys tähän liittyen on kyllä se, mikä on oikea korkotaso. Tässä on valittu tämä 4 prosentin viivästys- ja viitekorke, mutta voisiko se olla alhaisempi? Toivonkin, että ministeri tässä vielä perustelisi, miksi juuri tämä taso on valittu.

17.48 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Halusin käyttää tämän puheenvuoron oikeastaan kiittääkseni hallitusta siitä, että näin ripeästi — siis näin ripeästi — näihin asioihin on tartuttu ja tunnistettu myöskin ne ongelmat, mitkä ovat yrityssektorilla tässä maksukriisissä, minkä he ovat kohdanneet. Luonteva konsti on tietysti puuttua tähän antamalla lykkäystä näihin veronmaksuihin.

Tässähän on kaksi hallituksen esitystä nyt peräjälkeen, jotka ovat sisaria toisillensa. Se asia, minkä käsittely hetki sitten jäi kesken, koski kuntien verotulojen vähenemistä, koska sielläkin yrityksille mahdollistetaan verojen lykkääminen, ja nyt sitten on kysymys valtiosta ja siitä, että merkittäväänkin tasoon, jopa kahteen vuoteen asti, voidaan pidentää maksuaikoja, jotka koskevat veroja.

Täällä olivat jotkut edustajat hieman päivitelleet sitä, että meille jäi vain hyvin hyvin lyhyt aika näihin lähetekeskusteluihin valmistautumiseen, kun saimme vain hetki ennen tätä lähetekeskustelua nämä paperit käsiimme, mutta oikeastaan kun olemme sellaisessa kriisissä ja kun tässä joudutaan kiittämään tästä nopeudesta, niin yksi kärsimys siinä nopeudessa on, että meille tulevat nämä paperitkin viime tippaan. Olemmehan kuitenkin pystyneet jossain määrin jo seuraamaan, mitä täällä on tulossa vastaan, niin että eivät nämä täysin yllätyksiä ole, mutta kyllä nyt eduskuntakin tässä joustaa. Me otamme nyt nämä paperit

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

sitä vauhtia kuin ne tulevat, ja yritetään mahdollisimman joutuisasti saada tämäkin keskustelu päätökseen. Puhemiestä kunnioittaen lopetan tähän.

Puhemies Matti Vanhanen: Tuo edustaja Kiljusen esittämä kritiikki aikataulusta nousi myös puhemiesneuvostossa hyvin vahvasti esille, mutta päädyimme siihen, että tilanteesta johtuen samassa istunnossa otetaan nämä lähetekeskusteluun, ja toivon, että edustajat pysyvät tämän aikataulutuksen mukaan kuitenkin käymään läpi itseään kiinnostavat esitykset. — Edustajat Juvonen ja Laakso ja sen jälkeen valtiovarainministeri.

17.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin haluan kiittää hallitusta ja pääministeri Sanna Marinia. Äskén kyselytunnilla kävimme keskustelua. Silloin en saanut mahdollisuutta kiittää, mutta todellakin kiitos siitä, että kuulitte perussuomalaisten puolueen puheenjohtajan Jussi Halla-ahon tekemän esityksen liittyen kausityöhön ja siihen, että näissä tehtävissä voisi toimia henkilö, joka on lomautettu tai irtisanottu tällä hetkellä, menettämättä työttömyysetuuksia. On erittäin hyvä asia, että oppositio voi tehdä esityksiä ja niitä hallitus kuuntelee. Se on tärkeä viesti myös meille tänne oppositioon.

Arvoisa puhemies! Todellakin olemme tässä hevosen selässä [Kimmo Kiljunen: Jäniksen selässä!] ja täytyy osata toimia nopeasti ja pitää pystyä myös oikolukemaan. Tärkeintä on se, että asiat etenevät. On hyvä, että hallitus toimii nyt nopealla tahdilla, koska koronavirus ei kysy aikaa.

Tässä esityksessä, mikä on nyt käsittelyssä, ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti veronlisäyksestä ja viitekorosta annettua lakia siten, että maksujärjestelyn tai maksun lykkäyksen kohteena olevalle verolle laskettavaa viivästyskorkoa tai viivekorkoa alennettaisiin määräaikaisesti. Eli selkokielellä sanottuna kysymys on verojenmaksulykkäyksestä ja tarkoitus on auttaa yrittäjiä.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä Suomessa on 333 021 ihmistä yt-uhan alla tai lomautettuna, eli ihmisten määrä on jo valtava, ja tähän tulevat vielä päälle pienyritykset. Nehän, jotka työllistävät alle 20 ihmistä, eivät kuulu tähän ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Eli puhumme valtavasta määrästä ihmisiä, puhumme valtavasta määrästä yrityksiä. Tämän esityksen tarkoituksena on helpottaa maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten tilannetta, ja tarkoitus on tukea yrityksiä siinä, että ne pärjäävät tämän kriisitilanteen yli, ja vältetään näin myös konkurssseja. Eli erittäin iso ja tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Se, että yrityksillä menee tällä hetkellä huonosti, vaikuttaa moneen asiaan. Tänään kuulimme, että muun muassa kesätyöntekijät ovat saaneet ilmoituksia, että työtä ei löydy, ja kysyisin nyt teiltä ja lähettäisin ehkä myös evästystä ja toivomusta: Kun täällä käsitellään tänään kuntataloutta ja yrittäjien tilannetta, niin millä tavalla me voimme tukea näitä nuoria, että he kuitenkin saisivat tehdä sen kesätyönsä, vaikkakin lyhyemmässä pätkässä? Löytyisikö sitä kunnasta? Löytyykö hallitukselta jonkunlaista ideaa, pientä ylimääräistä rahalahetystä sinne kuntiin, että kunnat voisivat palkata näitä nuoria ja opiskelijoita? Kunnista löytyy paljon työtä. Esimerkiksi puutarhatyö on juurikin sellaista, mitä kesäaikaan pitää tehdä.

17.53 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Täytyy ensimmäisenä edustaja Kiljuselle sanoa, että on se hienoa, että omia kehutaan. Oma kehu on tietysti joskus aikoinaan... [Kimmo Kiljunen: Jos on syytä kehua, niin sitten kehutaan!] — Joo, mutta tiedät kyllä, mitä tarkoitan.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Pakko on sanoa, että asiahan on hyvä, sitä en kiellä, koska ilman muuta yritykset tarvitsevat tukea. Mutta himpun ihmettelen tätä nuukailua nyt tässä veron määrässä, sitä, minkä takia sitä ei tehdä esimerkiksi suoraan nollakorkoiseksi. Tämähän on todella hyvä kohde siinä kohtaa, kun yrityksillä menee oikeasti huonosti, koska tilanne on se, että ei mikään yritys, millä on kassassa rahaa, jätä verojaan maksamatta sen takia, että sen saisi nollakorolla. Totta kai ne maksavat veronsa ihan samalla lailla kuin ennenkin, koska ne joutuvat ne tulevaisuudessakin maksamaan. Ja vaikka joku yritys, millä olisi varaa maksaa se vero nytten, näin tekisikin, että se ei maksa sitä nyt vaan maksaa myöhemmin, niin todennäköisesti se tekee niin sen takia, että se laittaa sen rahan johonkin investointiin, mikä myös auttaa siten ketjureaktiona toisia firmoja, elikkä sillä investoinnilla käytetään toisen yrityksen palvelua tai vastaavaa. Asia on hyvä, mutta himpun tämä hämmentää, että kun kuitenkin maailmalta saadaan nollaprossaista korkoa, suurin piirtein, jonka valtio ottaa, niin miksi tähän jätetään vielä... Kun se on nyt 7 prosenttia ja kun se on suunniteltu 4 prosenttiin, niin miksi se ei voisi olla vaikka nolla?

17.55 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille hyvästä lähetekeskustelusta. Ja totta tosiaan tätä esitystä on kirjoitettu ripeästi. Olemme poikkeusoloissa, joten siksi se on tullut näin ripeästi teidänkin pöydällemme, ja sitä tietenkin pahoittelen, mutta samanlainen lista täällä on muitakin esityksiä vielä tulossa. Tämöisessä tilanteessa täytyy kaikkien pystyä ripeästi viemään asioita eteenpäin.

Täällä tuli kysymyksiä liittyen tähän viivästyskorkoon, ja me olemme kyllä hyvin tarkkaan sitä seuranneet myös muissa maissa. Tämähän on arvio siitä, mikä tulee olemaan tämän veromenetysvaikutus, että kuinka paljon tähän hakeutuu yrityksiä. Me emme voi tietää, joten kysymys on arviosta.

Ja kun me vertasimme vaikka Ruotsin vastaavaan esitykseen, niin meillä tämä on huomattavasti laajempi: Meillä tämä koskee kaikkia verolajeja. Meillä on maksuaikaa huomattavasti pidempään. Ruotsissa se oli hyvin paljon kategorisempi. Tämä korko tulee siitä, että minun tehtäväni on huolehtia myös siitä, että valtio ei ajaudu akuuttiin likvidiongelmaan, koska sekin on mahdollista. Me otamme kaksinumeroisen summan velkaa tänä vuonna, ja kuitenkin minä joudun huolehtimaan myös siitä, että meillä on sitten laittaa rahaa niihin kaikkiin tärkeisiin kohtiin, jotka nyt täytyy hoitaa tämän koronaviruksen kannalta.

Ja toki tällä tavoitellaan myös sitä, että tämä kohdistuu niille yrityksille, jotka todella ovat hädässä. Meillä on jonkin verran nyt tietoa yritystukitoimien seurauksena siitä, että isot firmat, jotka ovat kyvykkäitä tekemään hakemuksia, hakevat niitä myös varuilla, jo ennakoiden, etukäteen, ja sitten ehkä pienet firmat, jotka eivät osaa kaikkia näitä mekanismeja ja eivät tiedä väyliä hakea, eivät itse asiassa edes hae niitä mahdollisuuksia, joita hallitus on nyt heille tarjonnut. Mutta se on tämän koron taustalla, että se kohdentuisi nimenomaan niille yrityksille, jotka nyt akuutisti kärsivät tästä poikkeuksellisesta tilanteesta. Ruotsissa tuo vastaava korko on yli 6 prosenttia.

Ja ehkä vielä lopuksi voin todeta sen, että Verohallinto kyllä kaikin mahdollisin keinoin koettaa tehdä prosessista hyvin nopean ja joustavan puhelinsoitolla, tai OmaVero-palvelulla sen pystyy hoitamaan, niin ettei tarvitse käydä paikan päällä ollenkaan. Ja kaikki ne hyvät joustomekanismit, jotka jo nyt ovat olleet käytössä — vaikkapa erityisen painaviin syihin liittyen, jotka täällä otettiin esille — ovat nykyisessäkin lainsäädännössä, ja ne ovat tietenkin tässäkin olemassa. Ja toivon, että myös yrittäjät nyt aktiivisesti tekisivät niitä toimia, pienentävät ennakkoverojen suuruutta ja käyttävät kaikki ne joustot, joita nyt tarjo-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

taan. Ja totta kai olen avoin kaikille niille nopeille ajatuksille, ideoille, joita voidaan helposti verojärjestelmäämme viedä. Mutta tämän me saamme sinne kaikista nopeiten, jos eduskunta näin suo.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaisesta järjestämisestä

Hallituksen esitys HE 35/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.59 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun valtioneuvosto 16.3. totesi yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi, niin tämä tietysti tarkoittaa myös sitä, että poikkeusolojen johdosta yritysten toimintamahdollisuudet ovat vähentyneet. Koronavirusepidemian kansainväliset vaikutukset kaupankäyntiin ynnä muuhun ovat tietenkin näkyneet taloudessa. Samoin rajoittamistoimet näkyvät yrityksissä ja se, että asiakkaat ja kuluttajat ovat reagoineet tähän tautiriskiinkin niin, että ovat jääneet pois ravintoloista ja palveluista, ja se tietenkin näkyy heikentymisenä yritysten toimintaedellytyksissä erityisesti palvelualoilla. Näin ollen olemme joutuneet pohtimaan, ja hallitus on tunnistanut myös tarpeen siitä, miten yrittäjien sosiaaliturvaa voidaan tässä tilanteessa varmistaa. Näin ollen hallitus on valmistellut toimestani ja minä esittelen nyt väliaikaisen muutoksen yrittäjien työttömyysturvaan.

Tämä muutos koskee nyt kaikkia yrityksiä. Aiemmin keskustelussa ovat vahvasti olleet esillä freelanceyrittäjät ja pienyrittäjät. Tämä uudistus koskee kaikkia yrittäjiä. Tämä laki olisi voimassa kesäkuun loppuun saakka, ja sen on tarkoitus tulla voimaan niin pian kuin eduskunta saa sen käsiteltä, toivon mukaan ensi viikolla.

Yrittäjille maksettaisiin siis väliaikaisen muutoksen ajalta työmarkkinatukea, ja maksajana on Kansaneläkelaitos, jonne valtio tämän rahoituksen osoittaa. Yrittäjälle maksettavaan työmarkkinatukeen ei sovellettaisi odotusaikaa, ei tarveharkintaa eikä osittaista työmarkkinatukea koskevia säännöksiä. Tämän työmarkkinatuen saaminen edellyttäisi, että yrittäjän päätoiminen työskentely on päättynyt tai sitten vaihtoehtoisesti yritystoiminnasta saatava tulo on vähemmän kuin noin 1 100 euroa — se tarkka luku on 1 089 euroa 67 senttiä kuukaudessa. Tämä tulee jokaista yrittäjänä työskentelevää kohti, siis tässä yrityksessä jokaista yrittäjänä työskentelevää henkilöä kohti.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Miksi tämä summa on näin eksakti? Se johtuu siitä, että aiemmissa tapauksissa on käytetty 1 000 euron summaa, ja nyt se on indeksillä sitten tarkistettu tähän. Tästä on saatu mekanismi, joka nyt toimii sitten myös tässä.

Tämän päätoimisen työskentelyn päättymisen tai tulon vähentymisen tulee johtua hyvin laajalle levinneestä vakavasta tartuntataudista, eli tässä tapauksessa se on sitten koronavirusepidemia.

Olennaista on nyt sitten se, että tämän työmarkkinatuen saaminen ei edellytä yritystoiminnan lopettamista, joka on tähän saakka ollut yrittäjille se ehto, eli nyt yrittämistoimintaa ei tarvitse lopettaa. Mitä yrittäjän nyt sitten kuuluu käytännössä tehdä tällaisessa tilanteessa? Hänen tulee kääntyä TE-toimiston puoleen tämän työttömyysturvan hakemiseksi. Näin ollen siellä TE-toimistossa todetaan tämä koronavirusepidemiasta johtuva päätoimisen työskentelyn päättymisen, ja se tehdään yrittäjän itse tekemän ilmoituksen perusteella.

Mitä yrittäjältä sitten edellytetään? Tässä tilanteessa ei vaadita kokoaikaisen työn hakeamista. TE-toimisto ei selvittäisi etuuden saamisen edellytyksiä koskien muuta kuin työsuhteessa tehtävää työtä eikä myöskään työllistymistä omassa työssä. Lisäksi opiskelun vaikutusta eikä alle 25-vuotiaan nuoren koulutukseen hakemisvelvollisuutta tulisi selvittämään. Tällä on haluttu tehdä tästä prosessista nopea, niin että se riittävän nopeasti reagoi tähän määräaikaiseen aikajaksoon.

Työttömyysturvalain säännöksiä työstä kieltäytymisestä sekä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan ja palveluun liittyvistä laiminlyönneistä ei tutkitaisi. Sen sijaan jos yrittäjä kieltäytyisi työnantajan hänelle yksilöidysti tarjoamasta työstä, niin silloin sovellettaisiin menettelyyn kuitenkin työttömyysturvalain säädöksiä työnhakijan työstä kieltäytymisestä — eli jos yksilöidysti tarjotaan jotain työtä, niin sitten se käsitellään ihan normaalisti mahdollisena kieltäytymisenä työstä. Koronavirustilanteen aikana on kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että työ- ja elinkeinotoimistot kykenisivät tarjoamaan työttömyysetuuden saamiseksi velvoittavaa palvelua tai tekisivät työtarjouksia, ja tämän vuoksi tästä tarjotusta palvelusta tai työstä kieltäytymisen selvittämistarve käytännössä tulee olemaan merkityksetöntä.

Tällä hallituksen esittämällä määräaikaisella työttömyysturvalain muutoksella haluamme turvata yrittäjän toimeentulon koronavirusepidemian aiheuttaman äkillisen ja yllättävän kysynnän heikkenemisen vuoksi. — Kiitos.

18.05 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaisesta järjestämisestä on kyllä todella tärkeä tässä talouden šokkitilanteessa ja varmasti yksi elämänlanka yrittäjille tämän vaikean ajan yli. Niin kuin tuossa ministerin esittelyssä todettiin, työttömyysturvalakia esitetään muutettavaksi määräaikaisesti, ja siltä osin tällä kyetään nopeasti reagoimaan nyt tähän akuuttiin yrittäjien tilanteeseen, ja on syytä kiittää hallitusta ripeydestä. Tuo tuloaraja, jonka ministeri tuossa kertoi, oliko se 1 089 euroa ja 67 senttiä päälle, osoittaa, että tätä on kiireessä ehditty nyt sitten oikein miettiäkin.

Tässä on todella hyviä elementtejä. Normaalitytilanteessa päätoimisella yrittäjällä on oikeus työttömyysturvaan pääsääntöisesti vain silloin, kun lopettaa oman yritystoimintansa, ja nyt oikeastaan tämä ratkaiseva lauseke on tässä hoidettu. Se on hyvä asia. Samoin myös nämä ohjeet, miten yrittäjä tämän etuisuuden piiriin pääsee, on syytä nyt tiedottaa mahdollisimman nopeasti eteenpäin, koska myös kansanedustajille tulee tähän asiaan liittyviä kysymyksiä koko ajan.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kokoomus esitti ensimmäisten joukossa yrittäjille hyvin samanlaista mallia, jota nyt hallitus esittää eduskunnalle. On syytä siis olla tyytyväisiä, että myös oppositiosta tulleita ideoita on kuultu, ja kun keskustelua on koko ajan käyty siitä, että tämän epidemian nujertaminen on hallituksen ja opposition yhteinen projekti, nyt se sitten konkreettisesti näkyy.

Yksi elementti on myös se, että työttömyysturvaa voi tässä saada takautuvasti, eli jos yksinyrittäjältä lähtivät työt alta heti 16.3., kun poikkeusolot todettiin, on mahdollisuus saada nyt sitten työttömyysturvaa takautuvasti.

Esityksessä ennakoidaan, että noin 70 000 yrittäjää saisi tukea kuukausitasolla ja tämän kokonaissumma valtiolle on noin 160 miljoonaa euroa. Esityksessä kuitenkin todetaan osuvasti, että ilman muutostakin etuusmenojen kasvu voisi olla samanlainen, kun yrittäjät joutuisivat lopettamaan yritystoimintansa, ja nyt esitetty muutos mahdollistaa yritystoiminnan säilyttämisen kriisin yli.

Muutama oikeastaan tarkentava kysymys tähän lopuksi tästä perustellusta esityksestä: Koskeeko tämä 300 euron suojaosa myös yrittäjää, joka saa työmarkkinatukea? Onko myös yrittäjällä mahdollisuus saada soviteltua työttömyysetuutta eli niin että lisätulojen tienaaminen leikkaa vain osan tuesta pois? Eikös se näin ole, mutta tämmöinen kysymys minulle tuossa äsken tuotiin. Yrittäjien työttömyysturvan voimassaolo jatkuu kesäkuun loppuun, lomautettuja työntekijöitä koskeva esitys sen sijaan heinäkuun loppuun. Miksi tämä on rakennettu näin?

18.09 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Meillä on kymmeniätuhansia yrittäjiä, joiden toimeentulo on koronaviruksen takia romahtanut, ja aivan erityisesti tämä on koskenut sellaista yritystoimintaa, jossa toimialaan kuuluu lähikontakti asiakkaiden kanssa, esimerkiksi vaatekauppiaat, parturit, kampaajat, kauneudenhoito- tai urheilualan yrittäjät.

On erinomaista, että saadaan nyt tämä esitys, joka mahdollistaa työttömyysturvan näille henkilöille, joiden tulotaso on romahtanut, ilman että tätä yritystoimintaa tarvitsee lopettaa, koska on tietenkin toivottavaa, että heti, kun pääsemme tästä yli, nämä samat yrittäjät voisivat tätä toimintaansa jatkaa.

Kun tässä tämä päätöksenteko koskee sekä työ- ja elinkeinotoimistoa että Kansaneläkelaitosta — niin, että työ- ja elinkeinotoimisto antaa tämän lausunnon ja Kansaneläkelaitos sitten tämän työmarkkinatukipäätöksen ja toimii maksajana — niin on tärkeää, kun näihin viranomaisiin kohdistuu varmasti nyt myös aikamoista painetta, että ne kykenevät toimimaan ja nopeasti myös nämä tehtävät ja velvoitteet hoitamaan, varsinkin, kun tämä lainsäädäntö koskee hyvin rajallista aikaa, eli maksetaan ajalta 16.3. takautuvasti ja 30.6. saakka, eli on kysymys kuitenkin erittäin lyhyestä ajasta, jolloin ihmisten täytyisi tulla toimeen, kun ne omat yrittäjätulot ovat romahtaneet.

18.11 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä yrittäjien mahdollisuus päästä työttömyysturvan piiriin on kyllä erittäin tervetullut esitys ja todella tärkeä tässä tilanteessa, erityisesti juuri se kohta, jossa ei edellytetä tätä yritystoiminnan lopettamista, mikä on nyt poikkeus siihen, mihin olemme yleensä tottuneet. Siinä mielessä tämä mahdollistaa sen, että jos yritys tämän, voisiko sanoa, kuolemanlaakson — toivottavasti ei niinkään konkreettisen — yli selviää, niin siinä mielessä sitten yritystoiminnan jatkaminen olisi mahdollista. Tällä tavalla yrittäjä pystyy kuitenkin sitten sen oman ja perheensä toimeentulon tur-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

vaamaan. Meillähän on nyt monenlaisia erilaisia tukia, joilla pyritään vastaamaan vaikkapa näihin muuttuviin ja sinällensä sitten myöskin kiinteisiin kustannuksiin, mitä siellä yritystoiminnassa on, mutta tällä nimenomaisesti pyritään siihen omaan elatukseen.

Nämä summat, mitkä tuossa ministeri mainitsi, tuntuvat sinällään kyllä ihan järkeenkäyville, vaikka tänä päivänä kyllä todella monella tällaisella pienyrittäjällä ne normaalitkin yksinyrittäjän tulot saattavat todellakin olla hyvin pienet ja pyöriä siellä lähestulkoon 1 000 ja 1 200 euron tietämällä. Muistelen, että hiljattain oli tutkimus, jossa valtaosalla näistä ihan yksinyrittäjistä se yritystulo oli äärimmäisen pieni.

Tämä laki on toki määräaikainen, mutta nyt kun meillä on alkamassa sitten tämä sosiaaliturvan uudistamiseen liittyvän komitean työskentely, jossa saan olla mukana omasta puolueestani, niin jollakin tavalla ajattelisin, että tässä nyt aukaistiin vähän sellaista porttia, jota toivon, että tuossa komiteatyössä vielä sitten jatkettaisiin ja mietittäisiin, voisiko tämä tämäntyyppinen tukimuoto olla mahdollista myöskin tulevaisuudessa juuri näille kaikkein pienintä yrittäjätuloa saaville yrittäjille. Meillä on soviteltu päivärahaa, mutta sen hakemisessa ja niissä ehdoissa on aikamoista byrokratiaa ja taistelua. Monet yrittäjät ovat sanooneet, että on tosi hankala saada yhtäaikaaisesti tai esimerkiksi kausiluontoisesti sitä yrittäjätuloa ja toisaalta sitten soviteltua päivärahaa, että se on melkoinen savotta. Siinä mielessä täytyy toivoa, josko on mahdollista tulevaisuudessa pohtia, että tämäntyyppinen työttömyysetuus olisi mahdollista myöskin sitten näille yrittäjille.

Näillä saatesanoilla tosiaankin toivon, että eduskunta tämän ripeästi käsittelee ja tämä päästään toteuttamaan.

18.14 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle tästä erittäin hartaasti odotetusta esityksestä. Monen yrittäjän tulot lakkasivat jo paljon ennen näitä rajoitustoimia, silloin kun alettiin puhua siitä, että lähikontakteja pitäisi välttää ja harrastustoimintaa pitäisi välttää, ylipäätään kokoontumista pitäisi välttää. Tästä varmasti on monelle, erityisesti pienyrittäjille, iso apu päivittäisen toimeentulon turvaamisessa tämän kriisin yli, mutta kun puhutaan vähänkin isommista yrityksistä, monen pelkästään vuokratkustannukset ovat kuukaudessa jo kymmeniätuhansia euroja, ja silloin tämmöisellä muutaman sadan euron työttömyysturvalla on toki merkitystä mutta se ei sitä yritystoimintaa vielä kriisin yli kanna. Toki näin on, että tämäkin palapeli koostuu monesta eri palasesta, ja tämä on nyt sen palapelin yksi osa, ja erittäin tärkeä ja hyvä sellainen, ja kiitos tästä esityksestä.

Haluan kuitenkin nostaa esiin nyt yhden asian, joka tässä yhteydessä ehkä olisi ollut mahdollista korvata, ja ministeri Kososelle tästä olen viestiä lähettänyt. Sellainen ammattiryhmä, joka tällä hetkellä ei saa mistään välttämättä palkkatuloa eikä myöskään mitään työttömyysturvaa, ovat ammattiurheilijat. Ammattiurheilijoiden työttömyysturva on hyvin pitkälti olematon, mikä johtuu monestakin eri tekijästä: Työttömyyskassat eivät heitä yleensä ota jäsenikseen. Toisekseen, silloin kun joutuu ikään kuin työttömäksi, on kuitenkin jatkettava harjoittelua eli ikään kuin jatkettava sitä työnsä tekemistä, ja silloin saattaa olla mahdotonta ottaa vastaan mitään muuta työtä ainakaan täysipäiväisesti. Mutta toimeentulo loppuu kuitenkin silloin, jos esimerkiksi seuralta loppuu maksukyky tai ei ole sopimusta pidemmäksi aikaa. Nythän monet urheiluseurat ovat erittäin, erittäin pahoissa hankaluuksissa oman taloutensa kanssa, kun toimintaa ei käytännössä ole ja kaikki lipputulot ja toimintamaksut ovat tällä hetkellä pitkälti jäissä.

Olisiko nyt mahdollista, että valiokuntakäsittelyn aikana tähän esitykseen vielä tuotaisiin määräaikaaisesti sellainen mahdollisuus, että ammatikseen urheilevat, jotka tällä het-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

kellä ovat joutuneet eivät työttömiksi mutta olemaan ilman palkanmaksua, voisivat myös päästä työttömyyspäivärahan piiriin? Sekään tietenkään ei ole välttämättä pitkällä aikavälillä juuri se kaikista tarkoituksenmukaisin ratkaisu, mutta saattaisi jopa olla, että tämä on se helpoin tapa hoitaa heidänkin osaltaan tätä työttömyysturvaa, koska tässä kuitenkin ei ole kyse ansiosidonnaisesta päivärahasta vaan nimenomaan perustyöttömyysturvasta, joka on kaikille sellaisille, jotka nyt työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuvat, kunhan nämä työnhaku- ja työn vastaanottovelvoitteet täyttää. Se kuitenkin ehkä pitää vielä nostaa esiin, että yksi haaste siinä on monesti se, että siinä tilanteessa, kun urheilija olisi valmis ottamaan vastaan työtä ja laskisi sen varaan, että voisi ottaa vastaan jotakin työtä, ei myöskään meidän virastoissamme välttämättä ole aina ihan hirveän paljon ymmärrystä sentyyppisestä ammattiryhmästä kuin ammattiurheilijat ovat.

Tämän esitän nyt vielä ministerille harkittavaksi, voisiko tätä esitystä täydentää valio-
kuntakäsittelyn aikana.

18.17 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Yhdyn kiitoksiin, joita hallitukselle on esitetty tästä esityksestä. Moni kantaa huolta paitsi omasta yritystoiminnastaan myös perheensä elatuksesta, ja niin kuin tiedämme, yrityksen vaikeudet eivät koske pelkästään yrittäjää vaan lopulta meitä kaikkia, koko yhteiskuntaa. Yrittäjät ovat kaivanneet lainarahaa lisäksi suoria tukia, ja hallitukselta niitä on tullutkin. Myös tämä esitetty työttömyysturvan saaminen voidaan katsoa suoraksi tueksi, jota yrityksen ei tarvitse maksaa takaisin. Laskun koronakriisin ratkaisemisesta maksamme lopulta me kaikki tulevaisuudessa, ja toivon, että myös silloin meiltä löytyy yhteisvastuuta ja yhteistä näkyä ja rakentavaa yhteistyötä tehdä päätöksiä, jotka auttavat meitä eteenpäin. Tämä hallituksen esitys on tosiaan erinomainen ja on saanut jo Eduskuntatalon ulkopuoleltakin huomattavasti kiitosta ja myönteistä palautetta.

Haluan kuitenkin yhteen asiaan tässä kiinnittää huomiota. Tässä esityksessä todetaan, että tähän väliaikaiseen työttömyysturvaan liittyy se, että työmarkkinatuki maksettaisiin ilman lapsikorotusta. Tätä perustellaan sillä, että tällöin etuus olisi samansuuruinen kaikille yrittäjille ja sujuvoitaisi toimeenpanoa Kelassa. Ehkä työministeri osaa sanoa, joten kysynkin teiltä, kuinka suurta työkuormaa lapsikorotuksen maksaminen tässä tilanteessa arvioiden mukaan Kelalle aiheuttaisi. Mielestäni myös tässä poikkeusolojen työttömyysturvassa voisi olla täysin kohtuullista ottaa huomioon lapsikorotus ja sisällyttää se työmarkkinatukeen, koska tiedämme, että erityisesti tässä tilanteessa lapsiperheet ovat todella tiukoilla. Toivon, että jos mahdollista, niin tämä lapsikorotus tähän työttömyysturvaan nyt sisällytettäisiin.

18.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos tästäkin lakiesityksestä. Tämä voi olla silta yli synkän virran sille yrittäjälle, joka tällä hetkellä miettii, millä tavalla pärjää. Tällä lakiesityksellä työmarkkinatukea voitaisiin maksaa päätoimisesti yrittäjänä työllistyneelle henkilölle, jonka päätoimisen työskentelyn yrityksessä katsottaisiin päättyneen, ja päättymisen syynä olisi hyvin laajalle levinnyt vakava tartuntatauti.

Yhteydenottoja tulee tosi paljon. Niitä tulee hoitajilta, mutta niitä tulee myös yrittäjiltä ja erityisesti pienyrittäjiltä. Kysymykset ovat olleet tällaisia: Mikä on minun sosiaaliturvani? Kuinka minä tästä selviän? Siinä mielessä on erittäin hyvä, että hallitus nopealla temppolla vie muun muassa tätä esitystä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Tässä esityksessä kyseessä on siis työmarkkinatuki, jonka Kela maksaa yrittäjälle, jonka toiminta on lamaanut. Se on valtion osoittama raha, ja tuen saamisella ei ole odotusaikaa eikä tarveharkintaa. Eli ne kuulostavat asioilta, jotka ovat niin sanotusti kevyttä byrokratiaa. Yrittäjä ei joudu siellä taistelemaan oikeuksiensa puolesta, vaan hän saa nopealla tempolla ja helposti apua itselleen.

Arvoisa puhemies! Hyvää on myös se, että tämä esitys ei edellytä yritystoiminnan lopettamista. Amerikkalainen liikemies Thomas Edison on todennut: varmin tapa menestyä on yrittää vielä kerran. Ja näin se varmasti on, että kun tästä koronaviruksesta mahdollisesti päästään yli, niin yrittäjät edelleen nousevat jaloilleen ja tekevät kaikkensa, että voivat käynnistää uudelleen sen yritystoiminnan.

Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, ja se olisi voimassa 30.6.2020 saakka. Näin äkkiä ajatellen aika nopeasti tulisi se päättymisajankohta. Me emme tiedä, mitä koronan kanssa tapahtuu ja kuinka kauan tämä kriisi meitä koettelee. Itse kyllä arvelisin, että menee vuoden loppuun saakka ennen kuin kaikki tasaantuu Suomessa. Tämä on todella pitkä, haasteellinen aikakausi, mitä me elämme. Kysyn teiltä, ministeri: Mitä sitten? Onko mahdollista, että lain voimassaoloa pidennetään? Ja sitten myös se tuki, neuvonta ja apu yrittäjälle, joka mahdollisesti tuolla kesäkuun lopussa ajattelee, että nyt minä lähden käynnistelemaan uudelleen tätä toimintaa: millä tavalla tällaista tukea ja apua yrittäjän on mahdollisuus saada? — Kiitos.

18.22 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Meneillään oleva kriisi on aiheuttanut unettomia öitä ja epätoivon tunteita lukemattomille yrittäjille. Moni miettii tälläkin hetkellä, miten hän pärjää tilanteessa, jossa asiakkaat ovat kadonneet tai myynti on minimaalista, jos sitä on ollenkaan.

Olen huolissani näistä ihmisistä pienten yritysten takana. Koronakriisi ei ole normaalia yrittäjäriskiä. Kukaan heistä ei ole voinut varautua tähän. Ei näillä yrittäjillä ole aikaa odotella viikkoja. Heidän pitää saada leipää pöytänsä ja maksaa laskut juuri nyt. He ovat kamppaajia, kosmetologeja, hierojia, siivoojia, leipureita, taksinkuljettajia ja kivijalkakauppiaita. Omista ystävistäkin löytyy jokaiseen edellä mainitsemaani ammattiryhmään kuuluvia, ja osalta heistä on hetkessä mennyt kaikki työt. Osalla puhelin vielä soi, mutta se soi, koska asiakas haluaa tehdä varatun ajan peruutuksen. Eräs ystäväni juuri eilen sanoi, että jokainen puhelimen kilahdus hätkähdyttää ja saa toivomaan, ettei se vain olisi peruutus. Hänen toiveensa on, ettei 20 vuoden yrittäjäura päätty konkurssiin. Toinen ystäväni taas totesi, että häneltä menee kaikki.

Arvoisa puhemies! Tämä tilanne on pakottanut meidät kehrittelemään pikaisesti erilaisia tukitoimia yrityskentälle, ja onkin ollut todella lohduttavaa huomata täällä, kuinka laajasti tässäkin salissa on viime päivinä tunnustettu yrittäjien tärkeys. Yrityskenttämme pitää kuitenkin sisällään hyvin erilaisia ja monenlaisia yrityksiä, joiden auttaminen vaatii erilaisia kohdennettuja toimia. Yksi tämän vuosituhaten trendeistä on ollut yksinyrittäjyyden voimakas kasvu, ja Suomen Yrittäjien arvioiden mukaan maassamme on jo noin 182 000 yksinyrittäjää, ja se on lähes 60 000 enemmän kuin vielä vuosituhaten alussa. Tätä kasvua ja sen tuomaa potentiaalia me emme saa hukata. Meidän täytyy pitää huolta siitä, että nämä ahkerat ja rohkeat ihmiset selviävät mahdollisimman kuivin jaloin tämän kriisiajan yli. Siitä eivät hyödy vain nämä ihmiset vaan samalla myös koko Suomi.

Arvoisa puhemies! Yrittäjille nyt esitetty mahdollisuus päästä työttömyysturvan piiriin on ehdottoman tärkeä askel, ja siitä haluan hallitusta kiittää. Tämä yhdistettynä suunnitel-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

tuun 2 000 euron toimintatukeen auttaa varmasti yrityksiä, mutta vielä on liian aikaista ja mahdotonta tietää, kuinka paljon vastaavia tukia ja päätöksiä tarvitsemme vielä lisää ennen kuin kriisi on lopullisesti takanamme.

2 000 euron toimintatuen osalta täytyy vielä varmistaa, että kaikilla kriteerit täyttävillä yksinyrittäjillä on tasavertaiset mahdollisuudet saada tätä avustusta ja että kunnilla on riittävät valmiudet hakemusten nopeaan käsittelyyn eri puolilla Suomea.

Joka vaiheessa meidän on myös huolehdittava siitä, että tieto näistä tehdyistä päätöksistä menee varmasti perille, jotta yrittäjät ovat aina ajan tasalla erilaisista muutoksista ja tukimahdollisuuksista. Poikkeusolojen tuomat tilanteet aiheuttavat monen yrittäjän silmissä hyvinkin epäselviä tilanteita, ja tällöin on erittäin tärkeää, että heillä on riittävästi neuvoja ja apuja saatavilla, jotta he eivät jäisi yksin tässä tilanteessa. Tukemalla yrittäjiä me tuemme koko Suomea ja pidämme huolta siitä, etteivät 90-luvun laman painajaiset toistu, ja siitä, että pääsemme kriisin jälkeen nousemaan mahdollisimman pian takaisin omille jaloillemme. Nyt jos koskaan on oikea aika suosia suomalaista ja paikallisia palveluita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Satonen, ja sen jälkeen ministeri Haatainen.

18.26 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Minä haluan myös kiittää hallitusta tästä esityksestä ja siitä, että se on tänne näin nopeasti saatu. Toki kokoomus oli tätä asiaa omalta osaltaan jo aiemmin nostamassa esille, ja yhteisellä asialla tässä ollaan liikkeellä. Tämänhän on sinänsä merkittävä asia, että tähän astihan on ollut niin, että yrittäjällä on oikeus työttömyysturvaan ainoastaan silloin, kun hän lopettaa yritystoiminnan, ja nyt tietysti, kun ollaan näin poikkeuksellisessa tilanteessa, ei ole mitään järkeä siinä, että nämä elinkelpoiset yritykset kaatuisivat, vaan on tietysti tärkeää, että kriisin ylitse selviävät ne, joilla on mahdollisuuksia sitten toimia tämän kriisin jälkeen. Tämä on tietysti yksi osa tätä pakettia, ja edustaja Keto-Huovinen hyvin kuvasi edellisessä puheenvuorossa sitä, että tässä tarvitaan lisäksi sitten muita suoria tukimuotoja sekä Business Finlandin ja elyn kautta että sitten kuntien kautta tätä 2 000 euron rahaa. Mutta joka tapauksessa tämä on merkittävä, ja kun tätä jo ennakoon on tuolla valiokunnassa käsitelty, niin tämä on kyllä laajan tuen saamassa, mikä on erittäin tärkeää.

Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa kyllä esille vielä sellaisen näkökulman, että tämä on mielestäni sellainen uudistus, että tämä olisi kyllä normaaliaikanakin hyvin tarpeellinen, ei pelkästään kriisiaikana. Tämä itse asiassa muistuttaisi silloin aika paljon sitä, minäkalainen järjestelmä on esimerkiksi Isossa-Britanniassa, jossa se toki koskee palkansaajaa, mutta siinä on samantyyppinen perusidea siitä, että jos tulot jäävät alle tietyn rajan mutta on kuitenkin töissä ja tekee töitä tietyn määrän, niin sitten on oikeutettu saamaan ikään kuin veronpalautuksena lisää rahaa, eli niin sanottu negatiivinen tuloveromalli. Tämä on hieman samantyyppinen järjestely. Ja koska nimenomaan näillä yksinyrittäjillä, joiden määrä on erittäin voimakkaassa kasvussa edelleen, on monilla sellaisia tilanteita myöskin normaaliaikana, että se tulotaso merkittävästi vaihtelee, niin silloin olisi kyllä hienoa, että olisi sellainen järjestelmä olemassa, että olisi niinä huonoina aikoina oikeutettu vaikka pienenkin perusturvaan sen yrittämisen lisäksi ja sitten voisi hyvinä aikoina maksaa vähän enemmän YELiä ja muuta, mutta että selviäisi niitten huonojen ylitse. Minä luulen, että tässä kyllä itse asiassa kaikki voittaisivat.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Haluan tähän sanoa vielä sen, kun tämän kriisiajan yhteydessä aika moni on nostanut esille myös tämän perustulonäkökulman — jota, perustuloa, en siis kannata — että tämä on aivan eri asia, kun kyse on siitä, että ihmiset tekevät töitä aktiivisesti mutta heillä ei ole joka kuukausi tuloa — tämä sama koskee freelancereita, taiteilijoita, urheilijoita, kaikkia muita. Eli tässä esityksessä on kyllä sellaisia eväitä nyt — tämä tietysti nyt tulee voimaan vain täksi ajaksi — että kannattaisi mielestäni kyllä harkita ihan vakavasti, voisiko tällä mallilla tai tämänäyttöisellä mallilla toimia myös normaaliaikana.

18.30 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista, ja kiitos siitä, että valiokunta on lähtenyt jo reippaasti tätä työstämään ja kuulemaan asiantuntijoita.

Edustaja Sankelo kysyi, onko tämä suojaosa käytössä. Kyllä on, 300 euron suojaosa on käytössä, ja myös sovittelu on tässä mahdollinen, eli se on näin. Sitten: Miksi annettiin lomautettujen osalta yhden kuukauden pidemmäksi ajaksi, 31.7. saakka, kun tämä on siihen heinäkuun alkuun saakka? Tämä on siitä syystä, että kun näiden lomautettujen asiat tulevat voimalla sinne TE-toimistoihin, niin se heinäkuu olisi ruuhkautunut pahaksi, eli koska se tulee vähän viiveellä, niin meidän pitää siihen saada käsittelyaikaa. Joudutaan tietysti seuraamaan ja koko ajan seurataan näitä aikoja, miten tässä nyt sitten oikeasti mennään loppuun saakka, mutta tämä on nyt tällä erää näin.

Sitten ammattiryhmä ammattiuurheilijat: tiedän, että tämäkin on varmasti tiedostettu, varmaan STM, sosiaali- ja terveysministeriö, omalta osaltaan tätäkin miettii, että onko siinä mitään tehtävissä.

Miksi ei ole lapsikorotusta? Tämä linjaus on tullut STM:stä, ja siellä taustalla on ajatus, että saadaan nyt nopeasti nämä maksatukseen, koska lapsikorotuksissa on välillä aika paljon selvitettävää muun muassa siksi, koska niihin voi liittyä esimerkiksi elatusapuvélkaky-symyksiä ja muita, joten on haluttu siivota pois kaikki tämmöinen, mikä hidastaisi tätä.

Edustaja Juvonen kysyi tästä määräaikaaisuudesta. Tämä on nyt näin rajattu, koska halutaan uskoa, että tämä meidän varsinainen kriisivaiheemme on nyt rajallinen, mutta kuten sanottu, seurantaa pitää tehdä koko ajan.

Edustaja Satonen puhui sitä, että tämä voisi olla normaaliaikanakin käytäntö. Minä itse ajattelen niin, että kun nyt on tämä sotu-komitea, niin siellähän mietitään tätä sosiaaliturvan ja työn ja yrittäjyyden välistä kohtaantoa ja justeerausta. Jos tässä nyt jotain hyvää näkee, niin tässä tulee tällaisia kokeiluja ihan nopealla vauhdilla ja samoin työttömyysturvan osalta, kun ei kysytä perään vaan menee aika lailla niin kuin automaattisesti maksuun. Tällä tavalla tässä nyt kokeillaan tällaista, mutta tämä on määräaikainen laki, ja sitten palataan normaalikäytäntöön. Sotu-komitea miettii sitten jatkoon näitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.54.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 13 käsittelyä.

20.55 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Edeltäneessä keskustelussa oli jo esillä tämän historiallisuus, että ylipäänsä on saatu Suomessa yrittäjien työttömyysturvaa koskeva ratkaisu ja näin valtavan nopealla aikataululla juuri tähän koronakriisitilanteeseen sovit- taen. Tämä on oikeastaan toinen kinalosauva siinä parissa, jossa toisena on sitten tämä yk- sinyrittäjien tuki, jota työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee ja josta sitten on lähipäivinä luvassa tarkemmat kriteerit.

Tuossa aiemmassa keskustelussa oli esillä, että tämä voisi olla myös kokeilu siitä, min- käläinen tavallaan yksinkertaistettu yritystoiminnan keskeytysturva voitaisiin tästä kehiti- tää. Ihan noin äkkiseltään tulee mieleen senkin kaltainen hybridimalli, että kun tunnetusti yrittäjien eläketurva on vajaa, valtaosa yrittäjistä maksaa liian pieniä summia, ja sitten toi- saalta valtion tuki on kasvanut kovin isoksi suhteessa siihen yrittäjien panokseen, niin jos yrittäjien eläkejärjestelmään kytkettäisiin tämä keskeytysturva, työttömyysturva silloin, kun tulee erityisiä ongelmia, niin silloin tavallaan lisääntyisi se intressi pitää yllä kohtuul- lisen tasoista eläketurvaa ja sen maksamista. Sitten tällaisten poikkeuksellisten tilanteiden varalta pystyttäisiin rakentamaan yrittäjien toimintaan sopiva sosiaaliturvan malli. Tästä tulee hyviä ainespuita tulevaan sosiaaliturvan kehittelyyn. Toivottavasti myös tarkoitetul- la tavalla nopeasti pystytään hoitamaan nämä maksatukset Kelan kautta, jolloin tulee sitä välttämätöntä toimeentulon turvaamista, mitä tällä haetaan.

Tämä toimii myös yhtenä osana sitä eduskunnan edellyttämää ravintoloiden ja kahviloi- den sulkemisen kompensoimista, niiden menetysten korvaamista. Sehän kasautuu erilai- sista nyt tehtävistä päätöksistä, ja toivottavasti kohtalaisen pian saadaan myös lakikehik- ko, mikä on sitten se viimesijainen erityistuki, jota vielä suljettujen ravitsemusliikkeiden omistajille ja yrittäjille tarvitaan. Mutta tämä on merkittävä osa sitä kokonaispakettia, jota eduskunta edellytti.

Olin reilut 15 vuotta sitten valtioneuvostossa yrittäjyyden politiikkaohjelman ministeri- ryhmässä. Silloin otettiin ensimmäisiä askeleita siinä, miten yrittäjien sosiaaliturvaa yli- päänsä kohennetaan ja paikataan niitä aukkoja, ja työttömyysturvastakin silloin koetettiin rakentaa mallia. Sen jälkeen on ollut varmaan puoli tusinaa erilaista yritystä. Toivoisi, että tämän kokeilun jäljiltä löytyisi vielä tämän vaalikauden aikana tämmöinen pysyvämpi malli yrittäjien yritystoiminnan keskeytysturvaksi.

20.58 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Koronavirus on iskenyt kokonaisvaltaisesti yhteiskuntaamme. Terveyshaittojen lisäksi kovan kolauksen ovat ottaneet vastaan maam- me yrittäjät. Pahimmat vaikutukset ovat osuneet aluksi matkailuun, sitten varsinkin kult- tuuri- ja viihdealalle, kahvila- ja ravintolamaailmaan, parturi-kampaamoihin ja kauneu- denhoitoalan yrittäjiin, vaatekauppaan ja levinneet näistä nopeasti koko palvelusektorille.

Pienet ja keskisuuret yritykset ovat maamme selkäranka. Vuonna 2018 Suomessa oli noin 361 000 yritystä, joista noin 90 prosenttia eli 320 000 oli alle 10 hengen yrityksiä. Pie- net ja keskisuuret yritykset työllistävät valtavan ison osan työvoimastamme, ja uudet työ- paikat syntyvät juuri pk-yrityksiin.

Hallituksen lisätalousarvio ja siihen liittyvät esitykset tuovat kipeästi kaivattua tukea pienten yrittäjien ahdinkoon. Yrittäjien työttömyysturvaan on tehty useita tärkeitä muutok- sia. Esitysten mukaan työmarkkinatukea voitaisiin maksaa ilman omavastuuaikaa päätoi-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

misesti yrittäjänä työllistyneelle henkilölle, jonka päätoimisen työskentelyn yrityksessä katsottaisiin päättyneen hyvin laajalle levinneen vakavan tartuntataudin vuoksi. Yrittäjien työttömyysturvaa laajennetaan vielä niin, että yrittäjän päätoimisen työskentelyn voitaisiin tietyin edellytyksin katsoa päättyneen, jos yritystoiminnasta saatava tulo on vähentynyt koronakriisin vuoksi — raja on 1 089 euroa kuukaudessa. Näissä tilanteissa yritystoimintaa ei tarvitsisi siis lopettaa työttömyysturvaa saadakseen.

Hyvä sisukas yrittäjä, itsekkin yrittäjän tyttärenä ja 90-luvun laman aikaa seuranneena tiedän, ettei työttömyysturva ehkä kuulosta houkuttelevalta ratkaisulta. Hallituksen tarkoitus on tällä esityksellä, jota voisi yrittäjän perustuloksikin tituleerata, tukea toimivien yritysten pysymistä pystyssä. Jos korvaavaa työtä ei löydy, tuki auttaa, kunnes yrityksen normaali toiminta voi jatkua. Muutos koskee kaikkia yrittäjiä yrityksen koosta ja yhtiömuodosta riippumatta. Yksinyrittäjät voivat myös hakea 2 000 euron tukea kunnilta koronaviirustilanteissa.

Nyt olisi tärkeää nopeasti löytää keinot jakaa tätä kuntien kautta ohjattavaa tukea ja turvata läpinäkyvä prosessi ja toimeenpanoresurssit kuntiin. Hyvä on huomioida myös tuen tarpeen erot ympäri Suomea allokoitaessa kuntien jaettavaksi tarkoitettua rahoitusta. Suljettu Uusimaa on ottanut korona-iskun tällä hetkellä raskaimmin vastaan. Olen täysin samaa mieltä siitä, että kunnissa on osaamista ja tietoa näistä tukea tarvitsevista yrittäjistä. Lisäksi ely-keskukset ovat jo hyvin kuormittuneita muiden yritystukien kanssa.

Pidän näitä esityksiä erittäin tärkeinä. On tärkeää, että viesti tavoittaa tasapuolisesti tukea tarvitsevat yrittäjät, myös vieraskieliset, jotta he osaavat hakea tarjolla olevia vaihtoehtoja.

Julkisessa keskustelussa koronan aiheuttamat terveysvaikutukset asetetaan hyvin usein vastakkain taloudellisten vaikutusten kanssa. Vaikka ihmishenkien pelastaminen on kaiken keskiössä, olisi kuitenkin tärkeää huomata, että pitkällä aikavälillä taloudellisten tekijöiden vaikutukset esimerkiksi ihmisten hyvinvointiin ovat myös mittavat. Työttömyydestä johtuva syrjäytyminen ja sosiaaliset ongelmat tulevat yhteiskunnalle yhtä lailla kalliiksi. On myös tärkeää pitää huolta maamme yrittäjistä, jotta kriisistä selviytymisen jälkeen meillä olisi jälleen elinvoimaisia yrityksiä, jotka pystyvät työllistämään suomalaisia ja nostamaan talouden jälleen jaloilleen.

Isossa kuvassa on hyvä puhua myös laajemmin Suomen sosiaaliturvasta ja sen kehittämisestä. Nyt olemme esittämässä eräänlaista perustulomallin alkua, joka pitää huolen siitä, ettei yrittäjä tai esimerkiksi freelancer jää tyhjän päälle työtilanteen muuttuessa. Toivottavasti koronakriisin jälkeen perustavanlaatuinen keskustelu perustulokokeilun jatkosta ja käyttöönotosta lisääntyy entisestään ja nyt tehdystä ratkaisusta kerätään tietoa, jota voidaan jälkikäteen analysoida osana sosiaaliturvan kehittämistä.

21.02 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Tervehdin ilolla sitä, että yrittäjien sosiaaliturvaan saadaan viimein parannusta, joskin väliaikaisesti. Tässä tilanteessa tällainen parannus on välttämätön. Kokoomus esitti ensimmäisten joukossa yrittäjille hyvin samanlaista mallia, jota hallitus nyt esittää eduskunnalle. Haluankin kiittää hallitusta, että myös oppositiosta tulleita ideoita on kuultu ja huomioitu. Ongelma ja huoli on nimittäin yhteinen tässä salissa, ja kuulen, että kaikki tästä samasta asiasta tunnumme puhuvan.

On myös hyvä, että työttömyysturvaa voi saada takautuvasti. Jos yksinyrittäjältä lähtivät työt alta heti, kun poikkeusolot todettiin pari kolme viikkoa sitten, niin nyt työttömyysturvaa on mahdollista saada takautuvasti.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Esityksessä ennakoidaan, että noin 70 000 yrittäjää saisi tukea kuukausitasolla. Tämä maksaa noin 160 miljoonaa euroa valtiolle. Esityksessä kuitenkin todetaan osuvasti, että ilman muutostakin etuusmenojen kasvu voisi olla samansuuntainen, kun yrittäjät joutuisivat lopettamaan yritystoimintansa. Nyt esitetty muutos mahdollistaa yritystoiminnan säilyttämisen kriisin yli, mikä on tärkeää. Yritykset tarvitsevat juuri tällaisia siltaavia ratkaisuja.

Niin kuin täällä edellä edustaja Hopsukin totesi, ely-keskukset ovat hyvin kuormittuneita, ja toivon, että käytännön toimeenpanossa huomiota kiinnitetään erityisesti tähän prosessiin. Tuen myöntämisen on tapahduttava mahdollisimman kevyellä menettelyllä, jotta se ei ruuhkauta liikaa TE-toimistoja.

Ministeri ei ole nyt täällä paikalla. Olisin halunnut kysyä häneltä muutaman tarkentavan kysymyksen, mutta mainitsen ne nyt tässä ääneen. Olisin kysynyt, koskeeko nyt esitetty muutos kaikkia yrittäjiä — hallitus nimittäin puhui alun perin vain yksinyrittäjistä ja freelancereista — kun hallituksen esityksestä tämä ei suoraan ilmene. Toinen kysymykseni olisi ollut se, että kun yrittäjien työttömyysturvan voimassaolo jatkuu kesäkuun loppuun mutta lomautettuja työntekijöitä koskeva esitys sen sijaan heinäkuun loppuun, niin miksi on päädytty tällaiseen ratkaisuun.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluaisin esittää käytännön elämästä käytännön esimerkin, jolla haluan edelleen haastaa hallitusta etsimään uusia välineitä yrittäjien auttamiseen. Keskustelin tällä viikolla erään yrittäjän kanssa, joka pyörittää eräässä kaupungissa keskustan kivijalassa vaateliikettä, jonka liikevaihto on yli puoli miljoonaa euroa. Hänen yhtiömuotonsa sattuu olemaan toiminimi, mikä sulkee hänet Business Finlandin avustusten ulkopuolelle, vaikka toiminta voisi yhtä lailla olla oy-muotoista. Se vain nyt sattuu olemaan joskus aikanaan tehty ratkaisu, että he ovat lähteneet toimimaan toiminimellä. Nyt hänelle on tarjolla kunnan jakamana 2 000 euroa, mikä on sinällään hyvä päätös mutta mikä ei tämän yrityksen tapauksessa millään tavalla auta tämän yrittäjän tilannetta, tai sitten vaihtoehtona on työttömäksi heittäytyminen, mikä ei myöskään ole vaihtoehto hänelle, kun varastot on juuri täytetty kevätkuivaimilla, joita hän nyt yrittää myydä edes tappiolla pois. Myöskin siinä tullaan näihin tuloihin, ja tässä me tälläkin hetkellä puhumme aivan erilaisista tasoista.

Toivonkin, että hallitus perkaa vielä erilaisten yrittäjien tilanteita. On hyvä, että on haettu näitä erilaisia ratkaisuja, mutta meillä on vieläkin katvealueissa tällaisia tilanteita. Toivon, että ratkaistaan esimerkiksi se, miten tämän esimerkin mukainen yrittäjä voidaan pelastaa ja estää tervettä yritystä kaatumasta. On kriittisen tärkeää, että ratkaisuisissa haetaan kaikkiaan niin joustavia muotoja, ettei tällaisia väliinpuotoajayrityksiä jää vaan kyetään tunnistamaan yritysten erilaiset tilanteet.

21.06 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tiedämme, että yrittäjyys kantaa Suomea, ja nyt tämän kriisitilanteen ajan on todella tärkeää, että yhteiskunta pystyy tukemaan yrittäjyyden jatkuvuutta niin, että kun normaaliolot aikanaan palaavat, yritykset pystyvät lähtemään tuottamaan sitä lisäarvoa, joka on yhteiskunnan kannalta korvaamattoman tärkeää. On tärkeää, että näitä tilanteeseen helpotusta tuovia lakiesityksiä nyt nopeasti saadaan käsiteltyä, ja sitä myöten saamme sitten turvattua sen, että yhtään sinänsä elinkelpoista ja yhteiskunnalle lisäarvoa tuovaa yritystä ei tarvitse tässä kriisin aikana ajaa alas.

Tämä esitys tuo tietysti nyt turvaa ja ihan konkreettisesti leipää pöytään kaikkein pienimpien yritysten osalta, kun yrittäjille tulee mahdolliseksi saada työttömyysturvaa. Mutta hallitukselta kaivataan nyt kyllä konkreettisia toimia myös vähän suuremmille yrityksille,

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

jotta saadaan oikeasti rahaa kassaan, että päästään pahimman vaiheen yli. On tärkeää, että hallitus on esitellyt monia hyviä ja perusteltuja instrumentteja siitä, miten yritystoimintaa voidaan tässä kohtaa tukea ja helpottaa, mutta edelleen moni äärimmäisen arvokasta työtä tälle yhteiskunnalle tekevä pieni ja keskisuuri yritys on siinä tilanteessa, että kassanpohja ammottaa tyhjiyttään ja sinne tarvitaan välttämättä nyt tilkettä, jotta yrittäjän lapsille on myös leipää pöytään.

Lisäksi tarvitaan vielä selkeämpiä sääntöjä. Kun valtiovalta toivoo kansalaisilta tietynlaista toimintaa tässä epidemian ja pandemian torjuntatilanteessa — toivotaan, että vältämme fyysisistä kohtaamista, pyrimme toimimaan kaikin tavoin niin, että virus ei leviäisi yhtään enempää — silloin pitäisi valtiovalalta tulla lähes toimialalle kuin toimialalle sen kaltaiset selvät pelisäännöt, jotka eduskunta on nyt lailla ravintoloille säätänyt, eli halutaanko, että liikkeet ovat auki, vai eikö haluta, että liikkeet ovat auki. Varmasti samalla tavalla kuin ravintoloidenkin osalta asetuksella voidaan säädellä sitä, milloin ja missä, jos jotain toimintaa voidaan poikkeavalla tavalla harjoittaa, se voitaisiin tehdä. Mutta valtiovalalta tulee tulla nyt kaikenlaisille yrittäjille selvemmat pelisäännöt siitä, miten voidaan toimia, ja niiden yritysten osalta, jotka sitten, kuten vaikkapa nyt ravintolat poikkeuslain voimalla, joutuvat ovensa sulkemaan, pitää tulla reilu kompensatio tämän poikkeustilan ja poikkeusajan yli, jotta yritystoiminta voi sitten jatkua, kun normaalioloihin palataan, ja yrittäjyys pääsee kantamaan Suomea eteenpäin.

21.09 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Esityksessähän ehdotetaan työttömyysturvalain väliaikaista muuttamista. Työmarkkinatukea voitaisiin maksaa päätoimisesti yrittäjänä työllistyneelle henkilölle, jonka päätoimisen työskentelyn yrityksessä katsottaisiin päättyneen, ja päättymisen syynähan olisi tämä laajalle levinnyt, vakava koronataartuntatauti.

Arvoisa puhemies! Nythän tässäkin salissa tehdään arvovalintoja, ja olemme todella tyytyväisiä: kiitän ensinnäkin kaikkia edustajakollegoita hyvistä puheenvuoroista, ja kiitän myös siitä, että hallitus on tuonut nopeasti yhden arvovalinnan meidän eteen, ja se arvovalintahan on tosiaan se, että pidetään mahdollisimman moni yritys toiminnassa tämän kriisin yli, eli ei anneta näiden yritysten kaatua, jotka ovat voineet tähänastisesti hyvin.

Tämän, arvoisa puhemies, halusin tulla toteamaan vielä tähän illan loppuun. Kiitänkin maan hallitusta ja koko eduskuntaa, että nopeasti saadaan tämäkin lakiesitys eteenpäin. — Kiitoksia.

21.11 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Poikkeusolojen johdosta yritysten toimintamahdollisuudet ovat merkittävästi vähentyneet, kuten me jokainen täällä salissa tiedämme. Koronavirusepidemia ja sen rajoittamistoimet sekä kansalaisten kokemaa, aivan aiheellisenkin pelko virusta kohtaan vähentävät merkittävästi taloudellista toimintaa yhteiskunnassa. Tällä on ollut merkittävä vaikutus yrityselämään. Yrityksiltä ovat loppuneet asiakkaat, ja kulutus on pysähtynyt. Tämän ehdotuksen perusteella työmarkkinatukea voitaisiin maksaa päätoimisesti yrittäjänä toimineelle henkilölle, jonka päätoiminen työskentely yrityksessä katsottaisiin päättyneeksi, ja syynä olisi vakava tartuntatauti, ja juuri se tilannehan nyt on. Päätoimisen työskentelyn voitaisiin katsoa päättyneen, jos yritystoiminnasta saatava tulo on vähentynyt tietyn rajan alle.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Puhemies! Päätoiminen työskentely voitaisiin näissä tilanteissa katsoa päättyneeksi myös, vaikka yritystoimintaa itsessään ei lopetettaisi. Työmarkkinatuen saaminen ei siis edellyttäisi yritystoiminnan lopettamista. Tämä on hyvin merkittävä huomio.

Puhemies! Tämä muutos on väliaikainen, ja sen tarkoituksena on tietysti tukea yrittäjien toimeentulon turvaamista koronapandemian aiheuttamien poikkeusolojen aikana. Hallitus toki varautuu myös siihen, että tarvittaessa eduskunnan väliaikaiseksi tarkoitettujen muutosten voimassaoloa jatketaan. Se on hyvin järkevää näinä epävakaina aikoina.

Vaikka nämä ovat tärkeitä ja oleellisia toimenpiteitä, nämä ovat kuitenkin myös, valitettavasti, tämän ajan kuva. Yrittäjät elävät nyt erittäin vakavia aikoja. Hallitus on kohdistanut myös lisäbudjetissaan suoraa tukea miljardin euron verran, ja toivon, että nämä osataan tasoittavat ja hidastavat ahdinkoa.

Puhemies! Aivan lopuksi. Yksinyrittäjille on hallitus lisäbudjetissaan, aivan oikein, kuntien kautta jakamassa 2 000 euron lisäpanostuksia. Ne tulevat erittäin tärkeään kohtaan niin partureille, kuntosaliryrittäjille, kahvilanpitäjille kuin fysioterapeuteille ja niin edelleen. Itse pohdin yksinyrittäjien kohdalla myöskin sitä, olisiko paikallaan myöskin harkita heille elyn tukea. Myös monet yksinyrittäjät tarvitsevat kehittämisrahoja, ja he omaa toimintaansa, omaa yritystään, omaa yksinyritystään myöskin kehittävät tässä ajassa voimakkaasti eteenpäin, ja tässä mielessä myöskin tällainen ely-rahoitus saattaisi olla perusteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että meillä on tässä täysistunnossa kolme lähetekeskustelua käymättä ja pari mietinnön pöydällepanoa, ja sitten on tulossa uusi täysistunto, jossa on kaksi perustuslakivaliokunnan mietintöä.

21.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Valtakunnassa on noin 180 000 yksinyrittäjää, ja heistä erittäin moni työskentelee sellaisilla aloilla, joissa koronaviruksen vaikutukset ovat tuntuvat heidän yritystoiminnalleen, jopa niin pitkälle, että toiminnan edellytykset loppuvat. Täällä on lueteltu jo näitä aloja kampaamoista fysioterapeuteihin, kuntosalien pitäjistä baarien ja kahviloiden pitäjiin, ja niin edelleen. Meillä on iso, iso joukko ihmisiä, jotka ovat pudonneet tyhjän päälle, ja aivan ilmiselvästi yrittäjien normaaliolojen työttömyysturva ei tällä tavalla pysty vastaamaan tähän kriisiin. On hienoa, että nyt olemme ottaneet toimenpiteen, jolla mahdollistetaan takautuvasti — 16.3. alkaen kesäkuun loppuun, nyt ainakin tässä vaiheessa — tämä työmarkkinatuki tilanteessa, jossa ei tarvitse lopettaa sitä yritystä. Eli tässä tehdään sellainen poikkeuksellinen päätös, että yritystoiminnan ei tarvitse päättyä täysin. Siinä sallitaan jopa tämmöinen hieman päälle 1 000 euron liiketoiminnan jatkuvuuskin, jolla sitten se siemen ikään kuin siellä säilyy. Nämä ovat erittäin tärkeitä uudistuksia, ja on tärkeää, että tämä voidaan nyt mahdollistaa ja tullaan selvästi yrittäjiä vastaan — kiitos siitä hallituksen ja myöskin eduskunnan, joka tässä toimii.

Edustaja Hopsu nosti täällä erittäin tärkeän lisäseikan tähän: hyvin monet näistä yksinyrittäjistä ovat ulkomaalaistaustaisia. Ja nyt on selvä tilanne näille ulkomaalaistaustaisille, että heille on hankalampi ylittää tunteita, tietää siitä, että yhteiskunta tulee heitä vastaan. Siellä ovat myöskin kielirajoitteet vastassa heidän lähestyäkseen sitä kuntaa, Kelaa, tahoja, joista tätä tukea voisi saada. Ja kannattaa muistaa, että meillä on yli 10 000 ulkomaalaistaustaista yksinyrittäjää — eli yli 10 000 ulkomaalaistaustaista yksinyrittäjää, jotka työllistävät 30 000 ihmistä, liikevaihto on 4 miljardia euroa. Tämä on erittäin suuri ryhmä, joka tässä on hyvin haavoittuvassa asemassa. Nyt täytyy myöskin tehdä se, että selkeästi pystytään myöskin tulemaan heitä vastaan, niin että on olemassa palvelut

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

siten, että tämä ontuva kielitaitokaan tässä tapauksessa ei muodostu kynnykseksi ja etteivät ihmiset putoa tyhjän päälle. Siinä mielessä kiitos edustaja Hopsulle siitä, että nostitte tämän asian esille. Tämänkin puolesta tämä täytyy tunnistaa.

Erittäin tärkeä aloite, yrittäjille tärkeä, ja me olemme tänään käsitelleet myöskin työntekijöiden tilannetta vastaavalla tavalla työttömyysturvan osalta. Hienoa, että hallitus toimii ripeästi.

21.17 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on merkittävä pikauudistus, niin kuin tässä on moneen kertaan todettu. Ehkä itselleni tässä kaikista merkittävintä on se, että kaikki yrittäjät ovat samalla viivalla ja työttömyysetuuden saaminen edellyttää, että henkilö ilmoittautuu kokoaikatyötä hakevaksi työttömäksi työnhakijaksi. Tämä lause ehkä kertoo sen koko tämän paketin kokonaisuuden.

Päivällä kuitenkin oli puhetta myös ammattiuurheilijoiden roolista, ja heihin myös edustaja Multala viittasi, ja toivonkin itse, että myös tämä kortti katsotaan jatkoa ajatellen.

Toivon myös, että tulevaisuudessa ja nyt tätä lakiesitystä eteenpäinvietäessä seurataan, että Kelan resurssi on riittävä tässä muuttuvassa tilanteessa. On pystyttävä keventämään käsittelyjä ja sujuvoittamaan koko kokonaisuutta.

Ja sitten se tiedottaminen: sen täytyy olla selkeää ja järkevää ja oikea-aikaista, niin että jokainen yrittäjä sitten varmasti saa oikea-aikaisen ja oikean tiedon.

21.18 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys yrittäjien työttömyysturvan järjestämisestä näissä poikkeusoloissa on taidokkaasti laadittu. Olennaista on se, että työmarkkinatuen saaminen ei edellyttäisi yritystoiminnan loppumista vaan päätoiminen työskentely voitaisiin näissä tilanteissa katsoa päättyneeksi, vaikka yritystoimintaa ei lopeteta. Työnhakijan oma ilmoitus yrityksessä työskentelyn päättymisen syystä riittäisi etuusoikeuden selvittämiseksi.

21.19 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on erittäin tärkeä ja odotettu, ja monet yrittäjät, joita täällä on jo paljon lueteltu, kuten esimerkiksi kampaamo- tai kosmetologiyrittäjät, monet tällaiset kivijalkaliikkeissä toimivat pienyrittäjät tai yksinyrittäjät tai muutamia henkilöitä työllistävät yrittäjät, tästä esityksestä varmasti hyötyvät, ja se varmasti monen mieltä huojentaa, varsinkin kun tässä esityksessä mahdollistetaan takautuvasti työttömyyskorvauksen piiriin pääsy.

Ainoana ehkä huolenaiheena on, että kun monella tilanne on erittäin heikko jo tässä vaiheessa, kun viikkoja on kulunut ja asiakasvirta on tyrehtynyt vähitellen ja erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla jo monta viikkoa sitten, niin nyt kun tämä esitys täältä eduskunnasta oletettavasti ainakin puheiden perusteella varmaan yksimielisestikin eteenpäin menee, niin päästäänkö sitten niitä maksatuksia vauhdikkaasti saamaan käyntiin ja mahdollisimman kevyellä käsittelyllä eteenpäin. Täällä aiemmin jo ministeri Pekonen vakuuttikin, että se ongelma on tiedostettu ja siihen tullaan puuttumaan, ja on erittäin hyvä, jos näin tehdään. On erittäin tärkeätä, että yrittäjät, jotka ikään kuin yrittäjäriskin puitteissa ovat päättäneet sen yrityksensä perustaa mutta eivät tällaiseen tilanteeseen tietenkään ole voineet varautua, saavat tästä nyt sitten nopeasti huojennusta omaan toimeentuloonsa.

Se, mikä tässä hallituksen toistaiseksi esittelemässä paketissa ja tukitoimissa varmasti nyt helpottaa, on se, että tässä on nyt ainakin kaksi erilaista tukimuotoa pienille yrittäjille ja yksinyrittäjille. Toinen on se kuntien kautta jaettava tuki, joka tulee olemaan oliko se mak-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

simissaan 2 000 euroa, ja tämä on nyt sitten se toinen niistä. Sitten on paljon vielä sellaisia yrittäjiä, jotka eivät oikein ole ainakaan varmasti minkään näistä tukitoimista piirissä, ja mitä tuolta kentältä nyt kuuluu, niin suurin haaste monelle on ne vuokratulot, jotka juoksevat. Joillain on tuuri, jos sattuvat sellaisessa kaupungissa yrittäjänä toimimaan, joka on suostunut antamaan jopa kokonaan anteeksi vuokratuloja, tai ainakin moni kaupunki ja kunta on suostunut niitä lykkäämään, jolloin ei kassa mene heti miinukselle, mutta sitten on paljon sellaisia suurempia vuokranantajia, jotka eivät vielä ole lähteneet helpottamaan millään tavalla vuokralaisten asemaa. Tässä todella toivoo, että tähän nyt saataisiin myös lakihelpotuksia, joita saattaisi olla esimerkiksi se, että mahdollistetaan vuokralaisille ja myöskin yrityksille, jotka ovat vuokralla, lakisääteisesti yhden kuukauden irtisanomisaika, jolloin tulisi tällainen jonkinlainen mahdollisuus, parempi neuvotteluasema, sanotaanko näin, näille vuokralaisille isoja vuokranantajia vastaan, koska kuitenkin varmaan kumpikin osapuoli toivoisi monissa näissä tapauksissa, että he pystyisivät yritystoimintaa siellä jatkossakin jatkamaan, koska se olisi myös vuokranantajan etu, että vuokralaiset siellä pystyisivät.

Toivottavasti hallitus nyt pohtii kaikenlaisia erilaisia keinoja, joilla mahdollistetaan myös se, että semmoiset yritykset, jotka nyt näistä kahdesta tukitoimesta eivät sinällään kassavirtaongelmaansa apua saa, vielä sitten pääsisivät mukaan tähän, jotta pääsisivät tästä kriisistä yli ja pystyisivät jatkossakin työllistämään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta ennalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.33 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä laiksi ulkomaalaisten työnteko-oikeuden laajentamisesta ehdotetaan, että sallittaisiin kaikille laillisesti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille työnteko huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla ja tehtävissä. Tässä kyse on tehtävistä, joissa kansanterveyden takia tapahtuva rajaliikenteen rajoittaminen Suomen rajoilla aiheuttaa työvoimapulaa. Kyse on näin ollen tehtävistä, jotka maini-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

taan komission 30. päivä maaliskuuta antamissa tiedonannoissa tehtävinä, joiden osalta jäsenvaltioiden tulisi sallia rajaliikenne. Näitä ovat esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaiset, maatalousalan kausityöntekijät, kuljetushenkilöstö, elintärkeän tai muuten välttämättömän infrastruktuurin parissa työskentelevät henkilöt, elintarviketeollisuuden työntekijät sekä vanhustenhoidon ja muun hoitotyön tekijät.

Tämä laki siis koskisi kaikkia maassa jo nyt oleskelevia ulkomaalaisia eli kaikkia voimassa olevia oleskelulupia, viisumeita ja kausityötodistuksia. Laki tukee näin ollen omaehtoista varautumista maassa ilman että rohkaistaan ihmisiä matkustamaan yli rajojen.

Me tiedämme nyt, että rajaliikennettä siis rajoitetaan ja liikenneyhteydet Suomeen ovat heikentyneet merkittävästi. Yhtä lailla lähialueilla ihmisiä kehoitetaan olemaan matkustamatta ulkomaille, ja monet maat myös estävät ulkomaille matkustamisen.

Suomen edustustoissa kapasiteetti käsitellä lupahakemuksia on tällä hetkellä hyvin rajallinen, ja näin ollen siltä varalta, että maahan saadaan myös uutta ulkomaista työvoimaa, laki koskisi myös sitten heitä.

Eli tämä laki on tähdätty nyt poikkeusoloihin, ja ykkösvaihtoehtona oli tämän voimassaolon kytkentä valmiuslain soveltamiseen, mutta se sitten osoittautui aika mutkikkaaksi, joten näin ollen tässä esitetään, että laki olisi voimassa tämän vuoden loppuun saakka. Jos se pitää kumota aiemmin, niin sitten se esitetään kumottavaksi, mutta jos poikkeustila jatkuu yli vuodenvaihteen, niin sitten esitetään sitä jatkettavaksi. Näin ollen tällä pyritään varmistamaan sitä, että me pystyisimme huoltovarmuuden kannalta tärkeissä tehtävissä varmistamaan mahdollisimman hyvin työvoiman saatavuuden, ja sitä, että nämä säännökset olisivat tältä osin joustavia, niin että ihminen voi siirtyä työpaikasta toiseen ilman vaikeutettuja prosesseja. — Kiitos.

18.36 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on ryhtynyt pikaisesti toimiin, jotta tässä kriisitilanteessa suomalainen yhteiskunta toimii ja jotta meillä olisi myöskin tämän kriisin jälkeen yhteiskunta, jossa on mahdollista esimerkiksi kaupasta ostaa suomalaisia tuotteita. Tällä esityksellä on tarkoitus varmistaa suomalaisen yhteiskunnan pärjääminen ja esimerkiksi suomalainen ruoantuotanto. Siitä haluan myöskin antaa kiitoksen ministeri Haataiselle, että tämä esitys on pikaisesti saatu tänne eduskuntaan.

Tässä on siis tarkoituksena, että meillä on myös kriisin jälkeen lautasilla ruokaa, ja suomalaista ruokaa, mutta on myös tarkoitus varmistaa se, että kun tämä kriisi on saatu hoidettua, niin nämä ruoan hinnat eivät olisi aivan pilvissä sen takia, että tarjontaa on vähän.

Olenlainen osa esityksessä mielestäni on se, että tähän koskee jo tällä hetkellä Suomessa olevia ja työluvan omaavia ulkomaalaisia henkilöitä, aivan kuten ministeri Haatainen tässä toi esille. Meillä on rajat tällä hetkellä kiinni, täältä ei voi lähteä pois, eikä tänne voi tällä hetkellä tulla, joten on mielestäni aivan järkevää ja luonnollista, että mahdollistamme jo täällä olevien oleskeluluvan omaavien henkilöiden työnteon myös muilla kuin heidän tällä hetkellä työskentelemillään aloilla.

Mielestäni on tärkeää myös huomioda, että tässä esityksessä tämä laki on sidottu määräaikaan. Sen on tarkoitus olla voimassa vuoden loppuun asti. Ja kuten ministeri toi esille, sitten jos tämä kriisitilanne hellittää, tämä laki on mahdollista myös purkaa.

Toinen tärkeä huomio liittyy siihen, että tämä esitys koskee vain tiettyjä aloja. Ja näitä aloja on lueteltu tässä esityksessä. Ne liittyvät erityisesti huoltovarmuuteen ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisiin aloihin, kuten maatalouteen, rakentamiseen ja elintarvikealaan.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

No, me pääsemme tätä hallintovaliokunnassa vielä perkaamaan, ja hyvä niin. Mutta olisin vielä kysynyt ministeriltä, että onko niin, että myös näihin aloihin ja näihin työtehtäviin liittyy tämä tavanomainen työsuojeluun liittyvä valvonta ja muu työmarkkinoiden valvonta, jota tällä hetkellä hoitavat useat eri viranomaiset, kuten avit.

18.39 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on tuiki tarpeellinen Suomen huoltovarmuuden näkökulmasta. Esityksellä sallitaan kaikille laillisesti maassa oleville kolmansien maiden kansalaisille työnteko huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla ja tehtävissä, joita on määritelty komission tiedonannossa.

Arvoisa puhemies! Nämä alat, jotka tässä on lueteltu, ovat olleet vuosia sentyyppisiä, että ulkomaisen työvoiman käyttö on niillä ollut välttämättömyys. On fakta ja totuus, että suomalaiset kurkut, tomaatit, mansikat, ja niin edelleen, maataloilla eivät olisi kasvaneet viime vuosina ilman ulkomaista työvoimaa. Totta kai on päivänselvää, että tässä tilanteessa, kun toisaalta lomautetaan muista tehtävistä, pitää hallituksen löytää polku ja työllistää näitä suomalaisia näihin tehtäviin, mutta jo pelkästään maataloustuottajat ovat arvioineet, että näidenkin päätösten jälkeen, mitä tässä tehdään, kriittisten, siis välttämättömien, työntekijöiden tarve ulkomailta, lähinnä nyt Itä-Euroopasta — Ukraina, Valko-Venäjä, tämän tyyppiset maat, mistä näitä on tullut — on edelleen kaksi—kolmetuhatta. Ja tässä onkin nyt sitten haastava tilanne, kun rajat ovat kiinni, ja tekisin tässä nyt semmoisen kysymyksen, joka on aika vaikea kysymys: Miten tämä ratkaistaan seuraavien viikkojen aikana? Onko hallituksella joku keino, jolla saadaan näitä välttämättömiä työntekijöitä, joita voi olla tosiaan parituhatta maataloustuottajien mukaan? Onko niitä tässä tilanteessa mahdollista Suomeen saada? Jos päätelmä on se, että tilanne on mahdoton, niin sitten meidän kyllä täytyy todella ripeästi löytää ne ratkaisut, että tämä vastaava määrä työntekijöitä saadaan sitten kotimaisista voimista liikkeelle. Siihen tarvitaan kannustavuutta, siihen tarvitaan työvoiman liikkuvuuteen liittyviä ratkaisuja — hyvin vaikea kokonaisuus, mutta erittäin oleellinen, kun kasvukausi maaseudulla ja maataloudessa on nyt ovella.

18.42 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on kannatettava ja tärkeä. Kiinnitän huomiota tässä nyt lyhyesti, jotta muutkin ennättävät puhua, vain mittakaavaristiriitaan. Täällä todetaan, että normaalivuonna puutarhasektorilla on ollut ulkomaista työvoimaa noin 16 000 henkeä, ja jos työvoimaa ei saada, niin meillä ei ole satoa korjattavaksi, ja uhkana ovat myös monen tilan kohdalla konkurssit varsinkin erikoisviljelyn osalta. Kun tarve on näin mittava, niin täällä esityksessä kuitenkin todetaan, että vaikka tätä työvoiman tarjontaa tällä esityksellä voitaisiin potentiaalisesti lisätä kymmenillä tuhansilla, niin käytännössä arvioidaan, että työllisyysvaikutus jää joihinkin satoihin. Eli tämä ristiriita on kyllä valtavan suuri, ja siitä voimme nähdä, että tämä ei valitettavasti tätä ahdinkoa kokonaan poista.

Arvoisa puhemies! Jotta salissa olisi mahdollisimman vähän väkeä näin korona-aikana, niin lähden tuonne huoneeseen kuuntelemaan tämän keskustelun jatkoa ja myös ministeri Haataisen vastauksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Oikein.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

18.43 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on kyllä tarpeellinen, ja jos mietii erityisesti maatalouden ahdinkoa, niin tosiasia on se, niin kuin edustaja Räsänen tuossa sanoi, että tämä on hyvä alku mutta riittämätön itsessään. 16 000 kausityöntekijällä, jotka meillä työskentelevät maataloudessa, marjatiiloilla ja pelloilla, ei pystytäkään vastaamaan tähän työntekijätarpeeseen, mutta nyt on ehdottomasti kaikki kivet käännettävä ja todellakin kannustettava ihmisiä hakeutumaan maatilatalouden töihin. Tämä on meille nyt kansallinen huoltovarmuuskysymys, että meidän elintarviketuotanto pysyy tolpillansa tämän kriisin aikana.

Tässä yhteydessä, kun kyselytunnillakin oli puhetta siitä, että moni nuori on kesätyöntekijä, potentiaalinen sellainen, ja on saanut jo tässä vaiheessa tiedon siitä, että kesätyöpaikka ei toteudukaan, niin tässä kyllä mielestäni olisi äärimmäisen tärkeää suunnata nuorille ihan jonkunlainen rekrykampanja, jolla heitä kannustettaisiin sinne mansikkapelloille ja marjatiiloille. Siihen aikaan kun itse olin nuori, niin kyllä siellä Pohjois-Savon mansikkapelloilla meitä aika monta oli poimimassa, ja se oli siihen aikaan koululaisten, voisi sanoa, suosituin kesätyö. Tänä päivänä ei suomalaisia koululaisia juurikaan tuolla mansikkapelloilla näy, tai se on ainakin harvinaisempaa.

Sitten toinen sellainen asia, mitä mietin, on se, että kun meillä on turvapaikanhakijoita, joilla on työnteko-oikeus olemassa, ja heillä on tämä vastaanottoraha, jonka he saavat — vähän samalla tavalla kuin perussuomalaiset esittivät, että olisi mahdollisuus työttömyyskorvausta menettämättä olla työnteossa ja saada lisäansioita — niin olisiko tässä myöskin mahdollisuus ajatella, että niillä turvapaikanhakijoilla, joilla on olemassa se työnteko-oikeus, tämä vastaanottoraha pysyisi samana, ja heillä sillä tavalla olisi kannustin lähteä tässä tilanteessa auttamaan maataloille ja marjatiiloille. Sinällänsä se ei itsessään muuta sitä heidän prosessiaan tai tuo siihen mitään uutta tai muutosta, vaan heidän turvapaikkaoikeutensa tutkitaan ihan niin kuin siihenkin saakka. Tämä työnteko-oikeus ei itsessään ole tuonut siihen mitään muutosta tähänkään saakka, ja siinä mielessä voisi ajatella, että myöskin tämä voisi olla yksi sellainen mahdollisuus, jolla saataisiin lisää työntekijöitä maataloille.

Tämä maatalojen hätä on nyt ihan oikea. Esimerkiksi marjatiiloilla aika pian alkaa olla se tilanne — tietysti nyt vähän riippuen pohjoinen—etelä-sektorista, maantieteellisestä sijainnista — että aika paljon alkaa olla jo sitä niin sanottua valmistelevaa työtä, johon nyt tarvittaisiin sitä työvoimaa, ja siinä mielessä nyt täytyy kyllä suomalaisessa yhteiskunnassa kaikki kivet kääntää ja pohtia, millä tavalla tämä tilanne saadaan ratkaistua. Jossain vaiheessa esitettiin sitä, että viimeinen hätäkeino on sitten se, että varusmiehet lähtevät tuonne marjapelloille. Jostain puolueesta taidettiin se ajatus jo sinällänsä torpata, mutta jos todellakin menee siihen viimeiseen tinkaan, että mistään muualta ei saada meillä avustajia maatilatalouteen, niin kyllä sekin minusta keinona, viimeisenä keinona, on myöskin mietittävä.

Emme me voi Suomessa ajatella niin, että meidän ruoka- ja elintarviketeollisuuden ketjut jäävät ja katkeavat siihen, että me emme saa sieltä niitä satoja korjattua, ja siksi tämä on niin äärimmäisen tärkeä kysymys.

18.47 **Riikka Purra ps:** Arvoisa puhemies! Esityksessä halutaan muuttaa ulkomaalaislakia ja EU:n ulkopuolelta tulevien kausityöntekijöiden maahantuloa ja oleskelua koskevaa lakia väliaikaisesti koronakriisistä johtuen.

Maataloudessa erityisesti satokaudella marjanpoiminnassa ja muissa vastaavissa tehtävissä ulkomaalaisten osuus työntekijöinä on erittäin korkea. Suuri osa näistä ihmisistä on

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

kausityöntekijöitä. He tulevat maahan, tekevät työtä ja lähtevät maasta. He eivät kuormita sosiaaliturvaa ja palveluita eivätkä jää maahan työn loppumisen jälkeen. Lähtömaita ovat esimerkiksi Ukraina, Valko-Venäjä, Thaimaa, Venäjä, vähemmän ihmisiä tulee enää Baltiasta ja Puolasta.

Maataloudessa ja puutarhoilla työskentelee Suomessa vuosittain 16 000 kausityöntekijää. 1 500 työntekijän tarve on arvioitu kriittiseksi maa- ja metsätalousministeriön ja Huoltovarmuuskeskukseen mukaan. Syy maahanmuuttajatyövoiman suurelle määrälle on alan vaatimaton palkkaus. Maaseudun Työnantajaliiton ja Teollisuusliiton työehtosopimuksen mukaan tuntipalkat liikkuvat noin 8,5 euron ja 11 euron välillä, opiskelijoilla vain 6 euroa tunnissa.

Perussuomalaisilla ei ole mitään kausityöntekijöitä vastaan. Kausityöntekijä, jonka työpanoksesta on hyötyä ja josta saadaan veroja, on eri asia niin taloudellisesti kuin muiltakin osin kuin henkilö, joka jää maahan millä tahansa oleskeluluvalla ja kuormittaa sosiaaliturvaa ja palvelurakennetta yleensä yhtä paljon riippumatta varsinaisesta statuksestaan. Kausityöntekijöiden osalta maatalouden tilanne on vaikea, koska rajamme ovat kiinni.

Esityksessä esitetään, että muilla aloilla lomautettuja ja työttömäksi jääviä, työperusteisilla oleskeluluvilla asuvia ulkomaalaisia voitaisiin hyödyntää maatalouden kausityössä. Voimassa oleva ulkomaalaislainsäädäntö ei mahdollista tällaista alanvaihtoa. Tämän muuttaminen on tietysti järkevää. Järkevää olisi myös hyödyntää huomattavan alhaisesta työllisyydestä kärsiviä ei-työperäisen oleskeluluvan ja kansainvälisen suojeluaseman saaneita. Maassa on valtava ja yhä kasvava ulkomaalaisten työttömien reservi. Kuten tiedämme, koronaepidemia lisää merkittävästi myös suomalaisten työttömyyttä.

Arvoisa puhemies! Kiireellisesti annettu ja ilmeisen kiireessä valmisteltu hallituksen esitys on epäselvä. Yhtäältä siinä esitetään edellä käsittelemiäni järkeviä ja kannatettavia asioita, toisaalta mukaan on ujutettu muita niin sanottuun työperäiseen maahanmuuttoon liittyviä perinteisiä hankkeita, joilla 1) ei pitäisi olla mitään tekemistä maatalouden sato-työn tai muun juuri ulkomaalaista työvoimaa kaipaavien alojen kanssa ja 2) jotka eivät koskekaan jo maassa olevia ulkomaalaisia vaan tulevaisuudessa saapuvaa tai saapuvaksi toivottavaa maahanmuuttoa.

Esityksessä sanotaan, että koronatilanteen vuoksi haasteena on saada riittävästi työvoimaa myös rakennusallalle ja telakkateollisuuteen sekä kuljetusaloille. Kaikilla näillä aloilla on jo ilman koronaakin ollut merkittävää kotimaista työttömyyttä, puhumattakaan ajasta nyt. Samat ongelmalliset kannustinloukut koskettavat yhtä lailla ulkomaalaista sen jälkeen, kun hän on varmistanut maahan jäämisen. Työttömyysetuudet ja sosiaaliturvamme eivät kannusta ottamaan vastaan matalasti palkattua tai lyhytkestoista työtä, varsinkaan, jos henkilö sijaitsee korkeiden asumiskustannusten alueella, ja erityisesti mikäli perheessä on lapsia. Palkka on liian alhainen sosiaaliturvaan nähden, tai sosiaaliturva on liian korkea palkkaan nähden. Meillä on kohta Suomessa 320 000 uutta lomautettua tai työtöntä edellisten työnhakijoiden lisäksi. Työhalukkuutta varmaankin löytyisi, jos hallitus toisi eduskuntaan lain, joka mahdollistaisi esimerkiksi kausityön tekemisen maataloilla ilman, että sillä on vaikutuksia varsinaisesta työstä lomautuksen tai irtisanomisen perusteella saatavaan etuuteen. Tätä perussuomalaiset on tänään esittänyt. Tällä tavoin kausitöiden houkuttelevuus myös suomalaisten silmissä kasvaisi.

Arvoisa puhemies! Toinen esityksen merkittävä ongelma on siis se, että se ei käsittele vain maassa jo olevia ihmisiä vaan vihjaa myös uusista maahanmuuttajista. Nimenomaan vihjaa, sillä kohdat, joissa asiasta puhutaan, ovat hyvin lyhyitä ja sanomassaan epäselviä.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Eri alojen elinkeinojärjestöt ovat esittäneet perusteluja ulkomaisen työvoiman välttämättömyydestä eri toimialoilla. Perusteluissa viitataan toimialan ja tehtävien kriittisyyteen joko huoltovarmuuden tai alan yritysten elinkeinon ja toimeentulon vaarantumisen tai molempien kannalta.

Perussuomalaisten mielestä on vastuutonta haluta maahan lisää ihmisiä, kun niin ulkomaalaisten kuin suomalaisten lomautukset ja työttömyys lisääntyvät merkittävästi. Suomen rajojen on määrä olla koronaepidemian vuoksi kiinni — eivät ne ole: ne Suomen ulkomaanedustustot, jotka ovat auki, käsittelevät tälläkin hetkellä näiden niin sanottujen kriittisten alojen viisumi- ja oleskelulupahakemuksia. Komissio julkaisi muutama päivä sitten luettelon näistä kriittisistä aloista, mutta kuten edellä sanoin, hallitus tulkitsee tätä laiveasti. Nähtävästi kaikkia aloja, joissa on merkittävästi ulkomaalaisia työntekijöitä, voidaan hallituksen mukaan pitää kriittisinä, olipa syy alan korkealle ulkomaalaisedustukselle mikä tahansa. Perussuomalaiset taas on sitä mieltä, että päinvastoin tavoitteena pitäisi olla, että yksikään kriittinen ala ei voi nojata ulkomaalaiseen työvoimaan ja sen saatavuuteen.

Esityksen perusteella siis myös muihin kuin jo maassa oleviin ulkomaalaisiin sovellettaisiin samoja ehtoja. Esityksessä sanotaan: ”Siltä osin kuin rajaliikenteen rajoituksista huolimatta maahan saapuu työvoimaa ulkomailta, nämäkin voisivat karanteenin jälkeen työskennellä kaikilla edellä mainituilla aloilla lupatyypistään riippumatta.” Esitys ei ole johdonmukainen hallituksen rajaliikenteen vähentämistä koskevan tavoitteen kanssa. Se on johdonmukainen tämän osalta ainoastaan esityksen siltä osin kuin kyse on jo maassa olevista henkilöistä, mutta esitys koskee myös poikkeustilan aikana myönnettäviä uusia oleskelulupia ja viisumeita myös muilla kuin oikeasti kriittisillä aloilla, kuten maataloudessa. Alojen määrittäminen kriittisiksi vain siksi, että niillä on paljon ulkomaalaisia, kiertää koronarajoituksia ja poikkeuslakeja. Tämä tehdään ennen kuin on edes yritetty etsiä keinoja saada työvoimaa maamme sisältä.

Arvoisa puhemies! Esitys on kannatettava jo maassa olevien ulkomaalaisten osalta. Huomionarvoista kuitenkin on, että jos esitys koskisi vain heitä, se olisi jo itsensäkin mielestä turha. Siinä nimittäin sanotaan näin: ”Se lisää työvoiman tarjontaa potentiaalisesti kymmenillä tuhansilla henkilöillä, mutta käytännössä työllisyysvaikutuksen voi odottaa jäävän joihinkin satoihin.” Kyse ei ole muutamastasadasta maassa olevasta ulkomaalaisesta. Tavoite on helpottaa matalapalkka-aloille saapuvaa maahanmuuttoa, vaikka rajamme ovat kiinni ja vaikka maa on pian täynnä lomautettuja ja työttömiä ihmisiä.

18.55 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan hallituksen esityksessä esitetään ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaista muuttamista. Esityksellä vähennettäisiin talousvaikeuksia erityisesti maataloudessa ja puutarhailalla, ja se on siinä mielessä tärkeä, että on erittäin merkittävää, että sopivan kausityövoiman saanti pystytään turvaamaan.

Tässä on näitä aloja lueteltu, mutta osittain tämä liittyy myöskin tähän komission tiedonantoon, ja komission tiedonannossa nämä tehtävät, jotka on määritelty välttämättömiksi tehtäviksi ja tarpeiksi, ovat muun muassa terveydenhuollon ammattilaiset, maatalousalan kausityöntekijät, kuljetushenkilöstö, elintärkeän tai muuten välttämättömän infrastruktuurin parissa työskentelevät henkilöt, elintarviketeollisuus sekä eri hoitotyöntekijät. Ajattellaan nopeasti, että kattava lista, mutta yksi kausityöntekijöitä paljon käyttävä ala Suo-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

messä on erilaiset luonnontuotealat. Eli puhutaan marjanpoimijoista ja kaikesta siitä, mitä tuolla meidän metsissämme on ja mitä myöskin elintarvikkeiksi jalostetaan. Me kaikki tiedämme, että suurimmaksi osaksi, lähes täysin, niiden poimuu ja keruu on ollut kausityöntekijöiden varassa. Näitä ei tässä komission tiedonannossa ole, ja kun ei tähän hallituksen esitykseen ole voinut aikaisemmin tutustua, niin en nyt ainakaan nopeasti etsittynä löytänyt niitä myöskään täältä hallituksen esityksestä.

Omavaraisuus on näinä aikoina tärkeämpi kuin monen muun osalta vuosiin on ajateltu. Henkilökohtaisesti olen aina ajatellut, että se on tärkeää, mutta jos tiedetään, että EU:n tasollakin osa maista on jo ryhtynyt rajoittamaan elintarvikkeiden vientiä omien rajojensa ulkopuolelle, niin ymmärretään se, että on tärkeää, että me täällä Suomessa nostamme omavaraisuusastetta. Kysyisinkin siis ministeriltä: näettekö ja onko tämä niin, että tämä hallituksen esitys koskettaa myöskin tätä luonnontuotealaa, ja jos ei kosketa, niin onko TEM valmistautunut siihen, että asetuksella se säädetään sitä koskettamaan? Me tietenkin aloitamme hallintovaliokunnassa huomenna tähän liittyen kuulemiset, mutta tämä asia olisi hyvä olla aikaisemmin.

Tämä laki on nyt siis voimassa tämän vuoden loppuun, mutta tässä hallituksen esityksessä ei selkeästi tuoda esiin, että jos henkilö, jolla on nyt siis oleskelulupa, saa työluvan näille huoltovarmuusaloille vaikka nyt toukokuussa, niin saako hän sen vuoden loppuun vai saako hän sen vaikka vuodeksi tai puoleksitoista vuodeksi. Eli onko se työluva voimassa näillä huoltovarmuusaloilla myös tämän lainsäädännön mahdollisen päättymisen jälkeen?

Näihin kahteen kysymykseen toivon ministerin vastausta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen, 3 minuuttia.

18.58 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Tässä tuli iso liuta kysymyksiä, toivottavasti 3 minuuttia riittää.

Puheenvuoroissa kysyttiin nyt paljon siitä, keitä nämä koskevat. Edustaja Heinäluomani nosti esiin ensimmäisen kysymyksen siitä, että koskeehan nyt sitten näitä aloja, työntekijöitä, samat pelisäännöt kuin muita työelämässä. Kyllä, työehtosopimukset ja työsuojelu ja valvonta, kaikki nämä ovat ihan samat kuin meillä täällä Suomessa.

Sitten täällä edustaja Talvitie kysyi, onko luonnontuoteala tässä sisällä. Kyllä, se sisältyy kausityön käsitteen alle, eli se on siinä mukana. Lupa myönnetään ihan normaalisti, ja tämä lupa koskee vain työoikeutta, joka tässä myönnetään.

Sitten kun edustaja Purra puhui tästä rajaliikenteestä ja muusta, niin tämä ei koske nyt rajaliikenteen rajoittamista. Nämä asiat ratkaistaan ihan erikseen valtioneuvostossa.

Ja sitten kysymys siitä, koskevatko nämä työoikeuden omaavia turvapaikanhakijoita. Tämä on meillä nyt yhteistyössä työn alla Migrin kanssa. Tässä tietysti etuna olisi se, että nämä vastaanottokeskukset ovat lähellä näitä paikkoja, missä tätä työtä myös tehdään, eli tässä on tällainen kohtaantokysymys myös, että ihmiset ja työpaikat kohtaisivat. Liikkuvuus saattaa olla rajallinen, mutta tätä palvelisi se, että ollaan lähellä.

Sitten edustaja Räsänen puhui, että tämä on pieni asia. Mutta tavallaan pienistä puroista kootaan nyt isompaa virtaa. Meidän on pakko toimia näin, että etsitään kaikki keinot, ja tämä esitys nyt omalta osaltaan edesauttaa sitä, että saataisiin nyt sitten työvoimaa turvattua maatalouteen ja erityisesti puutarha-alalle.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Tällä todellakin on kiire, koska nyt tällä hetkellä siellä kylvetään ja istutetaan taimia ja nyt tarvitaan jo työntekijöitä. Tästä syystä me olemme yhdessä nyt käymässä, maa- ja metsätalousministeriö ja TEM, alan toimijoiden kanssa tätä läpi ja etsimässä keinoja, millä voidaan kampanjoida, ja TEM-johtoisesti ollaan nyt sitten myös rekrytointikampanjaa tekemässä, ja kohdennetaan tätä muun muassa opiskelijoihin, kuten edustaja Essayah tässä hyvin esitti. Eli me tarvitsemme tavallaan tällaiset kansalliset kausityötalkoot.

Itse olen ollut marjoja poimimassa kahtena kesänä opiskelijana, varmaan Essayahin kanssa samoilla puutarhoilla tai mansikkapelloilla. Tiedän tämän työn, ja tämä voisi olla opiskelijoille ihan hyvä keino saada elantoa ja tiliä nyt näinä aikoina, kun kesätöitä ei ole ihan varmaan sen oman opiskelualan osalta löydettävissä. Toivoisin, että meillä olisi tällainen kansallinen, yhteinen tahtotila siinä, että me huolehdimme tästä, koska ihan oikeasti tämä on semmoinen asia, että jos me nyt emme saa näitä kasveja kasvamaan ja puutarhoille istutuksia kuntoon, niin meillä ei ole sitä satoakaan, mitä sitten voidaan myöhemmin korjata. Eli tämä on meidän huoltovarmuuden, ruokahuollon ja omavaraisuuden kannalta tärkeä asia.

Kaikkia näitä asioita, joita tässä tuli esiin, minä vien kyllä eteenpäin, ja monia näitä ollaan valmistelemaan ministeriössä. Tulemme sitten tekemään esityksiä vielä jatkoon, ja maa- ja metsätalousministeriö on tosi tiiviisti mukana yhteisissä talkoissa. Tämä on iso ja tärkeä asia. Omalta pieneltä osaltaan tämäkin laki on merkittävä, koska tämä varmistaa sen, että nyt nämä täällä olevat maahanmuuttajataustaiset ihmiset voivat myös tällä alalla toimia ja vaihtaa työpaikkaa sujuvasti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.03.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.23.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 14 käsittelyä.

21.23 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä, joka sinällään on kannatettava, aikaisemmin jo täällä salissa käsiteltiin, eli tässä pyritään nyt mahdollistamaan täällä jo olevien ulkomaalaisten työntekijöiden työn tekeminen ikään kuin nykyisistä rajoituksista piittaamatta, työpaikan vaihtaminen, mikä on tietenkin järkevää. Tämä ja moni muu näistä esityksistä nostaa hyvin esiin sen meidän yhteiskunnassamme olevan ongelman, että monessa kohdin meidän ei välttämättä kannata tehdä kaikenlaisia töitä tässä yhteiskunnassa. Nyt meillä on kriittisillä aloilla, esimerkiksi maataloudessa, paljon sellaisia töitä, joihin ei löydy työntekijöitä, ja siitä on merkinä se, että monet näistä työntekijöistä ovat sellaisia, että he tulevat tänne kausityöntekijöiksi ja sitten lähtevät sen jälkeen takaisin kotimaahansa.

On sinällään hyvä asia, että meillä löytyy normaalioloissa sellaisia työntekijöitä, jotka tulevat tänne kausityöntekijöiksi, mutta on huolestuttavaa, jos tässä tilanteessa, jossa meil-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

lä tulee olemaan paljon joko lomautettuja tai jopa työttömiä henkilöitä, meillä on samanaikaisesti kova työvoimapula toisilla aloilla. Tämä kohtaanto-ongelma pitäisi jollain tavalla pystyä tässä tilanteessa nopealla aikataululla ratkaisemaan. Ja ehkäpä tästä poikkeustilanteesta tulee meille jotakin sellaista hyötyäkin, että sitten kun lähdetään sorvaamaan tulevaisuuden sotu-uudistusta eli uudistamaan suomalaista sosiaaliturvaa, niin pohditaan, miten mahdollistettaisiin se, että työn tekeminen olisi aina kannattavaa. Eli vaikka se palkka olisi pieni, niin se työ kannattaisi vastaanottaa ja sitten se ikään kuin jäljelle jäävä osuus siitä toimeentulosta mahdollistetaan muulla tavoin tai tehdään sitten jopa montaa työtä yhtä aikaa, jos niikseen tulee.

Tästä hyvä esimerkki, jonka nostin esiin yhdistettynä tuohon aiempaan esitykseen työttömyysturvan mahdollistamisesta yrittäjille, ovat urheilijat, ammattiurheilijat. Silloin kun sosiaaliturvaa tai työttömyysturvaa ei käytännössä ole, kuten ammattiurheilijoiden osalta on tilanne hyvin pitkälti, niin silloin tullaan sellaisiin tilanteisiin, kuten esimerkiksi oulu-lainen jalkapalloseura on ilmoittanut, että he tulevat hakeutumaan kausityöhön maataloille ja ovat valmiita tekemään raskastakin työtä. Hyvä niin, mutta se vain osoittaa sen, että silloin kun ei ole mitään työttömyysturvaa olemassa ja toimeentulo on jostain hankittava, niin silloin lähdetään töihin myös semmoisiin hommiin, joista tuntipalkka on hyvin pieni.

Sen takia toivonkin, että hallitus myös tähän asiaan kiinnittää huomiota, koska kyllä minä toivon ja uskon niin, että me haluamme, että meillä on jatkossakin ammatikseen urheilevia ihmisiä tässä maassa. Moni pitää kuitenkin urheilua tärkeänä, ainakin itse näin koen, ja sen vuoksi koen, että on tosi tärkeätä, että urheilijoilla on mahdollisuus ammattiin harjoittaa. Ja niinhän he tekevätkin, vaikka he muitakin töitä sitten tässä ohessa toimeentulonsa pitimiksi tekisivätkin.

Sinällään tämä hallituksen esitys, joka tässä nyt on, on annettu määräajaksi, ja näin on hyvä. Tässä tosiaan pyritään mahdollistamaan se, että meillä löytyisi enemmän työntekijöitä siihen työvoimapulaan, mutta tämä ei tule riittämään. Toivottavasti hallitus nyt pohtii sitten niitä muita ratkaisuja, joilla joustavasti voidaan esimerkiksi kaikki ne kesätöitä vaille jäävät opiskelijat ja nuoret mahdollisimman joustavasti saada töihin semmoisille aloille, joissa työvoimapulaa akuutisti on.

21.27 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys on selvästi kiireellä laadittu ja lyhydestään huolimatta huomattavan sekava. Aikataulu ei anna eduskuntaryhmille mahdollisuutta analysoida esitystä riittävällä tavalla.

Esitystä perustellaan koronapandemian ja torjuntatoimien synnyttämällä työvoimapulalla huoltovarmuuden kannalta keskeisillä aloilla, etenkin maataloudessa. Kevätyöt tiloilla ovat alkamassa, ja yrittäjien täytyy tietää, saavatko he työvoimaa vai eivät. Tässä mielessä asia on kiireellinen. Ei ole kuitenkaan asiallista, että kiireen varjolla pyritään edistämään joitain pidempiaikaisia agendoja, kuten halpatyövoiman maahantulon helpottamista.

Perussuomalaiset pitävät erittäin perusteltuna, että maassa jo olevia ulkomaalaisia pyritään rekrytoimaan niille aloille, joilla on akuutti pula työntekijöistä. Pääkaupunkiseutu on pullollaan ravintola- ja siivousalalle tuotuja ulkomaalaisia, jotka on nyt pantu kilometritehtaalalle. On sietämätöntä, jos he siirtyvät kuormittamaan toimeentulotukijärjestelmää. Jo tällä hetkellä 40 prosenttia pääkaupunkiseudun toimeentulotuista maksetaan ulkomaalaisille. Näiden ihmisten työllistymistä maatalouteen ei tietenkään pidä estää ainakaan byrokratialla ja lainsäädännöllä.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Hallitus ei kuitenkaan itse näytä kovin optimistiselta esityksensä suhteen. Puutarhasektorilla vuosittainen ulkomaisen työvoiman tarve on noin 16 000 henkeä. Tämän esityksen työllisyysvaikutusten arvioidaan jäävän joihinkin satoihin. Syynä on muun muassa se, että hallituksen oman arvion mukaan vain pieni osa kyseeseen tulevista henkilöistä haluaa työskennellä huoltovarmuuden kannalta kriittisillä aloilla. No, jos esityksellä ei arvioida olevan mitään käytännön vaikutusta työllisyyteen, miksi sitä esitetään ja miksi sillä on niin tulenpalava kiire? Miksi laki ulottuu myös uusiin oleskelulupiin, vaikka maassa on pilvin pimein sekä työn perusteella että humanitaarisilla perusteilla tulleet ulkomaalaisia, joita pitäisi aktiivisesti rekrytoida töihin?

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattavat sitä, että täällä jo olevat ulkomaalaiset työllistyvät joustavasti kriittisille sektoreille, kuten maatalouteen. Uutta halpatyövoimaa ei pidä haalia, eikä lain siksi pidä ulottua uusiin oleskelulupiin. Sellaisia ei pidä myöntää tssä tilanteessa. Myös kriittiset sektorit pitää määritellä tiukemmin kuin hallituksen esityksessä. Esimerkiksi rakennusallalla on paljon suomalaisia työttömiä, eikä sinne tarvita lisää halpahuunareita.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat jo esittäneet, että MTK aloittaisi pontevan rekrytointikampanjan kroonisesta työttömyydestä kärsivien maahanmuuttajayhteisöjen keskuudessa. Yleisradio voi varmasti tarjota tässä apua, pystyyhän se tiedottamaan koronastakin muun muassa somalin, arabian ja kurdin kielellä. On irvokasta, että maahanmuuttajia hehkutetaan huoltosuhteen korjaajina, mutta käytännössä heidät sivuutetaan keskustelussa kokonaan silloin kun työvoimaa oikeasti tarvittaisiin.

Olemme myös esittäneet tänään kiireellistä väliaikaista lainsäädäntöä, jonka nojalla koronan vuoksi irtisanottu tai lomautettu henkilö voisi ottaa tänä vuonna vastaan kausityötä maataloudesta ilman, että tämä leikkaisi hänen työttömyysturvaansa. Tämä lisäisi työn houkuttelevuutta myös suomalaisten keskuudessa ja parantaisi ihmisten toimeentuloa. Valtion kannalta se olisi kustannusneutraalia, koska tuet maksettaisiin joka tapauksessa. Keinoja työvoimapulan helpottamiseksi maataloudessa kyllä on, mutta ikävä kyllä tämä hallituksen esitys ei niitä juurikaan tarjoa. — Kiitos.

21.31 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaista muuttamista. Ehdotetuilla laeilla sallittaisiin kaikille laillisesti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille työnteko huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla ja tehtävissä. Tällaisina tehtävinä on mainittu esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaiset, maatalousalan kausityöntekijät, kuljetushenkilöstö, elintärkeän tai muuten välttämättömän infrastruktuurin parissa työskentelevät henkilöt, elintarviketeollisuus sekä eri hoitotyöntekijät. Laki koskisi kaikkia voimassa olevia oleskelulupia, viisumeita ja kausityön todistuksia sekä myös uusia myönnettäviä oleskelulupia, viisumeita ja kausityön todistuksia.

Arvoisa puhemies! Kuten tänään moni muu hallituksen esitys, myös tämä on tullut kiireellä meille käsittelyyn, ja on vaikea saada kiinni kaikesta, mitä laki pitää sisällään. On erittäin tärkeää kuitenkin, että lain tarkoitus ei ole lisätä halpatyövoiman saapumista Suomeen ja niitä markkinoita.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että ne jo maassa oleskelevat, laillisesti maassa oleskelevat, henkilöt työllistyvät ja heille tarjotaan se mahdollisuus. Sellaista, että ihminen haluaa tehdä työtä ja lähtee siihen ahkerasti ja reippaasti, kukaan ei voi vastustaa.

Täällä on mainittu muun muassa nämä terveydenhuollon ammattilaiset ja muut hoito-työntekijät. Olemme käsitelleet täällä valmiuslakia ja muun muassa työvelvoitetta. Ja esittelyn aikana kuulumme, että meillä on Suomessa hallituksen arvion mukaan noin 45 000 potentiaalista henkilöä, jotka mahdollisesti voisivat työskennellä hoitoalalla. Siellä oli noin 21 000—25 000 henkilöä, hoitajaa, jotka työskentelevät jollakin muulla alalla kuin hoitoalalla tällä hetkellä. Meidän täytyisi saada nyt nämä ihmiset houkuteltua tekemään myös sitä työtä, mistä on kova pula, esimerkiksi tätä hoitoalan työtä.

Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin erittäin kriittinen. Jokainen hoitoalan henkilö työskentelee siellä uhraten myös oman terveytensä ja ottaen jokapäiväisen riskin, että työskentelee mahdollisesti koronavirustartuntojen keskellä. Millä tavalla me saisimme koulutettuja hoitajia ottamaan tämän työvelvoitteen vastaan? Tässä täytyy jälleen kerran sanoa se taikasana: raha. On hyvin ikävää, että hoitajien palkat nousevat aina esiin niissä tilanteissa, kun sanotaan, että ei meillä ole mahdollisuutta nostaa palkkoja, ei meillä ole varaa siihen. Valtion velka kasvaa, ja hoitajat ovat aina niitä, jotka jäävät odottamaan sitä palkankorotusta. Mutta jos palkka on kohdallaan, niin työntekijöitä saadaan.

Työehtosopimuksissa on erilliset kirjaukset, joissa muun muassa poikkeuksellisen vaativat työolot voivat olla syynä siihen, että voimme antaa palkankorotuksia. Ja näkisin, että eivätkö tällä hetkellä, juuri nyt kaikki hoitoalan työntekijät, koulutuksesta riippumatta — siivoustyöntekijät ja kaikki hoitoalaan koulutetut hoitajista lääkäreihin — työskentele poikkeuksellisen vaativissa työoloissa. Voisin käyttää tässä sellaista selkokielistä ilmaisua kuin vaarallisen työn lisä. Se, jos mikä, on tällä hetkellä ajankohtainen, ja näkisin, että olisi tärkeää keskustella myös rahasta täällä, siitä, miten saadaan henkilöitä sinne hoitoalan töihin, että heitä ei tarvitse sitten ainakaan sieltä kolmansien maiden työntekijöistä pyytää.

Arvoisa puhemies! Mehän emme tiedä, kuinka kauan meillä on rajat kiinni, kuinka kauan Uusimaa on eristettynä, kuinka kauan karanteenit kestävät, kuinka kauan tämä koronavirusepidemia kestää, mutta tästä esityksestä ei myöskään käy ilmi se, millä tavalla nämä Suomeen tulevat työntekijät sitten tätä karanteenia noudattaisivat. Aikahan sen kaiken näyttää, että kuinka kauan meillä karanteenit on, mutta kun muistaakseni tuolla ministeri sanoi, että heitä rohkaistaan pysymään Suomessa, niin eikö silloin, jos Suomessa työskennellään, olisi erittäin tärkeää, että silloin Suomessa pysytään myös?

Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Jussi Halla-aho nosti kyselytunnilla esiin perussuomalaisten esityksen siitä, millä tavalla ahdingon hetkellä voimme tukea niitä suomalaisia työntekijöitä, jotka ovat lomautusuhan alla tai yt-neuvotteluissa. Me esitämme, että nämä henkilöt voisivat menettämättä työttömyyskorvaustaan ja sosiaalietuuttaan työskennellä muun muassa näissä kausitöissä tulevana vuonna. Ja tässähän puhutaan juurikin muun muassa näistä maanviljelijöiden esiin nostamista asioista — viljelys, puutarha, marjanpaiminta — elikkä näistä erittäin tärkeistä asioista. Olisi erittäin merkittävää, että saisimme ihmisiä myös näille aloille. Ja oli hieno asia, että pääministeri Marin otti kopin tästä edustaja Halla-ahon hyvästä esityksestä.

Kaiken kaikkiaan tarvitsemme toki myös kannustusta ja innostusta kaikille suomalaisille, erityisesti myös opiskelijoille, koululaisille, että tätä marjanpaimintaa ja puutarhatyötä riittäisi myös heille. Ja olen täällä monessa puheenvuorossa nostanut kysymyksen hallitukselle, että millä tavalla tuetaan sitä, että nuoret voisivat myös työllistyä näille aloille. Kaik-

ki eivät kaupungissa pääse sinne marjatilalle, koska kaupungissa ei ole marjatilaa. Mutta miten olisi mahdollista, että nuoret voisivat kokea sitä maaseutua myös ja lähteä sinne marjatilalle töihin?

21.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä pyritään koronaviruksen vaikutuksia lieventämään koskien ulkomaalaistaustaista kausityövoimaa. Tässä erityisesti kiikarissa ovat maatalous- ja puutarha-ala, joilla, kuten tässä on useissa puheenvuoroissa tuotu esille, on 16 000 kausityöntekijää olemassa, mikä on siinä mielessä kriittinen tilanne.

Miksi erityisesti maataloudessa käytetään paljon ulkomaalaista kausityövoimaa? Sekin on näissä keskustelupuheenvuoroissa tullut vahvasti esille. Luonnollisestikin tulotasot ovat poikkeuksellisen huonot, se on mainittava, ja työ on myöskin fyysisesti raskasta. Tämän takia on katsottu, että ulkomailta tuleva työvoima tässä suhteessa kompensoi tätä tilannetta, kun suomalaistaustainen työvoima ei ole halukas osallistumaan näihin töihin siinä mitta-kaavassa kuin aikaisemmin.

Tällä esityksellä, mikä nyt meillä on käsittelyssä, tätä ongelmaa pystytään vain hyvin pienessä määrin tai osin paikkaamaan, mutta kyllä lähtökohta tässä on ihan oikea. Tärkeää on, että me yritämme Suomessa olevia ulkomaalaistaustaisia ja myöskin suomalaisia työllistää mieluummin kuin että ihmiset olisivat tukien varassa. Kyllä ainakin henkisesti minäkin voin tukea muun muassa niitä ajatustapoja, että opiskelijat, nuoret olisivat vahvemmin osallistumassa tähän kausityövoimaan kesälomien aikaan, kuten perinteisestikin ovat osallistuneet. Tässä suhteessa kyllä rohkaisua tuohon suuntaan.

21.39 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Koronatilanteen vuoksi olemme joutuneet sulkemaan maamme rajat. Tämä vaikuttaa merkittäväällä tavalla talouteen ja yrittäjyyteen. Negatiiviset vaikutukset heijastuvat myös kirjaimellisesti ruohonjuuritasolle, puutarha- ja maataloussektorille.

Hallituksen esityksen perustelu toteaa, että maa- ja metsätalousministeriön arvioiden mukaan normaalivuonna puutarhasektorilla ulkomaista työvoimaa on koko vuonna noin 16 000 henkeä. Tätä kyseistä työvoimaa tarvitaan nyt keväällä taimien istuttamiseen ja siementen kylvämiseen, kesällä ja syksyllä sadon korjaamiseen. Maatalousyrittäjät kipuilevat tilanteessa, sillä taimien ja siementen tilaamista ei välttämättä uskalleta tehdä, jos työvoiman riittävyydestä ei ole varmuutta. Tämän takia, jos työvoimaa ei saada seuraavien viikkojen ja kuukausien aikana riittävästi, ei välttämättä, aiempien vuosien tapaan, ole vastaavaa satoa, jota syksyllä korjata.

Nyt annettu esitys helpottaa Suomessa jo voimassa olevalla oleskeluluvalla olevien kolmansien maiden kansalaisten työnteon jatkamista huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla ja tehtävissä. Tärkeää on mahdollistaa olemassa olevan työvoiman mahdollisuus siirtyä tehtävästä toiseen, mikä nyt on ollut hyvin hankalaa työlupien kohdistuessa vain yhteen tehtävään yhden yrityksen sisällä. Kun Suomeen ei tällä hetkellä voi matkustaa käytännössä muista maista eikä uutta työvoimaa ulkomailta ole käytännössä mahdollista juurikaan saada, on esitys erittäin kannatettava.

Tarvitsemme ratkaisuja esimerkiksi nuorten, jotka ovat nyt menettäneet kesätyönsä, ohjaamiseksi maataloussektorille kausityöhön. Moni nuori ei ehkä itse osaa marjanpoimintaan hakeutua. Tiedotusta tarvitaan lisää.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Lisääpua voimme saada myös kielteisen turvapaikka- ja oleskelulupapäätöksen saaneilta ihmisiltä. Niin kutsutut paperittomat olisivat tärkeä voimavara töissä ja tehtävissä, joissa turvaamme maamme huoltovarmuuden. Hyvin monella heistä on jo työvoimaviranomaisen puolto jonkun alan työpaikkaankin, mutta työlupaprosessi on viipynyt, ja tilanne on limbo heidän odotellessaan joko työlupaa tai pelätessään pakkopalautusta.

Työlupaprosesseja tulee vauhdittaa ripeästi maassa jo oleskelevien maahanmuuttajataustaisten osalta. Lisäksi heidän osaltaan työnteko-oikeuden tulisi alkaa heti, ei vasta 3 tai 6 kuukauden kuluttua. Samoin jo työskennelleiden uusintahakemusten aivan älytön viime kesänä alkanut 3 tai 6 kuukauden karenssi on syytä kiireesti poistaa, jotta työnteko voi jatkaa tauotta.

Jaan myös edustaja Multalan nostaman huolen työvoiman ja työn kohtaanto-ongelmista. Työn vastaanottamisen kannattavuutta on syytä parantaa esimerkiksi kausityössä muuallakin kuin kotipaikkakunnalla.

21.42 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä pandemiatilanteessa on syytä kiinnittää nyt erityistä huomiota huoltovarmuuteen. Kun tiedämme, että Euroopan tärkeimmät ruoantuottajamaat Ranska, Espanja ja Italia ovat myöskin ne maat, jotka ovat ainakin pandemian tässä vaiheessa joutuneet kaikkein suurimpiin vaikeuksiin sekä kansanterveytensä että kaikella todennäköisyydellä myös kansantaloutensa turvaamisen osalta, niin voi hyvin muodostua tilanne, jossa eurooppalainen normaali ruokamarkkina on tänä vuonna hyvin vahvassa turbulenssissa. On aivan ilmeistä, että liikkuvuuden rajoitukset ovat voimassa tulevan satokauden ajan, ja näin ollen meillä Suomessa, jossa meillä on sinänsä onneksi hyvä elintarvikeomavaraisuus, on syytä tehdä kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta tulevan kesän sato saadaan täysimääräisesti ja ehkäpä jopa vähän suunniteltua paremminkin sekä tuotettua että myöskin korjattua talteen, koska tosiaan Euroopassa voi olla tilanne, että elintarvikemarkkina on hyvin vaikeassa tilanteessa. Tämän vuoksi on tärkeää, että tämä hallituksen esitys etenee täällä eduskunnassa ripeästi ja kolmansien maiden kansalaisilla on mahdollisuus toimia näillä huoltovarmuuden kannalta kriittisillä aloilla, ennen kaikkea juuri maataloudessa ja elintarvikeketjussa ylipäätään siellä alkupäässä, mihin nyt sitten jää paljon normaalia kausityöntekijäresurssia Suomeen tulematta.

Arvoisa puhemies! Tämä esityshän ei mitenkään riitä paikkaamaan sitä työvoimatarvetta, joka alalla on. Tässä mielessä MTK:n esittämä ajatus siitä, että kaikki, jotka nyt joutuvat lomautetuiksi, voisivat työskennellä myös tiloilla, viljelyksillä niin, että he eivät menetä tätä työttömyysetuuttaan, jonka he lomautuksen aikana saavat, vaan saavat täysimääräisesti itselleen tämän lisäansion, minkä he näillä tiloilla tehdyillä töillä tienaaavat, on erittäin tärkeä ja tässä poikkeustilanteessa kannatettava, ja toivottavasti hallitus saa siitä esityksen aikaan. Uskon, että se kyllä eduskunnan laajan enemmistön tuekseen saa.

21.45 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaan valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen esityksen laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, ja tosiaan kyseessä on väliaikainen laki, joka kestäisi tämän vuoden loppuun asti. Tässä ovat taas kollegat käyttäneet erinomaisia puheenvuoroja, ja edustaja Auttokin toi tuossa esille, että juurikin kun huoltovarmuudesta kannamme huolta, olisi todellakin syytä, että työttömyysetuuden mukaisesti pääsisi tuonne maataloilille sitten töihin ja työttömyysetuus säilyisi.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kannan myös huolta siitä, kun sitten syksy saa ja metsämarjat alkavat olla poimittavissa — siellä on mustikoita ja puolukoita Kainuun korpimaisematkin täynnä, ja myös Lapissa, mistä edustaja Autto tulee. Siellä korpimaisemissa on viime vuodelt suomalaisten lisäksi ollut poimimassa thaimaalaispoimijoita, ja siitä minä kannankin suurta huolta, että nyt jos niitä poimijoita ei tulekaan eikä pysty tulemaan, niin miten nämä marjat sitten otetaan sieltä hyötykäyttöön. Olenkin miettinyt omassa päässäni, olisiko mahdollista jonkinnäköistä tukea maksaa niille suomalaisille, jotka lähtisivät tuonne marjametseen poimimaan näitä niin sanottuja superfoodeja. Että jos siitä marjakilosta saisi asianmukaisen hinnan, se saattaisi tuoda jopa hyvää lisätuloa sekä suomalaisille opiskelijoille että myös vähävaraisille että myös niille, jotka saattavat vielä olla työttömänä syksyn aikana.

Itse ainakin muistan, arvoisa puhemies, että silloin 90-luvun loppupuolella tuli tehtyä ihan hyvää tiliä marjanpoiminnalla, ja muistankin, kuinka niitä tuhannen markan seteleitä tuli yli tarpeenkin niin sanotusti. Haluan, puhemies, tuoda pointtina sen, että tämä olisi hyvä lisäansio mutta että myös mietittäisiin keinoja, joilla saadaan nuo marjat hyötykäyttöön suomalaisen teollisuuden ja jatkojalostuksen raaka-aineeksi ja sitä kautta sitten maailmalle, koska sitä kautta tämä kansantalous sitten kiittää myös tulevaisuudessa. — Kiitoksia.

21.48 Anders Norrback r: Arvoisa puhemies! Meillä on tärkeä ja hyvä esitys nyt keskustelussa varsinkin ruokaturvallisuuden kannalta. Käsillä on vuoden tärkein aika ruokaturvan varmistamisen kannalta eli uusi viljelykausi. Päätökset viljelyn laajuudesta tehdään näinä päivinä, jos ei ole tehty jo, ja samalla maataloutta uhkaa kannattavuusongelman lisäksi jättimäinen työvoimapula.

Poikkeustilanteen takia rajaliikenne on rajoitettu ja moni maa- ja puutarhatilayritys on jäänyt tai on jäämässä vaille tarvitsemaansa ulkomaista kausityövoimaa. Ilman kausityövoimaa merkittävä osa sadosta jää tuottamatta tai korjaamatta. Lisäksi on vaarana, että moni yritys lopettaa toimintansa pysyvästi.

Koko tulevan kesän ja talven ruokahuolto on nyt vaakalaudalla, ja on hyvä, että hallitus toimii tässä ripeästi ja on kuullut maatalojen ja puutarha-alan hädän. Kiitos siitä hallitukselle.

Värderade talman! I Finland har vi en hög självförsörjningsgrad, vilket vi får vara tacksamma för just nu, speciellt i de här tiderna. Maten räcker till och livsmedelskedjan fungerar också i de här utmanande förhållandena. Men utan tillskott på utländsk arbetskraft har vi bland annat grönsaker som inte blir planterade och bär som blir oplockade, vilket medför direkta konsekvenser för livsmedelsförsörjningen i landet. Jag ger regeringen en stor eloge för att man reagerar och agerar.

Det är inte någon självklarhet att vi har finsk mat i butikerna. Det är våra jordbrukare som med sitt oförtröttliga arbete förser oss med inhemsk mat. Ett lugnande besked för alla som är oroliga över om maten räcker till: Även om samhället och världen som helhet till stora delar har stannat så slutar inte de finländska jordbrukarna med sitt.

Men nu — och jag säger verkligen nu — behövs säsongsarbetskraften. Därför är det viktigt att vi agerar snabbt och att regeringen har agerat snabbt, och jag har svårt att förstå de som tycker att vi agerar för snabbt i den här frågan. Om den här säsongsarbetskraften inte kommer så kommer inte den här självförsörjningen att vara lika självklar längre.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Arvoisa puhemies! Vaikutukset tiloilla ovat vakavia, mikäli työvoima jää saamatta. Hyvä, että maassa olevan ulkomaisen työvoiman käyttöönottoa helpotetaan. Tässä salissa on kuitenkin tullut tänään monta hyvää ehdotusta. Tämä ei kyllä riitä, vaan tarvitaan vielä rohkeita ja nopeita päätöksiä, niin että ruokaturva on hallinnassa.

21.51 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Esityksessä säädetään uusista, väliaikaisista toimenpiteistä, joilla voitaisiin hyödyntää maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työpanosta nykyistä paremmin keskeisissä poikkeustilantehtävissä — siis heidän, jotka jo maassa ovat ja joilla on oleskelulupa. Minusta tämä kuulostaa varsin fiksulta tässä tilanteessa.

Kuitenkin täällä mainitaan myös rakennusala, telakkateollisuus sekä logistiikka- ja kuljetusala, ja tämä aiheuttaa minussa hämmennystä. Telakka- ja logistiikkapuoli on juuri tämän viimeisimmän viikon aikana, molemmat viimeksi tänä aamuna SKALin puolesta, tullut ulos sillä, että heillä työt vähenevät, ja sen tähden tämä koko kokonaisuudessa oleva, näinkin laaja logistiikka- ja telakkateollisuuden osuus hämmentää. Lisäksi täällä viitattiin rakennusmiehiin, ja kun se rakennusosalakin on täällä mainittu, niin piti tarkastaa, että Rakennusliiton kassan tiedossa maaliskuussa oli 7 876 ansiopäivärahan saavaa jäsentä, joten ei niitä töitä sielläkään ihan pilvin pimein ole.

21.52 Esko Kiviranta kesk: Puhemies! Kun tässä salissa mahdollisesti on niitäkin, jotka ovat aika kaukana tästä maa- ja puutarhatalouden reaalityoudesta, niin voisin todeta sen, että tuolla Varsinais-Suomessa tilanne on jo ihan akuutti. Siellähän on kasvutunneissa jo mansikantaimien istutus käynnissä, ja siinä mielessä tässä ei puhuta mistään esimerkiksi kahden viikon päässä olevasta asiasta.

Kannatan tätä hallituksen esitystä. Se on osa ratkaisua. On tietysti hyvä, että nämä kausityötoistuksella tai oleskeluluvalle maassa olevat voivat joustavasti siirtyä toisen työnantajan palvelukseen maatilalta toiselle, tai sitten tarvetta on myöskin siirtyä välillä maatilalta elintarviketeollisuuteen tai päinvastoin riippuen siitä, mitä vuodenaikaa eletään. Tämä tällainen säännöstö voisi olla ihan pysyvä, ei vain vuoden 2020 loppuun.

Mutta sitten tästä kausityövoimasta, jota Suomessakin on ollut jo pitkät ajat tuollainen 16 000 henkeä vuosittain: Siitähän on kova kilpailu eri EU-maissa, tästä EU- ja Eta-alueiden ulkopuolisesta työvoimasta. Sitähän tulee erityisesti Ukrainasta, mutta tulee myös muista maista. Jos sitten kuitenkin tässä maailmassa kävisi niin, että tätä työvoimaa siirtyy esimerkiksi Keski-Euroopan maihin, joissa sitä kipeästi myöskin tarvitaan, niin kyllähän Suomen sitten täytyy olla hereillä, ettemme me jää osattomaksi.

Tässä on puhuttu 1 500 henkilöstä, se on kyllä käytännössä aivan liian vähän. Nämä tilat, joille tätä työvoimaa tarvitaan, ovat poikkeuksellisen kehittyneitä tiloja. Käytännössä voi puhua, että he ovat liikkeenharjoittajia, ja heillä on hyvät karanteenitilatkin näitä ihmisiä varten, jos vain he saisivat tulla tänne.

Tässä on kysymys ihan aidosti huoltovarmuudesta, vihannesten, juuresten, marjojen, mansikoiden, jopa perunan huoltovarmuudesta. Siinä mielessä kannattaa suhtautua vakavasti. En halua olla ennustamassa mitään elintarvikkeitten tuonnin vaikeuksia, mutta sekin on mahdollista.

Sitten, mitä tulee tähän — oliko se nyt perussuomalaisen ehdotus — että työttömyysetuuden saajat tulisivat maataloille palkkaa vastaan, niin en sinänsä ota tähän mitään kantaa tietenkään tässä, mutta totean vain, että silloin pelloilla ja puutarhoissa olisi kahden ker-

roksen väkeä: olisi niitä, jotka saisivat sekä työttömyysetuutta että työpalkkaa, ja niitä onnettomia, jotka saisivat vain työpalkkaa.

21.55 Marko Kilpi kok: Arvoisa herra puhemies! Poikkeuksellinen aika vaatii poikkeuksellisia tekoja. Joudumme täällä tekemään hyvin nopeasti valtavan paljon lakiuudistuksia ja -muutoksia, jotta voimme kamppailla koronan aiheuttamia vakavia haasteita vastaan. Virkamiehet, kuten myös me kansan valitsemat edustajat, pinnistelevät täällä varsin kovissa paineissa ja aikatauluissa.

Käsittelyssä oleva laki on hyvä esimerkki tällaisesta tapauksesta. Maatalous on ajautunut nopeasti suuriin vaikeuksiin rajoitustoimenpiteiden vuoksi, sillä suomalainen maatalous toimii hyvin pitkälle kausityöläisten varassa, jota saamme ulkomailta. Nyt tuota työvoimaa ei ole saatavilla.

Olen viimeksi tänään saanut yhteydenottoja, joissa on pyydetty puuttumaan nopeasti ulkomaisen työvoiman lupamenettelyyn ja sen byrokraattisiin ongelmiin. Tähän asiaan liittyvät ongelmat ovat olleet esillä jo ennen koronaakin kyllä, mutta nyt ongelmalle on tehtävä nopeasti jotain. Tämä muutos ei ratkaise yksin maatalouden yhtäkkistä työvoimapulaa, mutta se varmistaa sen, että nyt maassa olevat ulkomaiset työläiset voivat mahdollisimman helposti jatkaa töitä.

Mehän elämme ratkaisevia hetkiä suomalaisen viljelyn ja ruokatuotannon saralla, niin kuin on jo moneen kertaan tässäkin salissa tänään kuultu. Maatiloilla eletään suuressa epä-tietoisuudessa sen suhteen, missä mittakaavassa voi viljellä, koska työvoimasta ei ole tietoa.

Korona on opettanut senkin, että meidän omavaraisuusasteemme on oltava korkea, ja se on pidettävä korkeana. Miten se pidetään, jos työvoimapulan vuoksi ei saada sellaista satoa, mitä tarvitaan? Millä me täytämme varmuusvarastoja? Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä perusasioita, joihin on löydettävä ratkaisuja nopeasti. Kello käy armottomasti. Esimerkiksi Ruotsissa on jo ilmennyt vakavia ongelmia sen vuoksi, että elintarvikkeiden suhteen siellä omavaraisuusaste on huomattavasti alhaisempi kuin Suomessa. Entäs sitten, kun kriisit jatkuvat pitempään? Entä sitten, kun kriisejä on joka puolella, niin kuin nyt on?

Ehdotan yhdeksi ratkaisuksi verkossa tapahtuvaa työnvälityspalvelua, johon maatilat voivat ilmoittaa työtarpeistaan: miten paljon sitä tarvitaan, missä ja minkä laatuista tarvitaan, onko majoitusmahdollisuuksia ja niin edelleen. Samalla tavalla työnhakijat voivat ilmoittaa itsestään samassa palvelussa, ja siten saataisiin kysyntä ja tarjonta kohtaamaan. Tällaisen nopean, notkean ja kevytrakenteisen palvelun perustaminen verkkoon ei ole teknisesti edes haastavaa, ja sellainen saataisiin toimimaan hyvin nopeasti. Kuopiossa on vastikään perustettu tämänkaltaisen verkkopalvelu, jonka kautta voi löytää ja hakea hyvin helposti valtakunnallisesti kotimaisten pienyritysten palveluja ja tuotteita. Ehdottamani työnvälityspalvelu olisi hyvin yksinkertaista rakentaa tämän saman perusidean, palvelun ja alustan pohjalle. Käytännössä välitettävä asia vain pikkusen vaihtuu.

Ensi kesänä nuorten kesätyömahdollisuudet ovat hyvin vähäiset. Tässä olisi oiva mahdollisuus saada työtä ja arvokasta elämäkokemusta. Maataloudesta voi löytyä myös mahdollisuuksia esimerkiksi yksinyrittäjille, jotka voisivat tehdä töitä maatiloilla esimerkiksi alihankintanakin. Mahdollisuuksia on monia. Kuopiossa iso ravintola-alan yritysrypäs on jo tehnyt jotain tällaista: se on lainannut työntekijöitään suuren elintarvikekaupan käyttöön. On selvää, että kaikki toimijat hyötyvät tällaisesta toiminnasta, eritoten työntekijät. Samaan tapaan voitaisiin toimia myös maatalouden suhteen — työ kiertämään.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Eläviä esimerkkejä tämänkaltaisesta työnvälitystoiminnasta jo löytyy, olkoon se sitten ulkomaista tai kotimaista työvoimaa. Tätä me juuri tarvitsemme tässä ajassa: mainioita esimerkkejä siitä, kuinka nopeasti, innovatiivisesti löydetään uusia tapoja tehdä ja toteuttaa asioita ja ratkaista ongelmia.

Arvoisa puhemies! Poikkeuksellinen aika vaatii poikkeuksellisia tekoja. Tässä olisi yksi sellainen teko, jolla voitaisiin olennaisesti vaikuttaa mittavaan ongelmaan ja samalla siihen, miten Suomi tulee koronasta ja sen jälkeisestä ajasta selviytymään. — Kiitos.

22.00 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Esitys on kannatettava jo maassa olevien ulkomaalaisten osalta. Suomessa on tällä hetkellä paljon lomautettuja ja irtisanottuja ihmisiä, ja siksi perussuomalaiset ovat tänään ehdottaneet kiireellistä tilapäistä lainsäädäntöä, jonka nojalla kausityön tekeminen huoltovarmuuden kannalta tärkeissä tehtävissä ei vuonna 2020 poista työttömyysetuuksia henkilöltä, joka on lomautettu tai irtisanottu toisteen koronaepidemian vuoksi.

Kuten aikaisemmin salissa kuultiin, valtion kannalta tämä esitys olisi myös kustannusneutraali. Äsken edustaja Kilveltä kuulin myös hyvän ehdotuksen ongelman yhdeksi ratkaisuksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäisestä alentamisesta vuonna 2020

Hallituksen esitys HE 37/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia, eli mitä lyhyemmin puhutte, sitä enemmän ehditte kuunnella muidenkin puheenvuoroja. Asian käsittelyssä noudetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.04 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronaviruspandemian johdosta työntekijien asema on tällä hetkellä poikkeuksellisen haastava. Pandemia ja sen johdosta tehdyt rajoittamistoimet sekä kansalaisten kokema pelko tautia kohtaan vähentävät merkittävästi taloudellista toimintaa yhteiskunnassa. Tällä on ollut merkittävä vaikutus yrityselämään, kun yritysten asiakkaiden määrä on voimakkaasti vähentynyt. Lisäksi myös yritysten rahoitusasema ja taloudelliset toimintaedellytykset ovat heikentyneet voimakkaasti hyvin lyhyen ajan kuluessa.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Hallitus on 20. maaliskuuta sopinut taloustoimista koronaviruspandemian haittojen minimoimiseksi. Nyt käsiteltävänä olevalla esityksellä toteutetaan yksi osa linjatuista taloustoimista: työnantajan työeläkevakuutusmaksun tilapäinen alentaminen työmarkkinajärjestöjen tekemän ehdotuksen pohjalta. Esityksessä ehdotetaan, että työnantajan työeläkevakuutusmaksua alennettaisiin tilapäisesti 2,6 prosenttiyksiköllä. Maksunalennus olisi voimassa toukokuun alusta vuoden loppuun. Vakuutusmaksun alennus koskisi työeläkevakuutusyhtiöiden perimää vakuutusmaksua. Eläkesäätiöiden, eläkekassojen ja Merimieseläkekassan osalta alennettaisiin vastaavasti vuosimaksun tasausosaa.

Maksun alentaminen rahoitettaisiin käyttämällä hyväksi yksityisten alojen työeläkevakuutusmaksuilla aiempina vuosina kartutettua tasausvastuuta, joka on tarkoitettu tasausjärjestelmän puskuriksi. Tasausvastuuta kartutettaisiin uudestaan työnantajille vuosina 2022—2025 tehtävillä maksunkorotuksilla siten, että maksunalennus tulee täysimääräisesti kompensoitua.

Työnantajan vakuutusmaksun alennuksella tai siihen myöhemmin tehtävillä korotuksilla ei olisi vaikutusta työntekijän osuuteen työeläkevakuutusmaksusta.

Esityksessä ehdotetaan yksityisten alojen työnantajille poikkeuksellisia helpotuksia työeläkevakuutusmaksuihin. Laissa säädettäisiin, että maksunalennusten lisäksi työeläkevakuutusyhtiöt eivät voisi maksaa yhtiökohtaisia asiakashyvityksiä siltä osin kuin niitä mahdollisesti kertyisi maksunalennuksen ajalta. Koronapandemian aiheuttamassa poikkeuksellisessa tilanteessa on perusteltua, että maksunalennuksen ajalta mahdollisesti kertynyt vakuutusliikkeen ylijäämä jää työeläkevakuutusyhtiöihin vahvistamaan niiden vakavaraisuuspääomia.

Laki on ehdotettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, ja se olisi voimassa vuoden 2025 loppuun.

19.07 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on myöskin kannatettava, ja itse asiassa kristillisdemokraatit ensimmäisenä olivat esittämässä sitä, että näihin elvytystoimiin on pikaisesti ryhdyttävä, ja tämä oli meillä toimenpidelistalla ensimmäisenä, koska näimme, että tämä on kuitenkin koko lailla helppo toteuttaa, koska meidän järjestelmä on sellainen, että sen sisällä pystytään tekemään tällainen maksunlykkäys. Lykkäyksestähän tässä on kysymys. Nämä vastuuvajaukset ollaan ottamassa sitten vuosina 22—25 takaisin, niin että tietynlaisesta ikään kuin lainastahan tässä myös on kyse.

Sinällänsä tähän toteutustapaan ja vastaavaan ei ole mitään kysymyksiä, mutta vielä jäin miettimään tätä asiakashyvitysten jäädytystä, kun ministeri totesi, että se jää kattamaan tätä rahastoa yleisesti. Kuitenkin onko tarkoitus, että sitten siinä vaiheessa kun nämä vastuuvajaukset on kuoletettu, olisi mahdollista, että näitä asiakashyvityksiä lähdetään purkamaan, vai ajatellaanko kokonaisuudessa, että ne asiakashyvitykset, mitä tänä aikana on kertynyt, jäävät sinne yhteiseen pääomaan, koska siellähän kuitenkin voi olla sitten taustalla monenkinlaisia syitä, miksi näitä asiakashyvityksiä on kertynyt?

19.08 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä tämä kohta ja kolme seuraavaa, 15.—18. kohdat, on tänään hallituksen esityksinä tänne eduskunnalle annettu, ja ne ovat osa tätä hallituksen 20.3. päättämää laajempaa toimenpidekokonaisuutta, jossa päätettiin näistä laajoista toimista, jotta meidän yrityksemme pystyisivät selviytymään koronakriisin yli, ja toisaalta sitten noissa seuraavissa esityksissä päätetään myös siitä, että meidän työn-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

tekijät myös pystyisivät selviytymään, kun heidän sosiaaliturvansa tässä tilanteessa olisi parempi.

Tähän ehkä haluan sen verran todeta, että olemme ikään kuin liikkuvassa junassa koko ajan. Eli en pysty sanomaan lukumääräisesti tarkkaan, minkä verran oli ihmisiä, työntekijöitä kaiken kaikkiaan lomautusten piirissä silloin kun nämä esitykset tehtiin, mutta jos katsonne, mitä on tapahtunut tänään ja mitä on tapahtunut eilen, niin tänään kello 13 yt-neuvottelujen piirissä oli 333 000 työntekijää ja eilen oli 12 000 vähemmän, mikä kertoo siitä, että nämä toimet, mitä hallitus silloin 20.3. teki ja mitkä nyt tänne eduskuntaan on tuotu, ovat enemmän kuin välttämättömiä. Se on tullut meille kaikille päivä päivältä ja itse asiassa melkein tunti tunnilta yhä selvemmäksi, ja sen takia pidän erittäin tärkeänä, että myös tämä palikka tässä isommassa kokonaisuudessa, eli TyEL-maksun alennus 2,6 prosenttia, pystytään myös täällä eduskunnassa ripeästi viemään eteenpäin.

Mitä sitten tähän tulee, niin tämä on todellakin tilapäinen. Sen haluan myös tässä painavasti todeta, että ei näitä ole tarkoitettu pysyviksi. Tämä on tilapäinen, ja tämä tulee toivotavasti voimaan mahdollisimman pikaisesti, ja laki on voimassa aina sinne 2025 saakka sen takia, että kuolettaminen eli tavallaan tämän alennuksen takaisinmaksu pystyy tapahtumaan sitten siellä 2022—2025, niin kuin tässä hallituksen esityksessä kaiken kaikkiaan sanotaan. Ja totean, että sosiaali- ja terveysvaliokunta haluaa käsitellä, ja toivon, että myös pystyy käsittelemään, tämän esityksen ripeästi siinä aikataulussa, että tämä saadaan nopeasti voimaan.

19.11 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämäkin hallituksen esitys on tullut kiireellisesti ja pikaisesti ollen vielä tuossa aamupäivällä ei-julkinen. Eli todella vähän aikaa me kaikki edustajat olemme saaneet tähän esitykseen tutustua, joskin tämä on sosiaali- ja terveysvaliokunnassa toki jo ollut tiedossa.

Tässä esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki työntekijän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäisestä alentamisesta vuonna 2020. Työeläkevakuutusyhtiöiden työntekijän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun työnantajan maksuosuutta alennettaisiin tilapäisesti 2,6 prosenttiyksikköä.

On aivan totta, että kaikki tuki työnantajille ja yrityksille on nyt annettava tässä karmeassa koronakriisissä ja niitä siltoja selvitä tämän vaikean yli on turvattava. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläinen tuossa jo luki nämä karmaisevat luvut. Tuossa Helsingin Sanomat oli päivittänyt tätä yt-neuvotteluissa olevien ihmisten määrää ja linjasi jo tällaisen, että heitä on liki neljäsataatuhatta ihmistä. Eli tämä on kuin kello, mikä käy, koko ajan ilmestyy jostakin uusi ihminen, joka tulee lomautetuksi tai yt-neuvottelujen piiriin. Kyllä hätä siellä ihmisillä on suuri, todella suuri, ja se on käsin kosketeltava niissä kaikissa viesteissä, joita meistä kansanedustajista varmasti jokainen saa. Ainoastaan Uudellamaalla lomautettujen ihmisten ja yt-neuvotteluissa olevien ihmisten määrä on noin 200 000 ihmistä, ja siellä on työnantajia liki 1 400, elikkä jo pelkästään Uudellamaalla puhumme valtavista summista. Ja silloin haemme niitä pelastusrenkaita, millä tavalla voisimme niitä yrittäjiä tukea. Muun muassa Inkoon kunta, pieni kunta Uudellamaalla, on tehnyt päätöksen, että ei peri muun muassa vuokria näiltä pieniltä yrittäjiltä.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, kun meillä on myös niitä yrityksiä, joilla toiminta jatkuu erittäin hyvänä — ja on hieno asia, että on kantavaa voimaa, että yritys pärjää ja menestyy — niin kysyisin teiltä, hyvä ministeri: Onko tämä esitys sillä tavalla, että yritys, joka mahdollisesti pärjäisi tämän kriisiajan ylitse, voisi olla osallistumatta näiden vakuutusmaksu-

jen tilapäiseen alentamiseen ja voisi jatkaa normaalilla tavalla? Voisiko tässä olla joku hakemusmenettely kenties, että tällaisen yrityksen, jolla menee hyvin, ei tarvitsisi osallistua tähän? Millä tavalla vastaisitte tähän kysymykseen?

19.13 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on nyt osa sitä palapeliä, jossa on monta osaa, joilla pyritään auttamaan yrityksiä selviämään tästä kriisitilanteesta yli. Kyseessä on siis työnantajamaksuisuuden työeläkemaksuista alentaminen 2,6 prosenttiyksiköä määräaikaaisesti, ja myöhemmin se sitten ikään kuin maksettaisiin takaisin.

Haasteena tietenkin on, että moni yritys on tällä hetkellä tilanteessa, jossa jopa kaikki työntekijät ovat lomautettuina ja jossa on kyse ikään kuin eloonjäämistalustusta, ja silloin ei tästä sinällään hyvästä esityksestä välttämättä kovasti apua ole. Toivottavasti meillä on niitä yrityksiä, jotka näitä työeläkemaksuja korotetusti maksavat myöhemmin takaisin. Sinällään tämä esitys totta kai kannatettava onkin.

Tässä edustaja Juvonen otti sinällään ihan aiheellisen ajatuksen esiin, että tämmöisessä esityksessä, joka näin kiireisellä aikataululla tuodaan — ja hyvä niin, että tuodaan nopealla aikataululla — on totta kai erittäin haastavaa tehdä tällaista tapauskohtaista harkintaa, jos halutaan, että se esitys nopeasti myöskin tulee voimaan ja niitä yrityksiä auttaa.

Nyt on erilaisia kyselyitä ja selvityksiä niin Suomen Yrittäjiltä kuin EK:ltäkin tullut, ja kyllähän se viesti sieltä kentältä hyvin karua on: se on itse asiassa vähemmistö yrityksistä, jotka näkevät, että tämä tilanne ei ikään kuin heihin vaikuttaisi millään tavalla. Jopa esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoalan yritykset kärsivät tilanteesta, vaikka heillä asiakkaita on. Mutta kun se muu normaalitoiminta häiriintyy merkittävästi, niin tämä koskettaa valitettavan laajasti lähes koko yrityskenttää. Sen vuoksi on ehkä aivan perusteltua, että tämä on ikään kuin kaikkia koskettava tilanne, vaikka yrityksellä sinällään maksukykyä tällä hetkellä olisikin.

Täällä aiemmin kyselytunnilla pääministeri Marin totesi, että te mielellänne hallituksessa kuuntelette myös opposition esityksiä ja otatte niitä pohdintaan. Kokoomus onkin esittänyt pitkän listan toimenpiteitä, joilla yrityksiä voitaisiin tässä tilanteessa auttaa. Me esitimme muun muassa sitä, että nämä työnantajamaksut otettaisiin valtion maksettavaksi määräajaksi. Onko tällainen ollut harkinnassa, vai onko näin, että nyt tällä tavalla toimitaan? Onko teidän tarkoituksenne harkita nyt vielä sitten, kun kriisin rajoittamisen kesto on ehkä jollain tavalla tiedossa, niitä mahdollisia jatkotoimenpiteitä näille nyt ilmoitettaville toimenpiteille?

Tässä on ehkä hyvä tuoda esiin vielä se, että tässä tosiaan meillä edustajilla on hyvin lyhyt aika. Se on sinällään ihan oikein, että me sitten vaan yritämme nopeasti tähän lähetekeskusteluun perehtyä sen, minkä pystymme, ja valiokunta sitten tekee sen varsinaisen työn ja perehtyy huolella. Valiokunnan puheenjohtaja täällä totesikin, että asia menee sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, ja siellä varmasti pohditaan sitten tätä asiaa huolellisesti. Pidän tosi tärkeänä sitä, että nyt tässä tilanteessa, kun meillä on poikkeusjärjestelyt täällä eduskunnassakin ja on näin vähän edustajia aina kerrallaan täällä salissa, eduskunnan toimintakyky säilyy tällaisena ja pystymme viemään esityksiä täällä nopealla aikataululla lävitse.

Täytyy sanoa, että nyt vielä kun kehysriihi on ensi viikolla, niin esitän hallituksen suuntaan vielä semmoisen hartaan toiveen, että nyt kun me olemme täältä tehneet esityksiä sekä julkisuuden kautta että suoraan hallitukselle, niin otatte ne vakavasti harkintaan ja katsotte niitä. Varmasti löytyy sellaisia viestejä, huolenaiheita, joita tulee — ei välttämättä meiltä

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

puolueena, vaan kansalaisilta ja yrittäjiltä — ja joita me sitten tässä teidän suuntaanne välitämme. Toivottavasti niihin ehditte tai joku teidän esikunnastanne ehtii niihin sen verran perehtyä, että katsotaan, että tässä tilanteessa, kun yrittäjät ja sitä kautta yritysten työntekijät ovat erittäin suuressa pulassa, heille kaikki mahdollinen tuki löytyisi, jotta me tämän kriisin jälkeen sitten mahdollistamme sen, että mahdollisimman moni näistä yrityksistä jatkuu ja työpaikat mahdollisuuksien mukaan säilyvät.

19.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Oikeastaan täydentäisin siltä osin edustaja Multalan puheenvuoroa, kun hän viittasi puheenvuoronsa alussa siihen, että tämä yrittäjien työeläkevakuutusmaksun 2,6 prosentin alennus ei välttämättä ole nyt selkeästi suoraan suuntautumassa niille yrityksille, jotka ovat kaikkein suurimmissa vaikeuksissa. Jos joudutaan lomauttamaan, puhumattakaan irtisanomaan, ihmisiä, niin ei makseta työeläkevakuutusmaksuja, ja tämä alennus ei siinä tilanteessa hyödytä. En silti vastusta tätä ajatustapaa, tässä on ihan hyvä pohja myöskin tältä osin nyt luoda helpotusta, koska valtaosa yrityksistä kärsii koronaviruksen aiheuttamista taloudellisista vaikutuksista, ja nyt on löydettävä kaikki konstit, joilla tulla vastaan.

Epäilemättä työeläkevakuutusmaksut ja siellä taustalla olevat työeläkerahastot ovat Suomen suurin taloudellinen voimavara, joka on ollut passiivisessa käytössä vuosikymmenet, ja sitä on vaan kasvatettu. Viime vuosihan — taustaksi tähän on hyvä nähdä se, mistä nyt tällä hetkellä puhutaan — eli 2019 oli työeläkehistoriamme jättimäisin rahastojen kasvuvuosi. Reaalituotto oli 11,5 prosenttia, rahastot kasvoivat yli 20 miljardia euroa ennätyselliseen 215 miljardiin. Se on jo käytännössä lähes 100 prosenttia kansantuotteesta, ja se on koko maailmassa suurin julkinen eläkerahastovaranto, joka on kerätty tulevia eläkkeitä varten. Muualla maailmassahan käytäntö on lähinnä se, että ei rahastoidakaan tällä tavalla. Saksassa siitä on jo pitkä historiallinen kokemus, jolloin eläkevarat ovat hupenneet erilaisiin kriiseihin ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeen, ja siellä on järjestelmä, samoin kuin Ranskassa, jossa nykyinen työssäkäyvä sukupolvi maksaa aina edeltävän sukupolven eläkkeen. Se on se käytäntö, ja tällä tavalla Suomessa on luotu joka tapauksessa tämä varanto, josta meillä on nyt hieman varaa tinkiä, minkä myöskin tämä hallituksen esitys tässä juuri tekee.

Kysyisin kuitenkin ministeriltä, kun hän on tässä paikalla: Tässähän on yksi ulottuvuus, joka on kiintoisa: nämä asiakashyvitykset. Suomen eläkejärjestelmähän on, kuten sanottu, kansainvälisesti rahoituksellisesti kestävimpiä, parhaita eläkejärjestelmiä — Mercer Global Pension Index tämän kertoo — mutta se on kustannustehoton. Siis se on kallis järjestelmä, ja yksi kalleimmista komponenteista tässä ovat nämä asiakashyvitykset, jotka eivät sinänsä kuulu eläkejärjestelmän luonteeseenkaan ollenkaan. Niihin käytettiin viime vuonna yli 400 miljoonaa euroa, valtava rahasumma, joka annetaan ohitse tämän eläkejärjestelmän perustehtävän, joka on siis kerätä työeläkevakuutusmaksuja ja maksaa eläkkeet. Ne asiakashyvitykset on käytetty tietoisesti konstina, jolla houkutetaan työnantajia vaihtamaan eläkeyhtiötä. Tätähän on kansainvälisestikin kritisoitu, ja tätä on myöskin Suomessa Finanssivalvonta halunnut arvioida. Kun edustaja Satonen edellisen asiakohdan yhteydessä kysyi yrittäjien työttömyysturvasta, että voisiko siinä olla mallia tulevaan, niin kysyn ministeriltä: voisiko tässä nyt olla meille mallia siitä, että Suomessa aidosti uudelleenarvioitaisiin koko tämä asiakashyvitysjärjestelmä, joka on luonteeltaan eläkevarojen väärinkäyttöä? Meillä on kyse siitä, että eläkevarat kerätään eläkkeitä varten, ja näillä asiakashyvityksillä siirretään tässä mittakaavassa, yli 400 miljoonan osuuksilla viime vuonna, rahaa

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

yrittäjille — suurimmille yrityksille pääsääntöisesti, tästähän eivät pienimmät yritykset välttämättä edes hyödy. Tässä suhteessa kysyisin, onko nyt sitten mahdollista testata myöskin tätä asiaa tässä kriisitilanteessa, kun meillä on vähän tämmöinen laboratoriotilanne monien muidenkin osa-alueiden osalta suomalaisessa yhteiskunnassa.

19.22 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Förslaget att tillfälligt till detta års slut sänka på arbetsgivarnas andel av arbetstagarnas pensionsförsäkringsavgifter är mycket välkommet i detta svåra läge.

Företagen är i stora ekonomiska svårigheter och allt vi kan göra för att lätta på deras betalningsbörda ska också göras, också sådana här mindre åtgärder. Det beräknas att avgifternas totalsumma minskar med cirka 1 miljard med denna åtgärd. Återbetalningen sker under åren 2022—2025, vilket betyder att arbetsgivarnas börda sprids ut på flera år, och därför inte kan anses alltför betungande.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys alentaa työnantajien maksuosuutta työntekijän eläkelain mukaisesta vakuutusmaksusta on erittäin tervetullut tässä vaikeassa tilanteessa. Meidän on tehtävä kaikkemme työnantajien ja yritystemme taloudellisten vaikeuksien helpottamiseksi, vaikeuksien, joita yrityksillä ei ole ollut mitään mahdollisuuksia itse ennaltaehkäistä tai joihin varautua.

Tässä tilanteessa on tehtävä kiireellisiä päätöksiä ja isolla pensselillä. Siksi on hyvä, että esitys koskee kaikkia työnantajia, kaikkia yrityksiä riippumatta siitä, miten hyvin tai huonosti heillä tällä hetkellä menee. Tämä maksualennus tuo pientä helpotusta kaikille yrityksille eikä varmasti haittaa yhtäkään. Takaisinmaksuaika on riittävän pitkä, jotta se ei rasita työnantajia liiaksi.

Edustaja Juvonen ehdotti, että esitys ei koskisi kaikkia työnantajia ja vain ne yritykset, jotka haluavat tämän alennuksen, voisivat saada sen esimerkiksi hakemusmenettelyllä. Sellainen menettely johtaisi käsittääkseni turhaan byrokratiaan ja myös veisi aikaa. Eikö nyt olisi luotava järjestelmä, joka nopeasti saadaan toimintaan ja yritysten hyödyksi?

19.24 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Me käsittelemme nyt työntekijän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäistä alentamista tänä vuonna. Sen mukaan työnantajan maksuosuutta alennettaisiin tilapäisesti 2,6 prosenttiyksikköä, mikä on tervetullut toimi tässä akuutissa tilanteessa, missä meidän yrityksemme ja monet, monet työnantajat tällä hetkellä ovat. Maksualennus olisi voimassa toukokuun alusta vuoden loppuun. Maksualennuksesta aiheutuva tasausvastuun pienentyminen katettaisiin korottamalla työnantajamaksua tilapäisesti vuosina 22—25 siten, että tilapäisen alennuksen vaikutus saadaan kompensoitua kokonaan.

Kun teemme tällaisia muutoksia hetkessä, jossa eläkelaitosten sijoitusvarallisuudesta on sulanut hetkessä leijonanosa, on hyvin tärkeää, että tällaisesta kompensatiosta huolehditaan osana kokonaisuutta. Meidän yhteinen vastuumme on huolehtia eläkejärjestelmän kestävydestä ei vain lähivuosina vaan myös lähivuosikymmeninä. Me emme eläkejärjestelmien kohdalla puhu vain muutamista vuosista vaan useista, useista vuosikymmenistä eteenpäin.

Tietäen kuitenkin sen, että yritysten haasteet tulevat jatkumaan vuosia, näen, että tässä kohdassa on myöskin tämän esityksen keskeinen ongelma, nimittäin se, että helpotukset tulevat vastaan uusina korotuksina tulevina vuosina, kun kuitenkin näemme, että yritysten

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

taloustilanne ei varmasti ihan nopeasti korjaudu tämän jälkeen. Me olemmekin esittäneet, että työnantajamaksut otettaisiin valtion maksettavaksi määräajaksi.

19.26 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tänäänkin tässä salissa on aika monta kertaa puhuttu, että kuinka näitä päätöksiä on jopa talon ulkopuolella kehuttu. No, voi olla, että meillä on eri piirit. Minä olen yrittänyt tässä metsästää viikon ajan yrittäjää, joka kertoisi minulle niistä positiivisista asioista, että nyt näyttää hyvälle, että taidan pelastua.

Minä kyllä hallitusta kiitän siitä, että tällaisia tapoja on, mutta pakko on tässäkin kohtaa sanoa, että jos puhutaan tällaisesta 2,6 prosentin TyEL-maksun alentamisesta — mikä tässäkin tapauksessa on oikeasti tavallansa vain laina, tietysti ne eivät joudu maksamaan takaisin, ketkä menevät tässä välissä konkurssiin — niin oikeasti tämä tekee karkeasti laskettuna varmaan siellä 20—30 euroa kuukaudessa per työntekijä. Monikohan yritys on siitä kiinni, etteivät ne saa kahta-, kolmeakymppiä per työntekijä hommattua kuukaudessa? Sen saman määrän kerää melkein sieltä kahvihuoneen lattialta niistä tyhjästä pulloista.

Eli kyllä minun on pakko sanoa, että minä ihmettelen sitä, että eikö nyt oikeasti pystytä tekemään sellaisia ratkaisuja, että me pelastaisimme nämä meidän yritykset oikeasti, koska tämä on sellaista puuhastelua, että emme me näillä kyllä oikeasti pelasta ketään. Ja jos olen oikein väärässä, niin minun puhelinnumeroani saa jakaa niille yrittäjille, ketkä ovat näitten hallituksen esityksien ansiosta tällä hetkellä pelastumassa. Minä haluaisin päästä sinne opiskelemaan. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt, arvoisat edustajat, tätä keskustelua varten varatut 30 minuuttia on ministeri Pekosen loppupuheenvuoroa lukuun ottamatta käytetty. 3—4 minuuttia.

19.28 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää teitä edustajia erittäin hyvistä ja rakentavista puheenvuoroista, ja haluan tähän alkuun myöskin heti pahoitella tätä kiireistä aikataulua. Nyt joudutaan todella poikkeuksellisen nopeasti tekemään näitä esityksiä tämän kriisin vuoksi, ja sen takia pidin tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta sai näitä hallituksen esityksiä, joita nyt käsittelemme, jo tämän päivän aikana käsittelyyn valiokunnassa.

Edustaja Essayah kysyi näistä asiakashyvityksistä. Työeläkevakuutusyhtiöt eivät voi antaa asiakashyvityksiä siltä osin kuin hyvityksiä on kertynyt maksualennuksen ajalta eli toukokuusta joulukuuhun 2020, mutta tätä aiemmalta ajalta kertyneitä asiakashyvityksiä voidaan tuki antaa.

Edustajat Juvonen ja Multala kiinnittivät huomiota hyvin pärjääviin yrityksiin. Kysyitte, tarvitseeko heidän osallistua tähän maksualennukseen, mutta kuten edustaja Rehn-Kivi jo tässä oikeastaan vastasikin, niin me olemme nyt pyrkineet tekemään toimia, jotka ovat hallinnollisesti toimeenpantavissa mahdollisimman kevyesti ja joutuisasti. Edustaja Multalalle vielä totean, että yrittäjiä itseään tuetaan muilla keinoilla, joista ministeri Lintilä ja ministeri Haatainen vastaavat, joten YEL-maksuja ei oteta tässä yhteydessä valtion maksettaviksi.

Edustaja Kiljunen, te kysyitte asiakashyvitysten tarpeesta ylipäättään, mutta täytyy todeta, että kun tässä todella kiireisellä aikataululla näitä esityksiä teemme, niin emme tässä koronakriisin tilanteessa tähän vastaavaan esitykseen, mistä puhuitte, ole voineet arvioida tätä asiaa perinpohjaisesti.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Edustaja Laakson puheenvuoroon toteaisiin, että tässä tietysti nyt yritetään koota pienistä palasista pakettia, jolla voitaisiin mahdollisimman hyvin helpottaa yritysten tilannetta tässä erittäin vakavassa tilanteessa. Ja tämä esitys, jota tällä hetkellä käsittelemme täällä salissa, on yksi osa tätä pakettia kokonaisuutena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.01.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 15 käsittelyä.

22.01 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on ehkä ihan parhaimpiin kuuluvia tämän päivän esityksistä. Tässä ei aiheuteta mitään turhaa byrokratiaa. Tämä työeläkevakuutusmaksun määräaikainen 8 kuukauden alennus koskisi kaikkia työnantajayrityksiä, myös niitä suuria yrityksiä, jotka pitkälti hoitavat kuitenkin sen, että pk-yrityksissä on tilauksia ja työtä. Tämä on miljardiluokan asia, hiukan toista miljardia euroa. Täällä joku oli sitä mieltä, että kaikki työnantajayritykset eivät saisi saada tätä, mutta sehän on, miten sen nyt kohteliaasti sanoisi, aika avutonta ajattelua, että tässäkin luotaisiin joku ihmeellinen byrokratia ja ruvettaisiin lajittelemaan työnantajayrityksiä. Nyt tämä korjaa hyvin nopeasti ja hyvin byrokratiavapaalla tavalla yritysten likviditeettiä. Tämä on merkittävä likviditeettiapu nopeasti suomalaisille yrityksille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.31 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta on kyse työttömyysturvaa tarvitsevien ihmisten taloudellisen aseman parantamisesta. Elämme aikaa, jossa COVID-19-pandemian, kansallisesti koronavirusepidemian, vuoksi tilanne työmarkkinoilla heikkenee ja uutiset yritysten ja kuntien tarpeista lomauttaa ihmisiä tuntuvat nyt päivittäisiltä. Eduskunta on myös jo hyväksynyt hallituksen esitykseen 26/2020 sisältyvät työelämlainsäädännön joustavoittamista koskevat ehdotukset, joilla on vaikutusta yksityisen sektorin työntekijöiden tilanteeseen lomautusmenettelyssä.

Nyt käsittelemään tulevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työttömyysetuuden maksamisen käynnistymisen yhteydessä asetettavalta omavastuujalalta, joka on viisi työpäivää tai sitä vastaava aika, maksettaisiin työttömyysetuutta peruspäivärahana, ansiopäivärahana tai työmarkkinatukena. Tämä muutos parantaisi työttömyysturvan saajien taloudellista asemaa työttömyyden tai lomautuksen alkaessa. Valtio vastaisi omavastuujalalta maksettavan työttömyysetuuden rahoituksesta. Näin muutos ei heikennä Työllisyysrahas-
ton tai työttömyyskassojen taloudellista tilannetta.

Lisäksi lyhennettäisiin palkansaajan työssäoloa, joka on edellytys perus- tai ansiopäivärahan saannille. Yrittäjän ei-omistavilla perheenjäsenillä työssäoloa olisi 26 kalenteriviikkoa, kun se on nyt 52 kalenteriviikkoa. Muiden palkansaajien työssäoloa olisi 13 kalenteriviikkoa, kun se nyt on 26 kalenteriviikkoa. Tämä muutos helpottaisi perus- tai ansiopäivärahalle pääsemistä ja vähentäisi työmarkkinatuen saantia.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että lomautuksen perusteella maksettava työttömyyspäiväraha ei kuluttaisi työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa, joka henkilön työhistoriasta ja myös iästä johtuen on joko 300, 400 tai 500 päivää. Tällä muutoksella huolehditaan siitä, että meidän eräänlainen kansallinen erikoisuutemme, jossa lomautustilanteessa ihminen siirtyy työttömyysturvalle, ei kuluta turvan kestoa tässä epävarmassa tilanteessamme. Muutos siis parantaisi turvaa, jos työttömyys pitkittyisi.

Lisäksi valmistelun aikana on kuunneltu sitä arjen toimeenpanotyössä esiin noussutta huolta, mitä tapahtuu lomautetuille, jos lomautus perustuu työnantajan aloitteesta tehtyyn sopimukseen. Näissä tilanteissa oikeus työttömyysturvaan voi jo nyt syntyä. Jotta tulkinta-
haasteilta vältyttäisiin, tässä kokonaisuudessa nostetaan ja avataan lain tasolla soveltamis-
käytäntö, jonka pitäisi olla vakiintunut ja joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön työt-
tömyyskassoille antamia ohjeita, että työttömyysturva-oikeus voi perustua myös työsopi-
muslaissa tarkoitettuun sopimuslomautukseen.

Esitys liittyy vuoden 2020 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, ja ne ovat voimassa 6.7.2020 saakka. Muutoksia sovellettaisiin 16.3.2020 alkaen. Niiden siis esitetään tulevan voimaan taannehtivasti, ja ne vaikuttaisivat jo silloin, jos lomautusmenet-
tely olisi alkanut ennen lain esitettyä voimaantuloa, joka on mahdollisimman pian.

Muutosten soveltamista on sovitettu yhteen tuon mainitun hallituksen esityksen 26/2020 muutosten kanssa, ja tämän hetken näkymä on, että kesäkuun loppuun muutoksille on tar-
vetta. Esitys kuitenkin huomioi sen, että lyhyempää lomautusilmoitusaikaa voitaisiin so-
veltaa, jos kyseinen aika on alkanut viimeistään 30.6. Siksi oikeus etuuteen omavastuujal-
ta ja tavallista lyhyempi työssäoloa koskisivat myös heinäkuun ensimmäistä viikkoa.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, ministeri Pekonen. — Ja nyt, arvoisat edustajat, jos mahdollista, tiivistäkää sanomanne siten, että mahdollisimman moni edustajakollega ehtii näiden jäljellä olevien 24 minuutin aikana puheenvuoronsa käyttä.

19.36 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys koskee henkilöitä, jotka lomautetaan tai irtisanotaan riippumatta siitä, ovatko he määräaikaisessa tai toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Karenssipäivien poistaminen kaikilta, joiden työssäoloehto täyttyy, on iso kädenojennus, jonka työntekijät nyt tarvitsevat. Viiden päivän omavastuun poistamisella on suuri vaikutus palkansaajan talouteen. Tämä on reilu teko.

Tässä laissa on myös huomioitu se, että kaikkiin, siis kaikkiin, pätee 13 viikon työssäoloehdon täyttyminen, eikä vaadita 26:ta viikkoa, kuten normaalisti aiemmin. On myös muistettava turvata Kelan ja kassojen toimintakyky, jotta voidaan hoitaa byrokratian tuomat haasteet.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on tasa-arvoinen. Vaikka palkkatulo loppuun, niin leipä ja lämpö maksavat edelleen. Tämä on oikeudenmukaista ja sosiaalisesti kestävä poliittikka, kiitos hallitukselle siitä.

19.37 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että kannatan kaikkia näitä hallituksen esityksissä olevia konkreettisia esityksiä, mutta haluan nostaa esille yhden asian, joka on ollut sekä julkisuudessa että täällä salissakin jo useampaan kertaan näinä päivinä: työttömyyskassojen ja myös Kelan mahdollisuudet käsitellä ripeästi valtava määrä hakemuksia, toimeenpanna päätökset ja auttaa ihmisiä — ettei käy sillä tavalla, että vielä ensi vuonna käsitellään näitä sosiaaliturvan parannuksia, jotka ovat aivan elintärkeitä lomautettujen, työttömien kannalta, heidän toimeentulonsa kannalta. Tämä on se tärkein viesti, minkä haluan sanoa hallitukselle: tähän pitää löytää ratkaisuja. Siihen eivät nyt välttämättä auta mitkään järjestelmäratkaisut, tekniset, teknologiset ratkaisut, jotka vaatisivat vaikka koodausta. Sitä meillä ei ole aikaa odottaa.

Haluan tuoda tässä keskustelussa esille, että sain pari tuntia sitten entiseltä kollegalta, entiseltä ministeriltä Hannes Manniselta tähän ratkaisuehdotusta, ja hänen luvallaan kerroin, mitä hän tässä konkreettisesti esittää:

”Minusta yksinkertainen ratkaisu olisi seuraava: 1) Työnantajat laskevat työttömyyskorvauksen ennakoon. Työttömyyskorvausten laskeminen ei voi olla sellaista rakettitiedettä, jota esimerkiksi yli 20 työntekijän yritysten palkanlaskenta ei voisi hoitaa, kun työttömyyskassa antaa ohjeen ja laskukaavan. Tältä pohjalta yritykset laskisivat korvauksen valmiiksi työttömyyskassalle ennakkopäätöksen tekemiseksi. 2) Työttömyyskassoille mahdollisuus ennakon maksamiseen. Lainsäädännön on luotava kassoille mahdollisuus ennakon maksamiseen, jos sellaista ei nyt ole. Tällöin työttömyyskassa voisi suoraan maksaa ennakot työnantajien listauksen perusteella. Sen jälkeen, kun kassa on tarkistanut päätökset vaikka kuuden kuukauden aikana, tarkistetaan maksut, ja jos erotus ylittää tietyn raja-arvon, niin maksetaan lisää tai peritään takaisin. Työttömyyskassoille jäisi pikaisesti käsiteltäväksi vain pienten työnantajien työntekijöiden hakemusten käsittely. 3) Työttömyyskassat korvaavat kulut työnantajille. Koska korvausten käsittely on kassojen velvollisuus, niin niiden on korvattava työnantajille aiheutuvat kulut sovittavien periaatteiden mukaisesti. 4) Lomautetuille mahdollisimman yksinkertainen malli. Tässä noudatettaisiin periaatetta, että yksittäinen avun tarvitsija ei joutuisi byrokratian viidakkoon, vaan toimenpiteet

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

suoritettaisiin oma-aloitteisesti viranomaisten toimesta. Tämähän on byrokratiatalkoiden johtava periaate.”

Tähän ehkä haluaisin todeta sen, että me emme tosiaankaan pysty tätä tutkimaan. Tämä on tullut meille tänään tänne käsiteltäväksi, ja kiireellisesti pitää viedä tätä eteenpäin, ja kun sosiaali- ja terveysvaliokunta ei minusta voi ilman erillistä valmistelua tehdä näin isoja muutoksia, niin minä toivon, että ministeri ja ministeriössä virkamiehet voisivat ottaa tämän ehdotuksen tutkittavaksi. Aion lähettää tämän sähköpostilla hetken päästä teille sinne tutkittavaksi.

Lopuksi totean, että tässä on parasta kuunnella myös niitä toimeenpanijoita, joilla on se konkreettinen käsitys ja tieto siitä, miten tämä homma käytännössä toimii. Meillä taitaa olla 24 kassaa plus sitten yrittäjien oma työllisyyskassa ja sitten tietysti Kela, ja heidän asiantuntemuksensa ja kokemuksensa on minusta aivan erityisen tärkeätä, kun te mietitte tätä.

Tämä tällaisena, ei pakkovinkkinä, mutta minusta tässä oli niin paljon hyviä aineksia, että toivoisin, että ministeriössä tämän tutkitte. Ja me olemme valmiita täällä eduskunnassa taas nopeasti käsittelemään, jos tästä on emneiksi tämän asian helpottamisessa. Toimeenpano ei voi jäädä tämän hallituksen hyvän esityksen esteeksi.

19.41 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitellyssä. Tämän esityksen mukaan työttömyysetuuden maksamisen käynnistymisen yhteydessä asetettavalta omavastuujalta maksettaisiin työttömyysetuutta peruspäivärahana, ansiopäivärahana tai työmarkkinatukena. Valtio vastaisi omavastuujalta maksettavan työttömyysetuuden rahoituksesta. Lisäksi lyhennettäisiin palkansaajan työssäoloa, joka on edellytys työttömyyspäivärahan saannille. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että lomautuksen perusteella maksettava työttömyyspäiväraha ei kulluttaisi työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa. Työttömyysturvalla olevaa lomautuksen määritelmää täsmennettäisiin lain tasolla vastaamaan vakiintunutta soveltamis käytäntöä.

Arvoisa puhemies! Selkokielellä: tämän lakiesityksen tarkoitus on parantaa työttömyysturvan saajan asemaa, ja esitys on hyvä.

Olen viime viikolla jättänyt kirjallisen kysymyksen liittyen muun muassa TE-toimistojen ruuhkaisuuteen ja niihin pullonkauloihin, mitkä saattavat olla edessä esimerkiksi tämänkin esityksen eteenpäin mennessä. Kysyisinkin teiltä, ministeri: millä tavalla nämä pullonkaulat muun muassa työttömyysetuuksien ja toimeentulotuen käsittelyn ruuhkautumisessa työttömyyskassoissa ja TE-toimistoissa mahdollisesti puretaan? Jos likipitään 400 000 ihmistä on yt-neuvottelujen ja lomautusuhan alla, niin kysymys on isosta määrästä ihmisiä, ja tämä tarkoittaa lisäresurssia juurikin etuisuuksien käsittelijöille ja maksajille. Kysyisin, että huomioittehan te tämän asian sitten, että ihmiset saavat sujuvasti sen sosiaaliturvansa, koska siitähän tässä on kyse: ihmiset odottavat rahojaan.

19.43 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on ikään kuin vastinpari niille esityksille, mitä aiemmin täällä on käsitelty: kun on mahdollistettu se, että niin vakituiset kuin määräaikaiset työntekijät voidaan nopeamman menettelyn kautta lomauttaa, niin on aivan oikein ja hyvä, että nyt tuodaan se esitys, jolla sitten työntekijät, tässä vaiheessa lomautetut työntekijät, voivat nopeammin ja myös takautuvasti päästä työttömyysturvan piiriin, ja se on erittäin kannatettava esitys.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Sinäällään en usko, että itse tämän esityksen, lakimuutoksen läpiviemisessä täällä eduskunnassa tulee mitään ongelmia, vaan se varmasti etenee, mutta tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläisen esiin nostama huolenaihe on kyllä aito. Nyt saman tien, kun on näitä esityksiä eduskunnasta eteenpäin viety, on kuultu sekä Kelasta että työttömyyskassoista huolta siitä, että hakemuksia tulee nyt sellaiseen tahtiin, että pelätään, että menee jopa vuodenvaihteeseen, että rahat saataisiin, ja kaikki esitykset ja ehdotukset, joita tämän suman purkamiseksi tuodaan, varmasti on järkevä katsoa huolella läpi, olisiko niissä mahdollisesti sellaista, jolla voitaisiin tätä maksatuksen nopeuttamista tehdä. Tiedän, että monella yrittäjällä on ollut suuri huoli niistä omista työntekijöistä: oma miehenikin on yrittäjä, ja he joutuivat lomauttamaan henkilökuntansa, ja monet työntekijät ovat nuoria ja olisivat toivoneet, että siinä tilanteessa he olisivat voineet jollain tavalla auttaa, ja tämä edustaja Vehviläisen tässä äsken ääneen lukema ehdotus olisi varmasti ollut juuri sen tyyppistä, mitä he mielellään olisivat tehneet työntekijöidensä työttömyysturvan maksun nopeuttamiseksi. Tässä varmaan on nyt otettava käyttöön kaikki resurssit, mitä meillä on jo olemassa, jotta ihmiset saavat sen toimeentulonsa mahdollisimman nopeasti.

Nyt tilanne toivottavasti on vain väliaikainen, ja niistä henkilöistä, jotka nyt tämän työttömyysturvan piiriin, jos voi sanoa, pääsevät, tai joutuvat, toivottavasti mahdollisimman moni tosiaan on vain väliaikaisesti sen piirissä ja pääsee sitten entiseen työhönsä takaisin tai ainakin vastaavaan työhön mahdollisimman nopeasti. Mutta monella ei ole olemassa mitään kovin suuria säästöjä, vaan ikään kuin edetään sen kuukausittaisen toimeentulon varassa, ja kun vielä Kelasta nyt on kantautunut viestiä, että siellä on myös toimeentulotukihakemusten käsittely tällä hetkellä viivästynyt, niin toivottavasti ministeri voi tuoda vähän valoa tunnelin päähän jo ehkä nyt tässä vastaamalla siihen huolenaiheeseen, millä tavalla tätä käsittelysumaa voitaisiin mahdollisimman nopeasti purkaa niin, että ihmiset saavat rahaa, jolla ostaa sitten niitä päivittäisen toimeentulon edellyttämiä asioita ja maksaa esimerkiksi asumisestaan ja ruoastaan.

19.46 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Nyt meitä yhdistää se keskeinen tavoite, että suomalaisten terveys ja toimeentulo on turvattava myös kriisiaikoina, ja siksi onkin hienoa nähdä, millaisella joustavuudella ja ahkeruudella tämän haasteen pariin on tartuttu.

Oli hienoa kuulla jo heti, kun lisätalousarvioesitys tuli eduskuntaan, valtiovarainvaliokunnassa Kelan kertovan, että he olivat jo siinä vaiheessa pohtineet, miten voidaan lisätä joustoja, miten voidaan käsitellä hakemuksia entistä summaarisemmin eli olla pyytämättä kaikkia niitä selvityksiä, mitä normaalisti pyydetäisiin, kun tunnistetaan se, että tänä aikana näitä selvityksiä voi olla vaikea tai jopa mahdoton toimittaa. Monia sosiaaliturvan ehtoja on näinä aikoina mahdoton täyttää, ja nyt onkin sitten päästy ihan lakimuutoksiin asti, kuten kuuluukin. Näin on todellakin oikea toimia keskellä kriisiä, sillä kuten sanottua, tämä ajaa monet tilanteeseen, mistä he eivät olisi ikinä uskoneet itseään löytävänsä. Myös se hakemusmäärä on niin poikkeuksellisen suuri, että mitä enemmän voidaan aina byrokraatiaa keventää, niin sitä helpompaa on sitten myös etuuksia käsitellä ja varmistaa, että ihmiset rahansa saavat mahdollisimman nopeasti.

Ehkä se huolestuttava viesti, mitä on ympäri Suomea tullut, on se, kuinka palvelujen ovia on suljettu suomalaisilta. Kun puhutaan Kelan toimipisteestä tai sosiaalitoimistoista, on tietysti ymmärrettävää, että pyritään takaamaan ihmisten turvallisuus ja noudattamaan koronaohjeita, mutta on kuitenkin huomioitava, että meillä on vaikeimmassa asemassa olevia suomalaisia, joilla ei välttämättä ole nyt pääsyä lainkaan netin äärelle. Kirjasto on voi-

nut olla ainoa paikka, missä tietokoneelle pääsee, ja nyt on kirjastokin kiinni. Tässä tilanteessa voi jäädä puhelinlasku maksamatta tai kadonnut tai hajonnut puhelin korvaamatta, jolloin kaikilla ei välttämättä ole pääsyä edes puhelimen äärelle, tai voi olla toiminnallisia vaikeuksia, jotka tekevät siitä soittamisesta ja ajan varaamisesta ylitsepääsemätöntä. Siksi tämän aika pienen erityisryhmän tähden olisi tärkeää, että edelleen vaikkapa jollain rajatulla aukiololla ihmiset pääsisivät hakemaan välttämätöntä toimeentuloa Kelasta ja sosiaalitoimistosta, pääsisivät niiden palveluiden ääreen tarvittaessa kasvokkain totta kai turvavälein, totta kai riittävin varustein mutta samalla varmistaen, että kenenkään toimeentulo ei jää siitä kiinni, että nyt nämä uudet etäpalvelut eivät olekaan saavutettavissa.

Vielä kun pohditaan, mitä tämä tilanne tekee vaikkapa asunnottomuudelle, päihdeongelmille, väkivallalle, monelle muulle yhteiskunnassa elävälle haasteelle, niin korostuu entistä enemmän se, kuinka tärkeää on pitää tässä tilanteessa huolta heikompiosaisista. Nämä eivät välttämättä ole niitä ihmisiä, jotka meille sähköpostia lähettelevät ja tänne soittelevat. Määritelmällisesti puhutaan nyt väestä, jolle tällaiset yhteydenotot poliittikkoihin eivät ole ominaisia, mutta siitä huolimatta meidän on muistettava heidät ja pyrittävä varmistamaan, että myös heidän oikeutensa toteutuvat.

Tähän on perustuslakivaliokuntakin toistuvasti huomiota kiinnittänyt, ja vielä tänään pian käsittelyssä olevassa mietinnössä onkin erikseen teroitettu, että nyt on tärkeää ohjeistaa kaikkia paikallistason toimijoita siinä, että ovien sulkemista ei voida tehdä niin, että siten osalta kaikista vaikeimmassa asemassa olevia suomalaisia katoavat palvelut kokonaan ulottuvilta. Eli näinäkin aikoina on tärkeää varmistaa, että jokainen todella saa sen välttämättömän toimeentulon.

Toki tähän vaikuttaa myös se, miten Kelan, työttömyyskassojen, sosiaalitoimistojen maksutukset saadaan toimimaan. Siihen moni edustaja onkin kiinnittänyt huomiota, ja sinne on varmasti lisäresursseja ja lisämahdollisuuksia tulossa, mutta koko ajan, kun puhutaan työttömyydestä, olisi tärkeää muistaa, että osalla ei välttämättä ole pääsyä edes näiden tämäntyyppisten etuuksien piiriin. Sen tähden se harkinnanvarainen toimeentulotuki ja muutenkin heikompiosaisista huolehtiminen ovat tärkeitä pitää tässä koko ajan rinnalla mielessä.

19.50 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Käsitlemme siis hallituksen esitys-tä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta. Nämä ovat tietenkin tässä ajassa tärkeitä esityksiä.

Jos mietitään, niin tätä meidän koronasuota on tällä hetkellä eletty alle kuukausi ja meillä on jo tällä hetkellä mahdollisesti 300 000 lomautettua henkilöä. Ja kuten tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen toi näistä tilastotiedoista esiin, niin lomautettujen määrä on kasvanut yli 10 000:lla viimeisen vuorokaudenkin aikana.

Työttömyyskassan asioista totean vain lyhyesti, että on sama huoli, minkä edustaja Mänttä toi tässä esiin. En lähde sitä puheenvuoroa toistamaan.

Vaikutukset ovat siis todella isoja, jos ajatellaan, että Taloudellisissa vaikutuksissa tuodaan esiin, että viime vuonna omavastuuajaksoja oli ansioturvassa noin 129 000 ja lomautettuja näistä oli arviolta noin 40 000. Tätä esitystä kirjoitettaessa saatujen talousennusteiden ja työttömäksi kriisin myötä jo tulleiden sekä lomautusuhan alla olevien määrrien perusteella voidaan karkeana arviona uusien ansioturvalla päätyvien lomautettujen määrästä pitää noin 200 000:ta henkilöä, ja mikäli lisäksi suoraan työttömäksi ilman lomautusta jää-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

vien määrä ansioturvalle nousee 20 000 henkilöllä, voidaan omavastuukuukausien lukumääräksi ansioturvan puolella arvioida noin 263 000. Ne ovat todella isoja summia.

Se, että tällä viikolla astui voimaan myöskin laki, jossa määräaikaisen työntekijän pysyy nyt ensi kertaa Suomessa lomauttamaan, tuo myöskin tietenkin sitä painetta tänne puolelle. Tiedetään, että monet sellaiset, niin kausityöntekijät kuin muun muassa urheilupuolella seuramat, valmentajat, pelaajat, ovat olleet määräaikaisissa työsuhteissa ja aikaisemmin heitä ei ole voinut ollenkaan lomauttaa. Mutta nyt kun tilanne on tämä, mikä on, niin lomautukset ovat myöskin siellä puolella päällä. Toivoisi, että pystyttäisiin myöskin sitä urheilu-, liikunta- ja vapaaehtoistyön porukkaa, jossa ovat ennennäkemättömän nopeasti tulleet lomautukset päälle, tukemaan näillä hallituksen esityksillä. — Kiitos.

19.53 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että työmarkkinajärjestöt pystyivät nopeasti käsittelemään nuo lomautusehtojen kevennykset tässä poikkeuksellisessa tilanteessa, ja vastapainoksi sitten nollataan tämä työttömyysetuuksien omavastuu aika.

Tärkeää on tietysti myöskin, että tässä tätä työssäoloa työttömyysetuuden saamiseksi puolitetään ja ettei se kuluta työttömyysetuuden maksuaikaa, kun nyt poikkeuksellisesti lomautuksen perusteella maksetaan ikään kuin ylimääräistä työttömyyspäivärahaa.

Voisin tässä kannustaa ottamaan huomioon ex-ministeri Mannisen siellä kammiossaan tekemän hyvän ehdotuksen. Se voisi hyvinkin vähentää yhteiskunnan kustannuksia, vaikka se tietysti pitää korvata sitten sille, joka sen työn tekee. Ei ole mitenkään erityisen suotavaa, että Kela palkkaisi satoja ja ehkä tuhansia työntekijöitä käsittelemään näitä hakemuksia. Varmasti ne Mannisen ehdottamalla tavalla ihan yhtä hyvin osataan laskea tuolla yrityksissä valmiiksi, ja tarkistamistarvekin voi olla aika pieni. Tällä tavalla päästäisiin pienemmin kustannuksin eikä luotaisi sitä turhaa byrokratiaa, jota nämä Kelan ylimääräiset työntekijät edustaisivat, kun olisivat tottumatonta työhön ja suuresta motivoituneisuudesta huolimatta käyttäisivät näihin hakemuksiin tarpeettoman paljon aikaa verrattuna yritysten vastaavaan ajankäyttöön.

19.55 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on vastinpari sille esitykselle, joka hallitukselta saatiin tänään jo aikaisemmin ja joka koski yrittäjien, yksinyrittäjien ja pienyrittäjien, työmarkkinatuen ehtojen keventämistä ja helpottamista, työmarkkinatuella pääsemistä, ja nyt on kysymys lomautettavista ihmisistä, heidän työttömyysturvansa kohentamisesta ja asemansa varmistamisesta, ja tässä tullaan selvästi työntekijöitä vastaan. Hienoa, että hallitus toimii näin ripeästi kuin nyt on toimittu näissä asioissa. On huutava tarve näille uudistuksille, tämä on tärkeää. Ja ainoastaan alleviivaan sitä, mitä sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtaja Vehviläinen täällä toi jo esille: toivottavasti työttömyyskassat nyt kykenevät myöskin suoriutumaan tästä tehtävästä. Se on se kriittinen kysymys nyt. Me tulemme monella tavalla täällä lainsäätäjinä vastaan, hallitus on tehnyt hienoja esityksiä, ja nyt täytyy myöskin reaalielämässä tämän toteutua, etteivät nämä vain viivästy.

19.56 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Haluan heti alkuun todeta, että kyllä tämä huoli on todellakin yhteinen ja me todella teemme hallituksessa töitä, että saamme maksatuksen sujuvaksi tässä kriisitilantees-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

sa. Olemme tällä viikolla pitäneet palaveria kaikkien työttömyyskassojen kanssa sekä Kelan edustajien kanssa Skype-yhteydellä, niin kuin tähän aikaan kuuluu.

Edustaja Vehviläisen, ja Malminkin, kysymykseen totean, että nykylainsäädäntö mahdollistaa jo näiden ennakkomaksujen maksamisen ja tämän menettelyn sujuvoittamista valmistellaan parhaillaan yhteistyössä toimeenpanijoiden kanssa ja muitakin maksatusta nopeuttavia toimia valmistellaan. Ja todellakin kaikki ideat otetaan nyt erittäin mielellään vastaan. Myös nämä ex-kollega Mannisen ideat otamme sosiaali- ja terveysministeriössä vastaan ja luemme ne huolella. Mutta toivon näitä ideoita, joita te voitte, hyvät edustajat, lähettää tämän viikon aikana, että saadaan asiaa eteenpäin.

Edustaja Juvoselle vastaan, että Kelan ja työttömyyskassojen määrärahoja lisätään ja samalla myöskin valmistellaan toimenpiteitä, joilla voidaan maksatusta nopeuttaa ja myöskin toimintatapoja ja lainsäädäntöä uudistaa, jotta saadaan maksatus sujuvaksi. Tämä tilanne on todella äärimmäisen vakava, ja me olemme saaneet jo lukuisia ehdotuksia, joita on käsitelty nyt yhdessä toimeenpanijoiden kanssa tämän tilanteen helpottamiseksi.

Edustaja Suomalalle haluan todeta näistä Kelan toimipisteistä, että olemme ottaneet tämän vakavasti. Ja Kelan toiminnat ovat sellaisia toimintoja, että niitä ei voi pelkästään verkossa hoitaa tai puhelimitse hoitaa, koska ihmiset tarvitsevat näitä palveluja ja heillä ei välttämättä ole nettiyhteyttä tai puhelinta. Sen takia Kelan toimipisteissä voi asioida kasvokkain ajanvarauspalvelun turvin, varata ajan sinne toimistoon. Ja jos näitä Kelan toimipisteitä pitää sulkea — esimerkiksi siitä syystä, että siellä ei ole tarpeeksi resursseja, joudumme siirtämään asiakaspalvelijoita myöskin etuuskäsittelyyn tässä tilanteessa — niin pitää olla mahdollista akuutissa tilanteessa päästä myöskin sinne Kelan toimistoon, vaikka sitten ovikelloa soittamalla.

Toimeentulotuki kuuluu ministeri Kiurun vastuulle, mutta sosiaali- ja terveysministeriö on antanut myöskin toimeentulotuesta sen käsittelyä varten uudet suositukset, joilla myöskin tilannetta pyritään osaltaan helpottamaan.

Ja Kelan ja kassojen osalta voisin vielä todeta, että näissä poikkeusoloissa myöskin luotamusloikka on tarpeen. Arvelen, että tähän myöskin edustaja Suomela viittasi, eli näiden selvitysten määrää on pystyttävä nyt merkittävästi karsimaan, kun elämme poikkeusoloissa. Olemme tästäkin asiasta keskustelleet jokaisen työttömyyskassan ja myöskin Kelan edustajien kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 20.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.03.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 16 käsittelyä.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

22.03 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti, että päästään näihin illan muihin asioihin:

Mielestäni on erittäin perusteltua, että kun nyt on säädetty nopeasti siitä, että tässä tilanteessa yritysten jatkuvuuden turvaamiseksi voidaan lomautuksia tehdä nopeasti, niin nyt myöskin lomautettavan työvoiman asemaa parannetaan. Ja tämä on hyvä esitys hallitukselta kulkemaan käsi kädessä näiden muiden tämän kriisin taloudellisten vaikutusten hallintaa koskevien esitysten kanssa.

Tosiaan, arvoisa puhemies, totean vain sen, mitä täällä edellä esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläinen toi esille, että kun nyt tosiaan lomautusuhalla on yli 300 000 suomalaista, lähestytään varmaan pian 400 000:ta, ja sitten näiden päiväraha hakemusten käsittely ruuhkautuu, niin siitä täytyy kaikin tavoin nyt pitää kiinni, että ihmiset saavat nopeasti rahaa tililleen siinä vaiheessa, kun palkanmaksu loppuu, koska harvalla taloudella kuitenkaan on senkaltaisia säästöjä olemassa, joilla voitaisiin montaa kuukautta pystyä tässä tilanteessa pärjäämään. Tässä mielessä on tärkeä huolehtia myös siitä, että hallitus tekee kaikki tarvittavat esitykset, niin että digiloikan tekeminen näitten asioiden käsittelyssä ei ainakaan jää lainsäädännöstä kiinni vaan että prosessit toimivat nyt niin sutjakkaasti kuin se on suinkin mahdollista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merimieseläkelain 142 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Edustaja Juvonen. — Anteeksi, ministerin esittely.

Keskustelu

20.00 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitos! Yritän esitellä tänään kaikki esitykset, joita hallitus on antanut.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallitus on linjannut koronavirustilanteen hoitamiseksi Suomessa tehtäviä toimenpiteitä, joista yhtenä osana työntekijän eläkelain ja yrittäjän eläkelain mukaisten työeläkevakuutusmaksujen maksuaikoihin mahdollistettiin pyynnöstä tehtävä 3 kuukauden jousto.

Koronaviruksesta aiheutuneet yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat muiden toimialojen ohella merkittävästi merenkulkuun. Muun muassa rajojen sulkemisen takia ulko-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

maan matkustajaliikenne on loppunut lähes kokonaan, ja varustamot ovat ajautuneet liikevaihdon voimakkaan vähenemisen takia maksuvalmiuskriisiin. Myös merimieseläkelain mukaisen eläkevakuutusmaksun osalta tulisi siten mahdollistaa maksuajan jousto ja tällä tavoin helpottaa varustamojen hankalaa taloudellista tilannetta.

Ehdotuksen mukaan Merimieseläkekassa voi varustamon pyynnöstä siirtää merimieseläkelain mukaisen eläkevakuutusmaksun eräpäivää enintään 3 kuukaudella. Eräpäivän siirtämisen ajalta varustamo ei maksaisi eläkevakuutusmaksulle viivästyskorkoa. Esityksessä ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotus vähentäisi eläkevakuutusmaksujen viivästyksistä varustamoille muutoin aiheutuvia kustannuksia, koska ehdotetun eräpäivän siirtomahdollisuuden ajalta ei tulisi maksettavaksi viivästyskorkoa. Ehdotettu muutos on väliaikainen, ja sitä sovelletaan ajalla 10.4.—31.7.2020 erääntyviin maksuihin.

20.02 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys, joka on myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa käsittelyssä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merimieseläkelakia. Esityksen tavoitteena on antaa hankalassa taloudellisessa tilanteessa oleville varustamoille joustoa työeläkevakuutusmaksujen maksamiseen. Ehdotuksen mukaan Merimieseläkekassa voi varustamon pyynnöstä siirtää merimieseläkelain mukaisen eläkevakuutusmaksun eräpäivää enintään 3 kuukaudella ja ilman viivästyskorkoa. Esitys on osa toimenpiteitä koronavirustilanteen hoitamiseksi Suomessa.

Arvoisa herra puhemies! Korona liikkuu maalla, merellä ja ilmassa. Koronalla on vaikutuksia kaikkien toimijoiden pärjäämiseen ja selviämiseen, ja siinä mielessä on hyvä, että tämäkin esitys on täällä meillä käsittelyssä. Tänään on ollut monta lakiesitystä, joista voi sanoa, että ne ovat niin sanottuja patkälakeja. Tämänkin lain on vuoden loppuun saakka tarkoitettu olevan voimassa. — Kiitos.

20.03 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on sisko sille lakiesitykselle, joka täällä oli aikaisemmin, joka koski ylipäänsä työeläkevakuutusmaksuja, ja tässä tullaan nyt vastaan varustamoja, koska tässä kysymyksessä ovat merimiehet. Uusin sen saman ajatuksen kuin silloinkin, kun tämä asiakashyväntulojärjestelmä on nyt ilmeisesti tässäkin lakiesityksessä mukana, että tässä on meille nyt testi, kuinka me voisimme itse asiassa asteittain päästä irti tästä koko asiakashyväntulojärjestelmästä, joka ei kuulu meidän eläkejärjestelmämme sisäänrakennettuun luonteeseen.

20.04 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Käytän tässä nyt tällaisen yleispuheenvuoron. Tämä lakiesitys on erinomaisen hyvä, kuten kaikki muutkin, mitä olette nyt tuoneet tänne tullaksenne vastaan tässä tilanteessa ja näin pikaisella aikataululla. Mielestäni se on hyvä asia, ja tämä on yksi niistä. Tuo äskeinen, mitä käsiteltiin, oli sekin niistä, ja tässä vielä tulee näitä.

Hyvä, että te olette hyvin nopeasti, arvoisa ministeri Pekonen, vienyt näitä asioita eteenpäin ja tehnyt näitä esityksiä, ja me tietysti teemme täällä parhaamme, että me viemme näitä sitten yhtä sukkelasti.

Tässä yhteydessä haluan myöskin muistuttaa, että Kelalta on tullut myöskin pyyntö siitä, että taksijärjestöt haluaisivat tulla apuun kuljettamaan koronapotilaita, mutta he tarvitsevat siihen säädösmuutoksen, jotta niistä olisi sitten mahdollisuus esimerkiksi periä hie-

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

man enemmän. Ehdotan, että myös se viedään yhtä sukkelasti eteenpäin. Mutta luotan teihin, ministeri Pekonen, olette osoittautunut erittäin tormakaksi ministeriksi.

20.05 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Yhdyn näihin edustaja Risikon kiitoksiin myöskin omalta osaltani.

Tämäkin esitys on osa toimenpidekokonaisuutta, josta on siis päätetty koronavirustilanteen aiheuttamien haasteiden helpottamiseksi. Näiden linjattujen toimenpiteiden tarkoituksena on kauttaaltaan suojata väestöä ja turvata yhteiskunnan ja talouselämän toiminta.

Tässä kohtaa esityksen tavoitteena on antaa hankalassa taloudellisessa tilanteessa oleville varustamoille joustoa työeläkevakuutusmaksujen maksamiseen. Koronaviruksesta aiheutuneet yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat merkittävästi myös merenkulkuun, koska muun muassa rajojen sulkemisen vuoksi ulkomaan matkustajaliikenne on loppunut lähes kokonaan. Varustamot ovatkin ajautuneet maksuvalmiuskriisiin, ja merenkulun järjestöt ovat sopineet lomautuksista.

Puhemies! Kiitos tästä esityksestä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyyskassalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

20.07 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan lisättäväksi työttömyyskassalakiin uusi pykälä koskien kassan kokouksen osallistumistapaa. Uusi säännös mahdollistaisi osallistumisen kassan kokoukseen teknisiä apuvälineitä käyttäen. Tekninen apuväline voisi olla muun muassa reaaliaikainen kuva- tai ääniyhteys. Säännös mahdollistaisi kokouksen järjestämisen kokonaan tietoliikenneyhteyksien kautta ilman, että osallistujat olisivat läsnä samassa kokouspaikassa. Esityksen ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian.

20.08 Kimmo Kiljunen sd: Voin sanoa tässä, että kun eduskuntakin on siirtynyt näihin sähköisiin kokouksiin, sähköisiin menettelytapoihin, niin kyllä työttömyyskassankin se pitää tehdä.

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Mutta alleviivataan nyt vielä kertaalleen sitä, että kun työttömyysturvaan on tehty näitä parannuksia, niin hoidetaan se nyt myös, että ne työttömyyskassat toimivat. Sillä ei ole mitään merkitystä kansalaisten kannalta, että me ikään kuin tulemme täältä vastaan, jos käytännön elämässä nämä työttömyyskassat ja Kela eivät kuitenkaan toimi sillä tehokkuudella kuin tässä tilanteessa on tarve.

20.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hämmästyin, kun puheenvuoroni katosi tuosta, vaikka olen paikalla — en ole etänä. Mutta onneksi sain otettua sitten uuden puheenvuoron.

Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja pikana käsitellään, ja kysymyksessä on tekninen muutos. Esityksessä ehdotetaan työttömyyskassalakiin lisättäväksi uusi säännös koskien kassan kokouksien osallistumistapaa. Uudessa pykälässä säädettäisiin etäosallistumismahdollisuudesta kassan kokoukseen. Tämä lisäys tehdään selvyuden vuoksi, ja se mahdollistaisi kassan kokouksen järjestämisen teknisiä apuvälineitä käyttäen, esimerkiksi laajalle levinneen tartuntataudin oloissa.

Eli korona on tässäkin kysymyksessä. Yhä useampi suomalainen työntekijä on tällä hetkellä etätöissä, käytetään teknisiä apuvälineitä. Mutta on myös olemassa aloja ja ammatteja, joissa ei voida olla etätöissä. Näitä ovat muun muassa rajavartijat, poliisit, hoitajat — tälläkin hetkellä ovat siellä työpaikoissaan, eli on oltava paikan päällä.

Teknisiä apuvälineitä sen sijaan käytetään jo paljon muissakin tilanteissa kuin vain tässä koronakriisissä, muun muassa vanhustenhoidossa. Siellähän on yksi säästöajatus ollut se, että teknisiä apuvälineitä käyttäen voidaan avustaa esimerkiksi kotihoidossa olevaa vanhusta.

Nämä ovat kysymysmerkkejä, jotka ehkä eivät ole sitten niin helppoja toteuttaa kuin vaikkapa tämä lakiesitys, joka on tällaisenaan kannatettava. Kaikkien, jotka voivat, kannattaa toimia etänä tänä vaarallisena hetkenä ja näin välttää tämän viruksen tarttumista, myös kokoustajien. Nämä ovat erittäin kannatettavia esityksiä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

19. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93, 94 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta

Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta

Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käytön ja 96–103 §:n soveltamisen jatkamisesta

Muu asia M 11/2020 vp

Muu asia M 12/2020 vp

Muu asia M 14/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 9/2020 vp

Pöytäkirja PTK 44/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 2.4.2020 pidettävään täysistuntoon.

20. Muu asia: Valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi

Muu asia M 15/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 10/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 2.4.2020 pidettävään täysistuntoon.

21. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 2.4.2020 klo 22.15. Täysistunto lopetettiin klo 22.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen